AKTIVITET OCH ÅLDRANDE

Socialpsykologiska studier kring aktivitet och åldrande

av

KJELL ROOS

UPPSALA 1975

AKTIVITET OCH ÅLDRANDE

Socialpsykologiska studier kring
aktivitet och åldrande.

Akademisk avhandling

som med vederbörligt tillstånd av
Samhällsvetenskapliga fakulteten i Uppsala
för vinnande av filosofie doktorsgraden
kommer att offentligen försvaras i
Humanistiskt - samhällsvetenskapligt
centrum, Kyrkogårdsgatan 10, hörsal C208
lördagen den 20 dec.1975 kl. 10.00

av

Kjell Roos
Med. lic., fil. kand., Skånel.

Uppsala 1975

UNIV.
LEIDEN
BIBL.

AKTIVITET OCH ÅLDRANDE

Socialpsykologiska studier kring aktivitet och åldrande

av

KJELL ROOS

UPPSALA 1975

UNIV.
LEIDEN
BIBL.

© Kjell Roos 1975
ISBN 91-506-0045-1
Offsetcenter ab
Uppsala 1975

INNEHÅLL

		Sid.
Förord		
1	Några inledande synpunkter	7
2	Vilka faktorer inverkar på aktiviteter hos åldrande människor?	
	2.1 Litteraturöversikt	9
	2.2 Frågeställning och begreppsram	11
3	Attityder till aktiviteter hos äldre människor	14
	3.1 Litteratur och frågeställning	14
	3.2 Metodik	15
	3.3 Resultat	19
	3.4 Diskussion	21
	3.5 Sammanfattning	
4	Sociala kontakter med hänsyn till hälsa och rörelseförmåga	
	4.1 Litteratur och frågeställning	23
	4.2 Metodik	23
	4.3 Resultat	24
	4.4 Diskussion	29
	4.5 Sammanfattning	32
5	Vissa livssituationers inverkan på sociala kontakter	
	5.1 Litteratur och frågeställning	34
	5.2 Metodik	35
	5.3 Resultat	35
	5.4 Diskussion	37
	5.5 Sammanfattning	39
6	En alternativ socialgruppering	
	6.1 Bakgrund	40
	6.2 Metodik	40
	6.3 Resultat	41
	6.4 Diskussion	45
	6.5 Sammanfattning	46
7	Arbete och fritid	
	7.1 Litteratur och frågeställning	47
	7.2 Metodik	47
	7.3 Resultat	48
	7.4 Diskussion	55
	7.5 Sammanfattning	59

Sid.

8 Kontakter med samhällsinstitutioner i olika åldersgrupper (I)
8.1 Bakgrund och frågeställning 60
8.2 Metodik 61
8.3 Resultat 62
8.4 Diskussion 69
8.5 Sammanfattning 71

9 Kontakter med samhällsinstitutioner i olika åldersgrupper (II)
9.1 Bakgrund och frågeställning 72
9.2 Metodik 72
9.3 Resultat 73
9.4 Diskussion 81
9.5 Sammanfattning 82

10 Sammanfattande diskussion: Resultat och slutsatser. 83

Summary and conclusions in English 88

APPENDIX

Bilagor 93

Litteraturförteckning 136

FÖRORD

Föreliggande undersökning har tillkommit i samarbete mellan Psykologiska institutionen vid Uppsala universitet och Länsläkarorganisationen i Uppsala län.

Projektet har bedrivits som ett lagarbete. Många har på ett förtjänstfullt sätt bidragit till projektets utformning och denna publikations tillkomst.
Föreliggande avhandling bygger delvis på nedanstående delarbeten som ingår i projektet och för vilka Sten R Bergström och Kjell Roos svarat som projekt- och handledare.
Samtliga delarbeten är i stencil och i förekommande fall framlagda vid psykologiska institutionen Uppsala universitet. Vilka avsnitt som bygger på vilka rapporter anges i början av respektive kapitel.

Anell,E., Faxer,K., o Norman,M., ht 1971.Olika faktorers inverkan på attityder mot människor som är mellan sjuttio och åttio år.Lic.avhandling.

Dahlquist,G., o Hermansson, A., vt 1971. Sociala kontakter inom sju åldersgrupper med hänsyn till hälsa och rörelseförmåga.Trebetygsuppsats.

Norgren,V., o Olsson, B., vt 1971. En explorativ undersökning av sju grupper i åldrarna 41 - 76 beträffande inverkan av vissa livssituationer. Uppsats för psykologexamen.

Jonsson, T., vt 1975. Några aktiviteter hos vuxna och åldrande människor. En jämförelse mellan individer med olika ålder, kön, utbildning, yrkes-socialgruppstillhörighet, civilstånd samt uppfattning om den egna hälsan och rörelseförmågan. Lic. avhandling.

Lindquist, G., Data avsedda att redovisas i uppsats för psykologexamen eller lic. avhandling.

Inom ramen för projektet har dessutom följande arbeten gjorts.

Ek, U., o Gerhardsson, S., vt 1971. Pensionärer och aktiviteter. Explorativ studie rörande aktiviteter hos individer med olika social-ekonomisk status. Uppsats för psykologexamen.

Pålhagen, B., Wibling, I., vt 1971. Pensionärshemmet Gnejsen. Trebetygsuppsats.

Jansson, P., vt 1971. Röda korsgårdens stamkunder och gästerna på Uppsalaskolornas pensionärslunch er. Uppsats för psykologexamen.

Garmelius, G., Lundqvist, M-B., vt 197 1. Attitydundersökning om äldre människors funktionsnivå. Trebetygsuppsats.

Englund-Nilsson, G., o Meerits-Roth, K., vt 1972. Aktivitet och psykofarmakaförbrukning bland åldringar inskrivna vid ålderdomshem i Uppsala län. Lic. avhandling.

Nordström, K., o Pålhagen, B,, ht 1972. Att åldras - en litteraturstudie kring teorier för optimalt åldrande. Uppsats för psykologexamen.

Ett varmt tack vill jag framföra till professorerna vid Psykologiska institutionen, Uppsala universitet, Gunnar Johansson och Ingmar Dureman samt docent Sture Eriksson för deras granskningar av manus men framför allt personliga stöd och uppmuntran vid tillkomsten av denna avhandling.

Alldeles speciellt vill jag tacka prefekten vid Psykologiska institutionen, docent Sten R. Bergström, som på ett personligt och uppoffrande sätt ledsagat mig fram till den redovisning, som nu föreligger. Till sekreteraren vid länsläkarorganisationen, Karin Engwall, vill jag framföra ett speciellt tack för all hjälp vid utskriften av de redovisningar, som ligger till grund för denna publikation. I detta tack innefattar jag också ett tack från de studenter, som deltagit i projektet.

1 NÅGRA INLEDANDE SYNPUNKTER PÅ PROBLEMEN RÖRANDE AKTIVITET HOS ÅLDRANDE MÄNNISKOR

Prognosen för befolkningsutvecklingen i Sverige (SCB,1970) anger en kommande relativ och absolut ökning av åldersgruppen 67 år och äldre, som är så stor, att betydande svårigheter av såväl ekonomisk som personell natur sannolikt kommer att uppstå i samband med vården av dessa åldringar. Enligt prognosen kommer det 1980 att finnas 215.000 fler människor i ovannämnda ålderskategori än det fanns 1967. Detta innebär, att det 1980 kommer att finnas 1.156.000 människor, som är 67 år eller äldre, medan den produktiva åldersgruppen (18 - 66 år) omfattar 5.500.000. I den sistnämnda jämförelsen har dock ingen hänsyn tagits till de eventuella förändringar av den produktiva åldern, som ändringar av pensioneringsåldern kan komma att medföra.

Åldringsgruppens vårdbehov kan minskas på olika sätt. En minskning är oundgänglig, och den åstadkommes säkerligen bäst genom en samverkan mellan olika metoder. Då angreppspunkterna sannolikt.i de flesta fall ligger inom ramen för den preventiva, d.v.s. den på lång sikt verksamma, medicinen, är behovet av en förbättring här i allra högsta grad akut, även om det för dagen inte föreligger någon mera påtaglig vårdkris inom detta område.

Utgångspunkten för föreliggande projekt är iakttagelsen, att människor med låg fysisk aktivitet är mera exponerade för sjukdomar och har en längre rehabiliteringstid efter sjukdom än högaktiva (artikelserie i Läkartidningen,1970).
I de inledande kommentarerna till en artikelserie angående "Idrottsmedicin" (Läkartidningen,1975) konstaterade Ljungquist att "det finns data som tyder på att riktigt utförd konditionsträning kan höja en individs beredskap inför operativa ingrepp och minska det postoperativa vårdbehovet men ingen vet om konditionsträning trots allt sliter på organismen och på sikt kan vara mer skadlig än nyttig".

Den lika eller något högre sjukskrivningen hos elitidrottsmän än hos befolkningen i övrigt kan leda till tanken att idrott icke har någon gynsam inverkan på hälsan. Elitidrottsmän är en mycket selekterad grupp där fysiskt perfekta individer är överrepresenterade, Problemet är svårlöst och man bör framförallt ha klart för sig att tävlingsidrott och motion (hälsoträning) är två skilda begrepp som inte bör blandas ihop (Lindahl, et al. 1975)

Det må observeras, att sociala och psykiska aktiviteter kan leda till fysiska aktiviteter i minst lika hög grad som en rent fysisk träning om man bortser från elitidrott. Därför har föreliggande undersökning inte inskränkts till att omfatta enbart sådan verksamhet som har muskulär träning som mål, utan i stället vidgats till att omfatta all verksamhet, som ger en allmän aktivitetshöjning hos individen.

I specifika fall som vid hjärtinfarkt och fysisk aktivitet är aktiva något gynnade. Tar man hänsyn till att andra riskfaktorer som rökning och alkohol skiljer mellan aktiva och inaktiva blir skillnaderna mellan grupperna små. (Tibblin,och Wilhelmsen,1975)

Linder och Sundsgård (1975) har visat att regelbundet konditionstränad manlig postpersonal i åldern 20 - 59 år har betydligt lägre sjukfrånvaro än övrig motsvarande personal. Emellertid uttogs träningsgruppen bland deltagare hos 2 av postens idrottsklubbar varför materialet från början är selekterat.

Den hittills gjorda genomgången kan tyckas ur rent medicinsk synpunkt inte visa på något samband aktivitet och fysisk hälsa - mätt som insjuknande i vissa sjukdomar eller sjukskrivningstid. Det är dock författarens mening att den fysiskt aktive i förhållande till den inaktive har vissa fördelar vad gäller att leva ett friskare liv, men många andra faktorer påverkar hälsan. Det är inte möjligt att utifrån ett strikt medicinskt betraktelsesätt fastställa den aktivitetsnivå som säkert för till hälsa utan man får se frågan om aktivitet i ett vidare perspektiv (se vidare kap. 2).

Ytterst är målsättningen att minska vårdbehovet genom att öka aktiviteten hos individen. Detta kräver dock inte enbart ökad fysisk aktivitet utan även att individens allmänna funktionsnivå höjs genom en förbättrad anpassning till den sociala situationen (Mårtensson, 1974,1975 och Waldton, 1975). Det är till och med sannolikt att en förbättrad anpassning till den sociala situationen i högre grad medför minskat vårdbehov än en ökad fysisk aktivitet. Den fysiska förmågan kan dock antagas vara så intimt förknippad med förmågan till en acceptabel anpassning till den sociala situationen, att det vore mindre meningsfullt att studera dessa förhållanden var för sig. Utredningen har därför utformats så, att aktiviteter i första hand relaterats till den sociala situationen.

I nästföljande avsnitt preciseras problemställningarna.

Inom ramen för den långsiktiga uppföljningen av sjuk- och hälsovården initierades detta projekt vid länsläkarorganisationen i Uppsala län våren 1970.

Rent praktiskt har projektet drivits så att den primära problemställningen "vad gör människor mer eller mindre aktiva?", har spjälkats upp på olika delområden vilka var och en har bearbetats av sammanlagt ett 30-tal studerande vis psykologiska institutionen i form av 3 betygs, psykolog och licentiandarbeten.

Författaren ser sin roll i projektet som den som initierade och spjälkade upp problemställningen i en rad delfrågeställningar för att slutligt bearbeta framtagna delrapporter och sammanföra dem till en mer enhetlig syn på aktivitet och åldrande.

Ekonomiskt har projektet stötts av socialstyrelsen och till en del av Solstickefonden.

2 VILKA FAKTORER INVERKAR PÅ AKTIVITETER HOS ÅLDRANDE MÄNNISKOR?

2.1 Litteraturöversikt

Gerontologin (åldringsforskningen) tog sin början kring sekelskiftet och då med en påtagligt biologisk inriktning. Den biologiska aspekten på åldrandet kan självfallet inte uteslutas, men redan på ett tidigt stadium kom den psykologiska aspekten in och sedermera även den sociologiska.

Det har alltid funnits gamla i samhället, men antalet äldre människor har vanligen varit förhållandevis litet, och det har därmed funnits möjligheter för de äldre att hålla en tillfredsställande social position (Simmons,1945, 1960). Den väsentligaste förändringen för de gamla människorna i det urbaniserade och industrialiserade samhället i jämjörelse med det agrara, är separationen från deras traditionella roller och positioner i samhället och det ekonomiska livet. (Burgess,1960).

Det är inte möjligt att isolerat undersöka vissa faktorer eller skeenden hos den åldrande människan. Därför är det nödvändigt att fastställa, hur förändringar i omgivning, kultur, äldres eget uppträdande, position i samhället etc. sker i det samhälle där man önskar exempelvis minska efterfrågan på vård genom att höja den enskilde individens aktivitet. Redogörelsen berör därför inte enbart åldringens förhållande till aktiviteter.

Utvecklingen av modern gerontologi.

Kansas-City-undersökningen 1952 - 1962 som bland annat kom att ge impuls till disengagementteorin (se nedan) har tillfört den moderna gerontologin många viktiga fakta beträffande samspelet mellan åldrande, enskilda människan och samhället.

Åtskilliga forskare har försökt förklara eller beskriva åldrandet i enbart biologiska, fysiologiska, psykologiska eller sociologiska termer eller genom ett mer eller mindre invecklat samspel mellan dessa olika aspekter på åldrandet. Förekomsten av skilda läger och förespråkare med var sin angreppspunkt på åldrandets problematik har dock lett till en alltmer nyanserad syn på åldrandet inom gerontologin under de sista 15 - 20 åren. Som ett uttryck för detta får man ta sådana begrepp som livstillfredsställelse, lyckligt åldrande etc., vilka inrymmer betydligt mera förståelse för enskilds åldrande, än vad rent kronologiska och fysiologiska synen på åldrandet gör.

Den åldrandes roll i samhället och framförallt rollens betydelse för ett acceptabelt åldrande är en central fråga i den moderna gerontologin. Rollteorin är icke ny. Den togs upp av Symond, 1946, och diskuterades av en lång rad författare under 1950-talet och ingår såväl i disengagementsteorin som i det aktivitetsteoretiska resonemanget. En allvarlig kritik av det rollteoretiska betraktelsesättet framför Rosow (1963) då han invänder mot att använda social aktivitet som ett absolut mått på åldringens anpassningsförmåga, eftersom det inte finns någon formel för adekvat anpassning till äldre människors sociala roll.

En egentlig aktivitetsteori med ett grundläggande begreppssystem finnes icke. Vad som finnes, är snarare en sammanfattning av vissa forskares inriktning. Aktivitetsteoretikerna ansåg, att en hög aktivitetsnivå är en betingelse för en hög grad av livstillfredsställelse vid åldrandet. De äldre minskar de aktiviteter och beteenden, som karaktäristiska för dem i medelåldern, samtidigt som de minskar den sociala interaktionen. Aktivitetsteoretikerna hävdade, att förändringar i hälsa är oundvikliga men att ålderdomen inte är olik medelåldern, vad beträffar de sociala och psykologiska behoven. Det är snarare fråga om en aktiv separation från samhällets sida av den gamla människan mot hennes vilja. Den människa, som åldras optimalt, är den som förblir aktiv och lyckas att motstå övergångssvårigheter och finner substitut för arbete, vänner o.s.v.

1961 lanserade Cumming och Henry disengagementsteorin. Teorin bygger på att det i åldrandeprocessen finns en tilltagande grad av "disengagement" - alltså undanskjutande av verksamhet och intressen - men att detta disengagement inte är en påtvingad inaktivering eller ett bortskjutande av den åldrande människan på grund av minskade ekonomiska resurser, fysisk styrka, avtagande hälsa etc. Den ovedersägligen avtagande förmågan medför i den sociala rollen en ömsesidigt minskande interaktion mellan den enskilde och andra i samhället. Individen förbereder sig själv för sjukdom och så småningom död genom ett successivt disengagement. I och med att detta påbörjats fortsätter det automatiskt. I disengagementsteorin ligger ett funktionalistiskt grundtagande, att individen och samhället anpassar sig till en given verklighet och strävar att behålla systemet i balans. Detta betraktelsesätt kan därför komma att bli ett försvar för rådande system.

Många författare har kritiserat denna teori, bland dem Videbeck och Knox (1965) som gav uttryck för uppfattningen att disengagementet inte är oundvikligt, men att det minskade engagementet i de högre åldrarna är en naturlig utveckling av den livslånga sociala och psykologiska livsformen hos vissa människor.

Maddox (1968) ger en sammanfattande kritik av såväl det aktivitetsteoretiska betraktelsesättet som av disengagementsteorin, i det han anför, att varken aktivitets- eller disengagementsteorin är tillfreds-

ställande, eftersom ingendera tar fasta - annat än perifert- på förekomsten av personlighetsskillnader.

Det ligger inte inom ramen för denna redovisning att ta ställning till de olika modellerna för en teori om åldrandet. Det är dock nödvändigt att föra in denna undersökning i sitt sammanhang och framförallt att göra klart, att undersökningen omfattar en mycket smal och begränsad sektor av åldrandets problematik.
I den slutliga värderingen och i den praktiska tillämpningen av de resultat, som framkommit, måste sådana aspekter komma in som lyckligt åldrande, livstillfredsställelse, meningsfullhet o.s.v.

I försök till modeller för åldrandets teori har också dessa aspekter förts in exempelvis av Henry (1964), Back och Gergen (1966), Tissue (1968), Lipman-Smith (1968) och Talmer och Kuthner (1969).

Varje teori eller modell för åldrandet förutsätter vissa ramar inom vilka ett samspel sker mellan individen och samhället. Under de sista åren av 60-talet och i början av 70-talet har mycket väsentliga förändringar ägt rum för de äldre.

Den ekonomiska situationen har förbättrats för gruppen pensionärer under de sista 5 åren i och med att ATP och ITP systemen börjat fungera. Enligt pensionstillskottsutredningen (SOU:68:21) "disponerade" pensionärsgruppen ca 5,4 miljarder kronor per år 1969 medan den 1979 beräknas i form av pensioner etc erhålla sammanlagt 9,2 miljarder. Varje 10% ökning av köpkraften hos pensionärerna medför en sänkning hos den produktiva gruppen med ca 1 %. Pensionärernas ställning som konsumenter av såväl varor som tjänster kommer väsentligt att stärkas, I den mån att aktiviteter är beroende av ekonomi kan förändringar komma att äga rum i en omfattning som tidigare icke skett.

Som politisk påtryckningsgrupp kan också de äldres ställning förändras dels genom att gruppen ökar i antal och dels pga de ändrade ekonomiska förutsättningarna. De har som konsumenter bättre möjligheter än tidigare att efterfråga även samhällsservice t ex bostäder, transportmedel etc.

Även officiellt har deklarerats en väsentligt förändrad syn på de äldres boende och därmed roll i samhället (Socialstyrelsen, 1972, Svenska kommunförbundet, 1972 och Kommunförbundet, 1975). Det enskilda boendet har prioriterats framför institutionsboende (ålderdomshem etc).

Genom statliga subventioner av hemsamaritverksamhet m m har de äldres möjligheter att bo kvar i den egna lägenheten klart förbättrats. Som en sammantagen effekt av dessa åtgärder kan man förutsätta att de äldre längre kan stanna kvar i en normal gemenskap.

Den ovan gjorda sumariska genomgången av gerontologisk forskning är avsedd att ge en mer allmän bakgrund till teorier och forskning kring åldrandet.
I varje avsnitt avhandlas den litteratur, som är mest relevant för respektive avsnitt, vilken sålunda utgör en påbyggnad av den allmänna litteraturgenomgång, som gjorts ovan.

2.2 Frågeställning och begreppsram

Det centrala problemet är att uppdaga sådana faktorer som inverkar på aktiviteten hos den enskilde individen.

I den mån någon teorianknytning förekommer, ansluter sig författaren närmast till aktivitetsteorin. Aktiviteter har grovt betraktats som primära och sekundära. Med primär aktivitet förstås sådana vilka till sitt omedelbara mål är ägnade att upprätthålla de primära livsfunktionerna, till exempel intaga föda, sköta hygien m m. Med sekundär aktivitet avses aktiviteter som inte på detta sätt omedelbart svarar mot primära behov.

De sekundära aktiviteter som undersökts defineras av i undersökningen formulerade items.

En ökning av muskulära aktiviteter antas leda till en minskning av vårdbehovet (Läkartidningen 1970). Emellertid finner man att en aktivitetshöjning, som är direkt avsedd att innebära muskulär träning, och därmed förbättrat hälsotillstånd, faller inom ett mycket litet område av det utfallsrum som leder till de sekundära aktiviteter som kan vara avgörande för behovet av institutionsvård. Med det slutmål som föresvävar - att minska vårdbehovet - tvingas man till en betydligt mer vidgad syn på vårdproblemet. Problemställningen kommer snarare att gälla den åldrande individens anpassning till livssituationen än enbart en höjning av den sekundära aktiviteten. Här kommer både de kvalitativa och de kvantitativa aspekterna in.

Varje aktivitet föregås av ett mer eller mindre medvetet val. Valet antages omfatta såväl kvalité som kvantitet. Hägerstrand (1972) finner att: "innehållet i det utfallsrum för möjliga val, som ligger framför en individ i ett visst ögonblick, förefaller vara reglerat av följande förhållanden:

1/ individens medfödda och förvärvade personliga egenskaper, däribland kön, ålder, hälsotillstånd, behov, kunskaper, förmåga till överblick, värderingar, och vanor

2/ tillgänglig teknik

3/ resurser i omgivningen (bland dessa även andra individer som möjliga samarbetspartners) medräknat deras lägesmässiga gruppering

4/ andra individers val inom samma utfallsrum och

5/ styrande institutioner och organisationer."

Man får förutsätta att detta val, både ur kvalitativ och kvantitativ synpunkt, leder till aktiviteter och att dessa reglerande förhållanden styr individen, dels till en mer, på lång sikt verkande, stabil handlingsbenägenhet och dels, som nämnts, i valet i ett visst ögonblick.

Undersökningen avser icke att pröva riktigheten av ovanstående beskrivna samband. Beskrivningen tjänar endast att ge en överskådlig bild av en begreppsram som kan tjäna som utgångspunkt för de diskussioner som förs i denna redovisning.

Som ovan nämnts är undersökningens mål att finna sådana faktorer som kan inverka på vissa av individens sekundära aktiviteter. Därvid antages dels att de primära aktiviteterna hos genomsnittlige åldringen ej räcker till för att täcka det totala behovet av fysiska aktiviteter och dels att de sekundära aktiviteterna befinner sig på en sådan nivå att en höjning är möjlig och önskvärd.

I den mån åldringen inte själv klarar sina primära aktiviteter, ingriper samhället gradvis med alltmer omfattande institutionsvård: hemsamarit - pensionärshem - servicehus - ålderdomshem - långtidssjukvård.

Man kan emellertid icke utan vidare förutsätta att enbart en ökad fysisk träning leder till minskad institutionsvård. Förmågan att klara sig själv i samhället är i hög grad beroende av en vidare funktionsnivå. Samhällets komplexitet är avgörande för vilka krav på aktiviteter som ställes på medborgaren. I den mån denne brister i förmågan att klara kraven, tvingas samhället ingripa med stödåtgärder som i sin mest omfattande form innebär institutionsvård. Man har en situation där en höjning av den sekundära aktiviteten och anpassningen hos den åldrande individen och / eller samhället ger en förmodad minskning av vårdbehovet. Vårdbehovet torde endast i begränsad utsträckning kunna minskas genom enbart en höjning av den fysiska aktiviteten.

Hela denna studie kan göras till en fråga om metoder och metodval. I ett explorativt stadium är det emellertid nödvändigt att få en översiktlig bild. Man får då acceptera en rimlighetsbedömning utifrån egna och andras resultat och erfarenheter. I ett senare skede kan man med mer metodcentrerade studier penetrera det enskilda problemet.

Problemen är så komplicerade att de kräver ett mycket flexibelt synsätt och icke kan lösas genom enkel studie av en enskild variabel. Finnes samstämmiga resultat kan detta tala för att åtminstone en kärna finnes gemensam. Även i en situation med samstämmiga resultat måste man reservera sig för att utfallet kan vara reglerat av okända förhållanden.

De resultat som redovisas i följande avsnitt kan vart och ett ifrågasättas utifrån en rad utgångspunkter, speciellt som betingelserna icke tillnärmelsevis kan renodlas som i ett laboratorieexperiment. Sammantagna visar dock resultaten från de skilda undersökningarna en trend som kan ligga till grund för en sammanfattande slutsats.

3. ATTITYDER TILL AKTIVITETER HOS ÄLDRE MÄNNISKOR *

3.1 Litteratur och frågeställning

Ett grundläggande antagande i denna undersökning är, att "ju aktivare man kan hålla sig under åldrandet, desto mindre behov har man av vård" (Läkartidningen,1970). Aktivitet måste i detta sammanhang ses som ett relativt begrepp. Man får inte sträva efter en, med hänsyn till den kronologiska åldern, på förhand given aktivitetsnivå, utan snarare eftersträva att hålla den enskilde åldrande i optimal aktivitet utifrån hans fysiska förutsättningar.

Även om fysiska förutsättningar finns, behöver detta inte nödvändigtvis innebära, att individen utnyttjar alla sina möjligheter till aktivitet. Den egna kunskapen om behovet av aktivitet, viljan att utöva olika aktiviteter och det känslomässiga engagemanget i dessa - med andra ord: attityden - är också avgörande för huruvida individen blir optimalt aktiv eller ej.

Attitydbegreppet är svårt att definiera. I denna undersökning har tagits fasta på studier av bl.a. Maddox (1963 - 1964), Stone och Norris (1966) och Palmore (1968).

Ett entydigt och omedelbart samband attityd - beteende torde icke kunna påvisas. Dock bör attityden kunna ge en minst lika god förutsägelse om ett beteende i en situation som kunskapen om ett beteende i en tidigare situation, (Ölander, 1969). Dessutom kan attityden i vissa fall vara lättare att mäta än beteenden.

Det finns troligen en samvariation mellan attityd och beteende. Skillnaden mellan äldre och yngre i attityd till äldres aktiviteter, och denna skillnads samvariation med andra bakgrundsvariabler än ålder blir relavant i ett försök att bestämma sådana förhållanden som kan "göra människor mer eller mindre aktiva".

Attityden är en produkt av individens speciella förhållanden (Aage, 1971) och som Hägerstrand (1972) uttrycker det: "innehållet i det utfallsrum... reglerat av följande förhållanden": (sid 12). Kan attitydskillnader påvisas återstår klargörandet av förhållanden som kan samvariera med de skilda attitydgrupperna.

* Bygger på i projektet redovisat delarbete: Anell,E.,Faxer,K., o Norman,M., ht 1971. Olika faktorers inverkan på attityder mot människor som är mellan sjuttio och åttio år. Lic.avhandling.

Data ingående i föreliggande undersökning har även behandlats med faktoranalytisk metodik (Skoglund,1974)

3.2 Metodik

Undersökningen utfördes som postenkät 1970 - 71 och omfattade totalt 1.500 personer födda 1895, 1900, 1905, 1910, 1925, 1940, slumpmässigt ur populationen "Uppsala län". Bortfallet var 13,2% (bortfallet i olika åldersgrupper för varje item, se bilaga 3.2). Några studier av bortfallsgruppen har icke gjorts. På grund av stort internt bortfall har grupperna 70 - 75 år strukits.

Som bakgrundsvariabler valdes: ålder, utbildning, socialgrupp och kön (PM angående vid 1958 års valstatistik förekommande sociala yrkesgrupperingar) och svaret på frågan "När anser ni en människa vara gammal?" (frågorna 1 - 6 + 78 i formuläret bilaga 3.1). Ingen signifikant skillnad kunde påvisas mellan könen och denna variabel redovisas därför inte. Undersökningsgruppen tillfrågades om sin inställning till följande aktiviteter hos äldre: hushålls- och samhällssysslor, offentliga uppdrag,studie- och föreningsaktivitet och boendepreferenser (frågorna 7 - 48 i formuläret bilaga 3.1).

Genom en Guttman-analys (Guttman 1950a, 1950b) erhölls följande 4 attitydskalor gällande:

S-skala: Samhällsinsatser (enklare arbetsuppgifter, exempelvis ungdomsverksamhet o.s.v.)

H-skala: Hem och hushåll (egen hygien, matlagning, städning, tvätt och medicinering)

O-skala: Officiella uppgifter som samhällsmedlem (förmåga att klara av deklaration, kontakt med myndigheter etc.)

F-skala: Studie- och föreningsaktiviteter (deltaga i egen utbildning etc.)

Någon skala för boendepreferenser har inte erhållits. Vilka item som sorterar under respektive kategori och vilka av dessa, som ingår i respektive Guttmanskala, framgår av bilaga 3.2 där också svarsfördelningen för varje item redovisas. Snittpunkterna vid Guttmananalysen redovisas i samma bilaga. Guttman-analysen har gjorts för att sammanföra items till enhetliga clusters, attitydområden, som kan behandlas gemensamt och ge en rangordning (objektiv gruppering) av individer längs en enda dimension utan att ange en nollpunkt mellan positiv och negativ.

3.3 Resultat

De items, som bildar varje skala, har grupperats genom en Guttman-analys, och resultaten redovisas i tabell 3.1, Samtliga skalor uppfyller Guttmans principiella kriterium på skalbarhet, nämligen att r (reproducerbarhetskoefficienten) bör överstiga 0.90 ("S": 0,937; "H": 0,953; "O": 0,935 och "F": 0,937). Detta kriterium är enligt Bert F. Green helt godtyckligt (Trost och Asplund 1961). Skalningen bygger

på ett beroende mellan frågorna, och man har därför beräknat en Rep_I (I = independent), den förväntade reproducerbarhetskoefficienten, om frågorna är obundna. Det finns en metod att signifikanstesta skillnaderna mellan r och Rep_I (Goodman 1959). Green har emellertid en enkel tumregel som säger att skalbarhet kan anses föreligga om $1-r \geq r - Rep_I$. Enligt denna tumregel uppfyller "S"-skalan nätt och jämt kraven. (Rep_I: "S": 0,874; "H":0,892; "O": 0,864; "F": 0,871). De kriterier, som uppställts för Guttman-analysen, skall emellertid betraktas som tumregler. Enligt Goodman (1959) skall problemet att testa,om en koefficient skiljer sig signifikant från vad som kan förväntas vid antagande om oberoende, inte få bli identiskt med problemet att testa om de observerade data indicierar att det föreligger en skala. Det är tveksamt huruvida de bildade skalorna skall betraktas som skallbara i Guttmans mening.

Emellertid har inte avsikten endast varit att pröva möjligheten att inordna vissa items i en skala,utan också att erhålla ett objektivt mått på riktigheten i gruppering av frågor till den innehållsgrupper som valts. Med denna målsättning kan resultaten anses vara tillfredsställande. Höga poängvärden betyder positiv attityd till aktivitet hos gamla människor.
Svarsfrekvensen på samtliga items - såväl ingående i Guttmanskalorna som icke ingående - redovisas i bilaga 3.2.

I följande tabell (Tabell 3.1) presenteras medianvärdena för varje oberoende variabels delgruppper på de fyra skalorna.

		S-skalan	H-skalan	O-skalan	F-skalan
Ålder	30	3,9	3,1	2,6	3,1
	45	2,9	2,6	2,4	2,7
	60	2,4	2,3	2,4	2,2
Utbildning	Folkskola-yrkesskola	2,9	2,5	2,4	2,4
	Realex. - folkhögskola	3,5	3,1	2,5	2,9
	Studex. - universitet	3,7	3,1	2,8	3,4
"när gammal"	65	2,1	1,7	2,2	2,2
	66 - 70	2,6	2,3	2,1	2,3
	71 - 75	3,3	2,8	2,4	2,9
	76 - 80	3,1	3,0	2,6	2,5
	>80	3,5	2,9	2,8	2,8
Socialgrupp	I	3,8	3,1	2,8	3,3
	II	3,3	2,8	2,5	2,7
	III	2,9	2,4	2,4	2,5

Tabell 3.1 Medianvärdena över de fyra skalorna för 4 av de 8 oberoende variablernas delgrupper.

Chi^2-testning av medianvärdena redovisas i tabell 3.2

Nollhypotesen i testet säger. att delgrupperna i resp.oberoende variabel är dragna ur olika populationer, vilka har en gemensam median. Beräkningen av chi^2 bygger på skillnaden mellan antal individer som, om nollhypotesen vore sann förväntas hamna över respektive under den gemensamma medianen, och antalet individer, som i realiteten hamnar över respektive under.

	S-skalan			H-skalan			O-skalan			F-skalan		
Oberoende variabler	chi^2	df	sign. och risk-nivå	chi^2	df	sign. och risk-nivå	chi^2	df	sign. och risk-nivå	chi^2	df	sign. och risk-nivå
Ålder 30,45,60 år	69,17	2	***	11,72	2	**				20,02	2	***
Utbildning 1+2,3+4,5+6	16,59	2	***	13,47	2	**	8,82	2	*	17,94	2	***
"När gammal" 1,2,3,4,5,	20,35	4	***	15,58	4	**	16,04	4	**	6,36	4	
Socialgrupp I,II,III	19,18	2	***	5,54	2		5,75	2		7,97	2	*

Tabell 3.2 Tabellen anger chi^2-värden för mediantest av de oberoende variablernas inverkan på attityderna i de fyra skalorna. Resultat signifikanta på $\leq 1^{o}/oo$ nivån markeras ***, på $1^{o}/o$ men ej $1^{o}/oo$ nivån **, och på $5^{o}/o$ nivån med *.

Intensiteten i varje skala studerades med en "foldover teknik" (Suchman 1959) och med "Fords matched counting" enligt Ford (1954) och redovisas i figur 3.1

Som påpekats under metodredovisningen erhåller man genom Guttman-analysen en objektiv gruppering av individer längs en enda dimension utan nollpunkt eller gräns mellan positiv och negativ. Suchman (1959) definierar en nollpunkt, som den punkt på skalan, där attityden har den lägsta intensiteten. En individ kan således ha en bestämd negativ eller positiv uppfattning, d.v.s. hög instensitetspoäng med respektive hög eller låg innehållspoäng. Teoretiskt kan kurvan ha V, U eller J form. Intensitetskurvans lägsta punkt har ett motsvarande värde på innehållskurvan (Guttmanskalan). De individer, som har de lägsta intensitetspoängen, förhåller sig således mest neutralt. Dock uppstår mätfel och man använder därför medianintensiteten, som svarar mot varje steg på innehållsvariabeln. Intensitetspoängen för varje individ bestämmes genom de fem svarsalternativen för varje item (bilaga 3.1).

Praktiskt tillgår beräkningen av intensitetspoäng så, att svarsalternativen (bilaga 3.1) indelas i två kategorier: 1 och 5 - som antas motsvara en mer intensiv attityd - och alternativ 2, 3 och 4 - som återger en mindre intensiv sådan. Beroende på vilken kategori svarsalternativen tillhör erhåller således individen en viss intensitetspoäng för varje item.

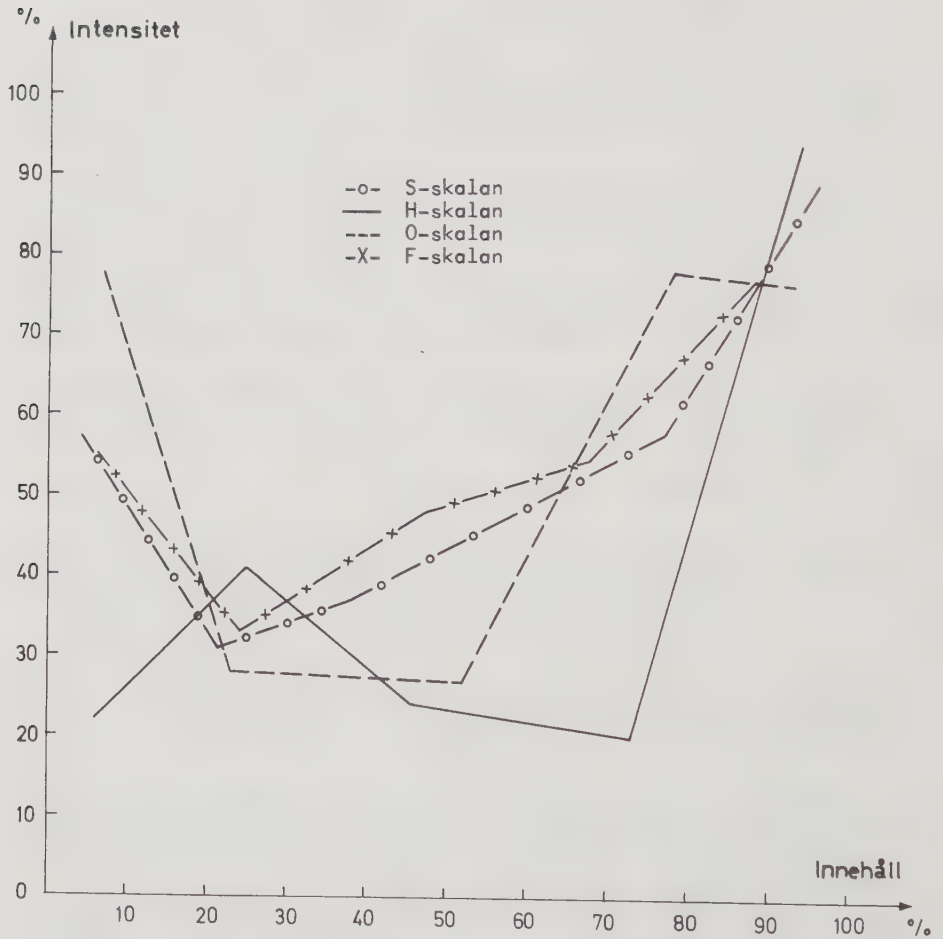

Figur 3.1 Intensitetsanalys av attitydskalorna.

		S-skalan	H-skalan	O-skalan	F-skalan	
	1+2	3.8	3.0	2.6	2.9	
30	3+4	3.9	3.2	2.5	3.2	
	5+6	4.2	3.1	2.7	3.5	Ålder konstant-hållen över olika utbildnings-nivåer
	1+2	2.8	2.5	2.3	2.5	
45	3+4	3.3	3.1	2.7	2.9	
	5+6	2.7	3.1	2.8	3.0	
	1+2	2.4	2.1	2.3	2.0	
60	3+4	2.3	3.0	2.4	2.6	
	5+6	4.0	3.3	4.0	3.5	
	30	3.8	2.8	2.6	2.9	
1+2	45	2.8	2.5	2.3	2.5	
	60	2.4	2.1	2.3	2.0	Utbildningsnivå konstant-hållen över olika åldrar
	30	3.9	3.2	2.5	3.2	
3+4	45	3.3	3.1	2.7	2.9	
	60	2.3	3.0	2.4	2.6	
	30	4.2	3.1	2.7	3.5	
5+6	45	2.7	3.1	2.8	3.0	
	60	4.0	3.3	4.0	3.5	

Antal observationer i varje cell

30 år: 109 (1+2) 53 (3+4) 61 (5+6)
45 år: 158 (1+2) 35 (3+4) 24 (5+6)
60 år: 183 (1+2) 27 (3+4) 12 (5+6)

Tabell 3.3 Medianvärden av skalpoäng över de fyra skalorna för de tre utbildningsnivåerna, då ålder hålles konstant samt för de tre åldersgrupperna, då utbildningsnivå hålles konstant. Utbildningsnivå se bilaga 3.1 item 3.

3.4 Diskussion

Som objekt för attityderna har valts "människor, som är mellan sjuttio och åttio år och vid någorlunda god hälsa".

Resultaten från enskilt item beträffande boendepreferenser (bilaga 3.1 item 14, 30, 31, 33) visar att det finns en både kraftig och entydig positiv attityd till att gamla människor - som de här definieras - skall bo för sig själva i det egna hemmet med tillgång till hjälp och i områden med varierande ålderskategorier. Äldre anses icke vilja bo i speciella pensionärsområden eller på ålderdomshem etc. Detta kan möjligen återspegla en mera utbredd önskan att behålla den gamle i det dagliga livet och samhällsgemenskapen och icke, som man skulle kunna antaga, förskjuta den mindre funktionsduglige ut ur samhället.

Totalt sett är alla grupper, utom de äldsta, svagt positiva eller avvaktande till äldres aktiviteter inom H-skalan. De äldsta tar i H-skalan enligt intensitetsanalysen något mera bestämt ställning positivt än i övriga skalor. Möjligen återspeglar denna inställning en mera konkret uppfattning om äldres förmåga, än vad exempelvis 30-åringarna kan ha. De sistnämnda undviker för övrigt i denna fråga att avgiva extremt positiva eller negativa svar, vilket också medför ett högt medianvärde utan att de i princip tar ställning.

Såväl S- som H- och F-skalorna visa klara skillnader i attityd hos olika åldersgrupper. Genomgående framkommer att de yngre har en kraftigare positiv attityd till de aktiviteter hos äldre människor, som definierats med i formuläret ingående items. Detta innebär, att de yngsta bland de tillfrågade hade en kraftigt positiv attityd till aktivitet hos gamla människor, vad gällde samhällsinsatser, officiella uppgifter som samhällsmedlem, egna studier och föreningsaktivitet men att den positiva attityden minskade med stigande ålder.

Genomgående gäller, att de yngre grupperna var mera positiva till aktiviteter, som gäller S-, H- och F-skalorna. Beträffande utbildningen var de, som hade den högsta utbildningen, mest positiva till aktiviteter bland äldre, och i de flesta fall var också hög socialgrupp kopplad till samma attitydinriktning.

I den aktuella populationen fanns stora skillnader mellan åldersgrupperna med hänsyn till utbildning. Således hade mer än 80% av gruppen 60 - 65 år endast grundskola mot 50% i gruppen 30-åringar. I den sista gruppen var 22% universitetsstuderande.

Vid konstanthållning av ålder och utbildning var för sig finner man, att ålder i första hand tycks inverka mer på attityden, än vad utbildning gör (tabell 3.3). Bristen i en sådan slutsats är emellertid den att man icke jämför likartade förhållanden, och man tvingas därför att närmare klargöra bakgrunden till de erhållna resultaten. Grundskola för 30-åringen och för 60-åringen är vitt skilda, vad beträffar undervisningens omfattning och även dess inriktning. 60-åringen har genomgått grundskolan vid tiden för 1:a världskriget och har dessutom i de flesta fall genomgått blott 4 eller 5 klasser. Det torde alltså vara ovedersägligt, att stora skillnader existerar mellan de två gruppernas formella grundutbildning. Man finner mycket små skillnader mellan utbildningsgrupperna i 30-års-åldern, vilket kan förklaras med att skillnaderna mellan grundutbildning och högskoleutbildning är relativt sett mindre än mellan motsvarande skillnad för 60-åringarna. Om utbildningen är den avgörande faktorn i det, som registreras som "ungdomlighet" så är det troligt, att ett visst mått av utbildning fordras för att visa "ungdomlighet" men att ytterligare utbildning icke nämnvärt förstärker denna. Den minskade olikheten i utbildning inom 30-åringarnas grupp förklarar den obetydliga skillnaden i ungdomlighet där. Om enbart ålder vore avgörande för attityden, skulle man rimligen icke hos 60-åringar med hög utbildning finna en lika positiv attityd som bland 30-

åringar i samma grupp.

Thorson et al.(1974) fann i sin studie attitydskillnader mot äldre som kunde hänföras till socialklass. De yngre och bättre utbildade kunde antagas representera en medel eller högre socialgrupp och hade en förmånligare bild av åldrandet än de i de lägre socialgrupperna som antogs som förebild för åldrandet ha mer fattigdom, sjukdom etc. Författarna anser sig inte kunna dra mer generella slutsatser eftersom undersökningspersonerna befann sig en grupp som var aktivt arbetande bland åldringar.

Det kan knappast i Sverige (1972) existera så stora skillnader mellan socialgrupperna ur hälsosynpunkt att skillnaderna mellan socialgrupperna enbart skulle kunna förklaras av sådana förhållanden (bilaga 8:3) Sjöberg o Lindquist (1971, låginkomstutredningen)fann visserligen att antalet sjukdagar anmälda till försäkringskassa sjönk mycket påtagligt med stigande utbildning och inkomst. Detta resultat måste tolkas betydligt vidare än de resultat som Maddox (1962) visade (jmf sid 23).

En intressant iakttagelse är, att om man grupperar folk med hänsyn till svaret på frågan "När är en människa gammal?", så finner man att de som anger en hög ålder är mer positiva i S-, O- och F-skalan. Detta har också visats av Tuckman-Lorge (1953a, 1953b, 1958).

Av figur 3.1 framgår att ingen av intensitetsskalorna är helt perfekt, men å andra sidan är inte avvikelserna från den teoretiskt perfekta skalan så stora att resultaten inte kan ligga till grund för en tolkning av attityden.

Den påtagligt positiva attityden i S- och F-skalan var speciellt anmärkningsvärd vad beträffar 30-åringarna. Analysen visar, att endast 22% av 30-åringarna och 24% av 45-åringarna var negativa, medan däremot 50% av 60-åringarna var det (figur 3.1). Det kan möjligen uppfattas som en tendens hos de yngsta åldersgrupperna att acceptera nya former av aktivitet för äldre lättare än vad åldringarna själva gör. Både F- och S-skalorna får ses som teoretiska skalor och inte som fysiska skalor och är därför lättare att acceptera för yngre och bättre utbildat folk.
Det förefaller i detta resonemang inte helt osannolikt, att kunskapsdelen i attityden hos 60-åringarna är bristfällig och att man därför tenderar till att bli mera negativ och mindre progressiv i sin attityd beträffande möjliga aktiviteter. "Man vet vad man har, men inte vad man får". Möjligen finns också en mera allmän kunskapsdel inbakad i denna attityd såtillvida att 30-åringen är mera van att konfronteras med nya och okända situationer. 60-åringen har en mera inrutad livsform och därför mindre van att lösa nya fråge-ställningar. Attityden skulle i så fall byggas upp av egen allmän erfarenhet i större utsträckning än av speciell kunskap på de områden, som den gäller.

3.5 Sammanfattning

Det finns mycket positiva attityder till att 70 - 80-åringar är aktiva i samhällsinsatser (S-skalan) studie- och föreningsaktivitet (F-ska-

lan), i officiella uppgifter samt som som samhällsmedlemmar (O-skalan) men en mer neutral attityd för hem och hushåll (H-skalan). Den positiva attityden finner man speciellt i den yngsta åldersgruppen (30-åringarna), och den är också korrelerad med hög utbildning och hög socialgrupp. Detta betyder, att beträffande art av aktiviteter för gamla, så finns en mera positiv attityd bland unga människor till aktiviteter av idag för äldre mindre vanlig art, såsom studier, socialt arbete etc.

Orsaken till denna, med stigande ålder, registrerade mindre positiva attityd till aktiviteter kan diskuteras. Attityden till aktiviteter styrs sannolikt inte enbart av omgivningens uppfattning utan även av andra faktorer som ålder, hälsa, boendeform etc. En förklaring till att man med stigande ålder-och alltså stigande erfarenhet - är allt mera negativ till olika aktiviteter för äldre kan vara, att man har upplevt mera av fysiskt handikapp, alltmer avtagande funktionsförmåga samt negativ inverkan av sociala situationer så som skillsmässa, sjukdom, medmänniskors död etc. (Thorson et al.1974)

En annan och möjligen rimligare förklaring är, att man använder sin föräldrageneration som modell, vilket för de yngre grupperna betyder, att man bedömer möjligheterna hos personer som befinner sig i åldersgruppen 60 - 70 år. Det är av denna anledning icke orimligt att finna, att de yngre har en positivare syn än de äldre, som har en annan åldersgrupp som modell, nämligen sin föräldrageneration.

Något entydigt svar på frågan när man börjar använda sig själv som modell, går inte att få, men i den mån detta sker, bör de egna avskräckande erfarenheterna av sjukdom etc. ha en mer avgörande betydelse för attityden.

Eftersom hög ålder är en faktor, som har en hög korrelation till mindre positiva attityder till äldres aktiviteter, är det av största vikt att finna sådana faktorer, som influerar på attityden och som är sammankopplade med stigande ålder. Huvudfrågeställningen blir då inför den fortsatta redovisningen av detta projekt: Vilka faktorer är det som gör att individen med stigande ålder blir mindre positiv till aktiviteter hos äldre?

Det kan ifrågasättas om betydelsen av åldersfaktorn övertolkats och att en sådan samvariation av ålder och utbildning finnes, att det i själva verket är utbildningen som huvudsakligen är styrande. Thorson (1975) visade att den enda signifikanta skillnaden i attityd var mellan antalet utbildningsår och utbildning tycks påtagligt inverka på attityden. Man frågar sig i så fall hur utbildning så genomgripande kan inverka på attityden, och, under förutsättning att ett samband finnes mellan attityd och beteende, hur utbildning så kan påverka aktiviteten. Det återstår dock många andra faktorer som mer direkt borde kunna inverka på aktiviteten och om vilka vi ännu vet för lite för att kunna dra en säker slutsats.
Några av dessa tänkbara förhållanden tas upp i de följande kapitlen. Det finns i detta sammanhang anledning att återkomma till utbildningens betydelse.

4 SOCIALA KONTAKTER MED HÄNSYN TILL HÄLSA OCH RÖRELSEFÖRMÅGA *

4.1 Litteratur och frågeställning

Med ökande ålder sker ett avtagande i den biologiska förmågan, såsom styrka etc. Vi vet inte, i vad mån den biologiska förmågan eller snarare oförmågan, inverkar på attityden till aktiviteter bland de äldre. Den fysiska förmågan kan i växelverkan med en alltmer negativ attityd avta, till dess att individens funktionsförmåga med hänsyn till samhällets krav är så låg, att han eller hon inte kan klara sig annat än genom institutionsvård. Det är å andra sidan också möjligt, att det inte bara är minskningen i den fysiska förmågan, som inverkan på attityden. Också yttre omständigheter, såsom sjukdom, anhörigs död etc. kan vara väsentligt bidragande faktorer i en med stigande ålder tilltagande negativ attityd (se kap. 5).

Den verksamhet, som de fyra attitydskalorna behandlar (kap. 3), förutsätter oftast någon form av social kontakt. Därför är det av intresse att även fastställa, hur fysiska faktorer, såsom hälsa och rörelseförmåga, inverkar på de sociala kontakterna med stigande ålder utifrån den subjektiva uppfattningen av egen hälsa och rörelseförmåga.

Sundén (1964), Williams och Loeb (1968) har tagit upp dessa frågor speciellt ur social rollsynpunkt, och King (1963) med hänsyn till nedsatt hälsa och rollförändringar. Freeman et al. (1963) och Marden och Burnight (1969) har speciellt tagit upp problemen rörande bedömningen av egen hälsa och rörelseförmåga. Maddox (1962) fann att i 2 av 3 fall god överensstämmelse mellan uppskattad egen hälsa och medicinskt status.
Maddox (1968) och Havighurst et al. (1968) anser, att människor, som varit mycket aktiva i medelåldern, också är relativt sett mera aktiva i högre åldrar. Hur inverkar fysiska faktorer på sociala kontakter?

4.2 Metodik

Denna studie bygger på ett slumpmässigt draget sampel på 2.100 personer inom Uppsala län. En enkät distribuerades per brev till åldersgrupperna 41, 46, 51, 61, 66, 71, och 76 år. Varje åldersgrupp innehöll 150 män och 150 kvinnor. 86,4% (905 män och 910 kvinnor) svarade. Frågeformuläret återfinnes i bilaga 4.1.
Externa bortfallet fördelar sig tämligen lika över grupperna (se bilaga 4:2)
Någon analys av bortfallsgruppen har inte gjorts.

* Bygger på i projektet redovisat delarbete: Dahlquist, G., o Hermansson, A., vt 1971. Sociala kontakter inom sju åldersgrupper med hänsyn till hälsa och rörelseförmåga. Trebetygsuppsats.

4.3 Resultat

Samplet grupperades efter de tillfrågades uppfattning om egen hälsa och rörelseförmåga. Denna gruppering redovisas i tabell 4.1 och figurerna 4.1 och 4.2

Hälsa, för åldern	Rörelseförmåga	
	god	ej god
god	1212 (73,1%)	137 (8,3%)
ej god	150 (9,1%)	158 (9,5%)

Tabell 4.1 Hälsa och rörelseförmåga enligt egen uppskattning. Fördelning av de 1.657 personer (78,9%), som besvarat både fråga 7 och 8.

De personer som givit ett ofullständigt svar eller ej svarat är jämnt fördelade och utgör 20 - 23 personer per åldersgrupp. Några avgörande skillnader mellan socialgrupper vad gäller uppfattning om den egna hälsan och rörelseförmågan har icke noterats. (se dock kap. 7; bilaga 8.3).

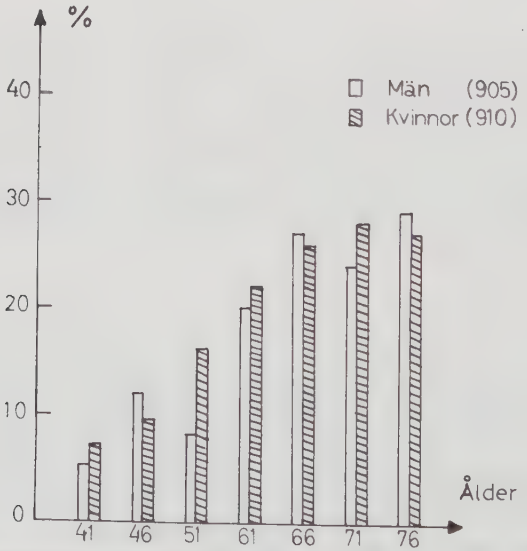

Figur 4.1 Nedsättning av hälsan enligt egen uppskattning. Antalet personer, som angivit sig ha för åldern "ej god hälsa" i % av antalet svarande på den enskilda frågan i respektive grupper (bilaga 4.2).

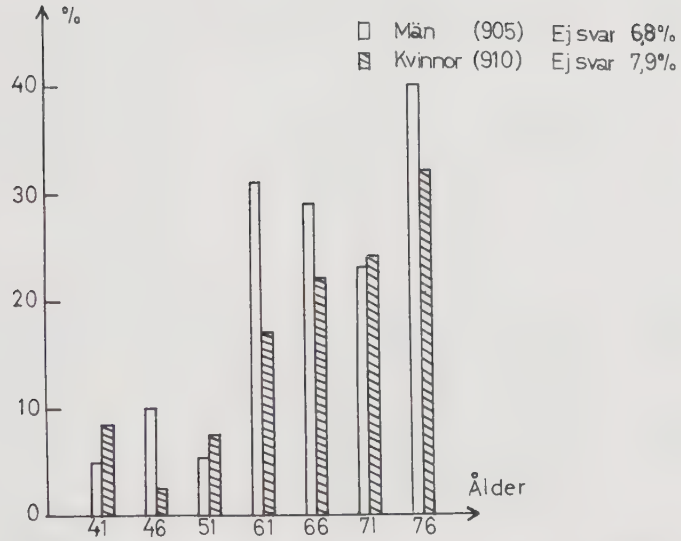

Figur 4.2 Nedsättning enligt egen uppskattning av rörelseförmågan. Antalet personer, som angivit sig ha nedsatt rörelseförmåga, i procent av antalet svarande på den enskilda frågan i respektive grupper (bilaga 4.2).

Ålder år	Egna barn	Släkt-ingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.komr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
41	76	8	2	16	9	3
46	74	14	6	38	17	11
51	52	6	8	33	15	5
61	36	3	3	31	9	7
66	29	8	4	36	14	9
71	23	12	9	46	12	16
76	25	4	8	41	4	12
Tot.	46	8	5	34	12	9

Tabell 4.2 Dagliga kontakter (män). Antalet män, som träffar de olika kategorierna "så gott som varje dag", i procent av antalet svarande på den enskilda frågan i resp.åldersgrupper (bilaga 4.3).

Egna barn	Släkt-ingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.komr. (av. f.d.) på fritid	Övriga vänner
82	10	2	27	10	5
72	13	3	22	7	3
50	7	1	26	7	4
24	5	0	30	6	4
26	6	3	33	6	5
30	7	4	42	1	7
20	12	3	35	2	6
44	9	2	30	6	5

Tabell 4.3 Dagliga kontakter (kvinnor). Antalet kvinnor som träffar de olika kategorierna "så gott som varje dag" i procent av antalet svarande på den enskilda frågan i resp. åldersgrupp (bilaga 4.3).

Ålder år	Egna barn	Släkt-ingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.komr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
41	80	51	18	71	34	51
46	84	55	21	77	52	58
51	75	38	20	83	41	49
61	72	40	28	78	49	45
66	62	44	29	84	39	56
71	62	42	27	83	42	51
76	64	37	31	86	34	49
Tot.	71	44	26	80	45	52

Tabell 4.4 Kontakter under en vecka (män)

Egna barn	Släkt-ingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.komr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
87	52	13	75	15	51
87	51	18	67	29	50
80	47	16	78	23	46
64	37	16	72	24	50
68	36	30	80	25	55
62	46	25	80	13	52
67	36	17	81	10	47
74	43	19	76	23	50

Tabell 4.5 Kontakter under en vecka (kvinnor)

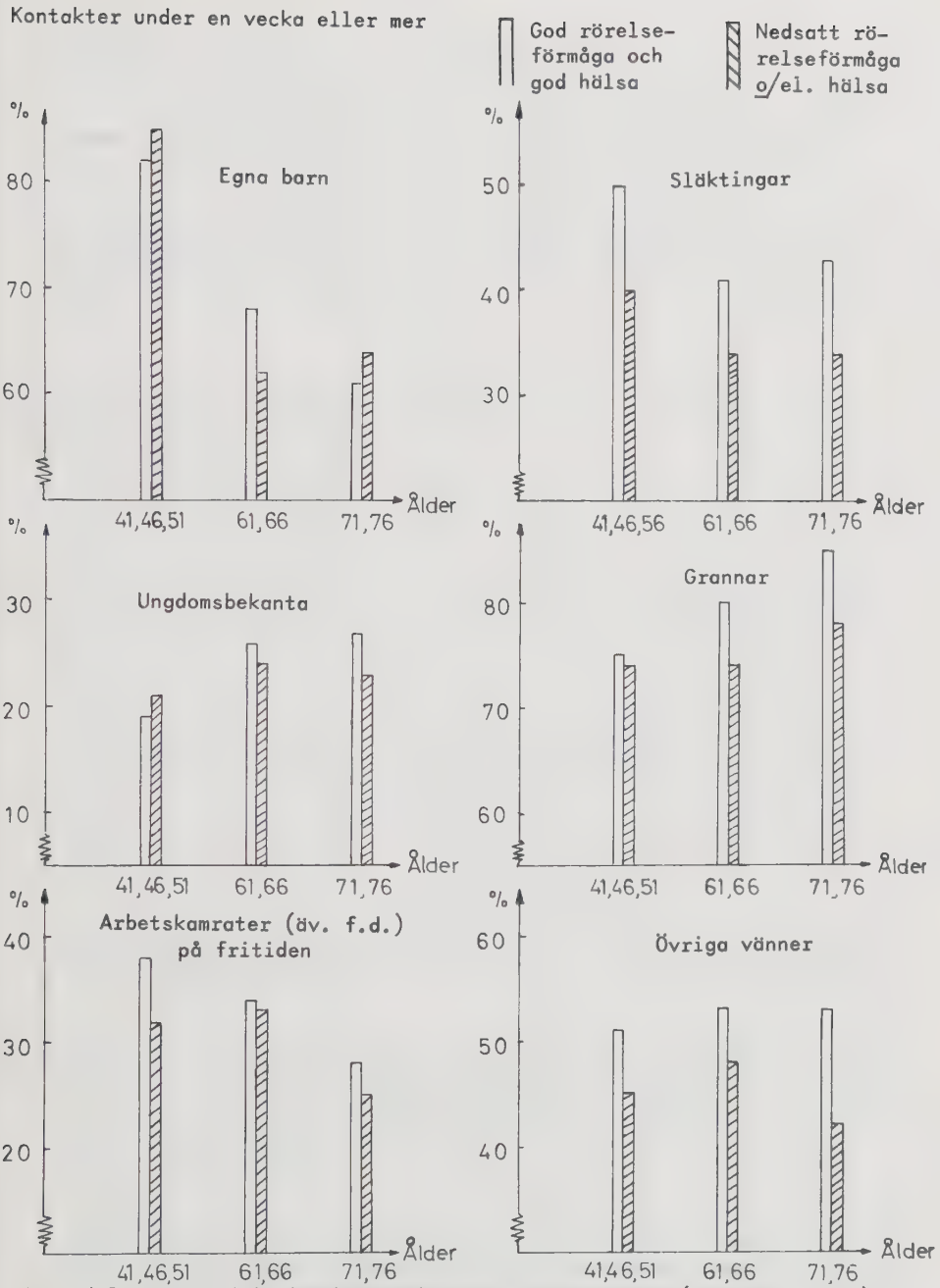

Figur 4.3 Antalet icke handikappade resp. handikappade (skuggad stapel) i % av antalet svarande på den enskilda frågan, som under en vecka haft kontakt med resp. kategori (bilaga 4.4).

Åldersgrupp år	Egna barn	Släktingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.kamr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
41,46,51 år	71	11	8	40	11	7
61,66	38	4	4	35	12	9
71,76	27	5	8	32	3	12
Tot.	39	6	7	35	8	10

Dagliga kontakter (god hälsa men ej god rörelseförmåga)

Egna barn	Släktingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.kamr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
57	7	4	31	4	4
29	6	0	30	5	1
16	7	0	30	0	8
34	7	1	30	4	5

Dagliga kontakter (ej god hälsa men god rörelseförmåga)

Åldersgrupp år	Egna barn	Släktingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.kamr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
41,46,51 år	60	11	0	6	6	6
61,66	26	3	1	27	1	7
71,76	24	5	8	45	6	4
Tot.	29	4	4	33	4	5

Dagliga kontakter (ej god hälsa och ej heller god rörelseförmåga)

Egna barn	Släktingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.kamr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
88	38	24	80	44	51
67	38	21	77	38	50
70	34	23	78	22	52
72	37	23	77	33	51

Kontakter under en vecka (god hälsa ej god rörelseförmåga)

Åldersgrupp år	Egna barn	Släktingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.kamr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
41,46,51 år	83	40	19	72	28	41
61,66	65	29	28	77	22	39
71,76	57	34	16	77	20	37
Tot.	68	34	20	75	25	39

Kontakter under en vecka (ej god hälsa men god rörelseförmåga)

Egna barn	Släktingar	Bekanta från ungdomen	Grannar	Arb.kamr. (äv. f.d.) på fritid	Övriga vänner
90	44	18	71	24	41
56	34	21	76	36	52
64	34	29	79	32	37
64	34	24	77	33	45

Kontakter under en vecka (ej god hälsa och ej heller god rörelseförmåga)

Tabell 4.6 Kontaktfrekvens för olika handikappgrupper.
Antalet, som träffar de olika kategorierna, i % av antalet svarande på den enskilda frågan i respektive ålders- och handikappgrupp (bilaga 4.4 och 4.5).

4.4 Diskussion

Denna studie ger endast ett kvantitativt mått på kontakter, t.ex. antalet kontakter per vecka. Någon kvalitativ information om varje kontakt erhålles icke. Även om intresset i denna studie är mera koncentrerat till effekten av handikapp med hänsyn till sociala aktiviteter och det därför vore motiverat med också ett kvalitativt mått, har detta utelämnats med hänsyn till att resultaten skulle komma att bli mycket svårtolkade. Den kvalitativa aspekten i kontakten är icke beroende av faktiska omständigheter, som t ex besök av barn,utan också av den subjektiva upplevelsen av besöket. Denna subjektiva upplevelse kan variera obegränsat.

Av Ohlin (1970) och SOU 1965:45 användes rörelseförmåga som den enda indikatorn på hälsa. Detta är otillfredsställande; som framgår av resultaten i föreliggande studie når man ytterligare en väsentlig handikappgrupp genom att också direkt ställa en fråga om den egna hälsan (tab 4.1).

Även om en utvidgning av hälsomåttet gjorts, finnes fortfarande en begränsning i den erhållna informationen om hälsa, då det i fråga 7 (bil.4.1) "Har Ni för Er ålder god hälsa?" förutsättes, att det finnes ett för åldern genomsnittligt hälsotillstånd och att detta hälsotillstånd är känt

Vid relaterandet av hälsa till ålder beaktas här, att hälsotillståndet varierar med åldern. Tornstam (1973) visade också att aspirationsnivån för hälsa och rörelseförmåga är lägre i högre åldersgrupper och speciellt vad gäller rörelseförmågan. Det genomsnittliga hälsotillståndet vid 70 år i jämförelse med hälsotillståndet vid 20 år anger i och för sig, att 70-åringen är handikappad i jämförelse med 20-åringen. Detta kan emellertid uppfattas som en normal och opåverkbar process, det biologiska åldrandet. Effekten av nedsatt hälsa blir mest påtaglig där en mer markerad nedsättning i förhållande till genomsnittet föreligger. I denna studie har förutsatts att så är fallet, när personen ifråga upplever en subjektiv nedsättning av hälsa eller rörelseförmåga i förhållande till det normala för åldern.

Det finnes emellertid ytterligare en begränsning i relaterandet av hälsa till ålder beträffande storleken av "handikappgrupperna", vilket beröres närmare nedan.

Item 8 angående rörelseförmåga är icke relaterat till ålder men å andra sidan är också rörelseförmågan inte helt men mer jämförbar oberoende av ålder, då den kan konkretiseras till exempelvis förmåga att gå, hoppa, springa etc. Visserligen kan en situation konstrueras, där icke den fysiska förmågan utan en psykisk komponent varit avgörande för exempelvis gångförmåga.

Begreppet "rörelseförmåga" kan ifrågasättas, eftersom intellektuell verksamhet kräver obetydlig eller ingen rörelseförmåga. Det skulle ur denna synpunkt vara önskvärt att mer generellt kunna ersätta begreppet

rörelseförmåga eller ännu hellre föra in ett tredje begrepp "allmän funktionsnivå". Ur praktisk synpunkt är det svårt att formulera ett så vitt omfattande begrepp som "allmän funktionsnivå". Begreppet blir dock ur vår synpunkt speciellt intressant i den mån "allmän funktionsnivå" går att relatera till förmåga att leva utan institutionsvård.

Även om rent fysiskt förmåga finnes att självständigt lösa komplicerade problem i det dagliga livet och man tillåter sig att uppfatta detta som ett av måtten på en hög "allmän funktionsnivå", kvarstår dock det faktum, att en sådan individ mycket väl kan vara fysiskt lågaktiv och ur denna synpunkt relativt sett ha ett stort vårdbehov.

Det finnes således betydande svårigheter att mäta aktivitetsnivåer i olika grupper och låta dessa nivåer bli ett uttryck för förmåga att leva utan institutionsvård. Målet för denna undersökning har emellertid icke varit att stimulera individen till en given aktivitetsnivå, utan att finna former för att stimulera till en relativ aktivitetshöjning. Denna relativa aktivitetshöjning förutsättes medföra en genomsnittlig minskning av vårdbehov och förkortad rehabiliteringstid.

Av 445 personer med handikapp uppskattade sig 2/3 som tillhörande gruppen med nedsatt rörelseförmåga (tabell 4.1).

Grupperingen i tre handikappgrupper reducerar varje klass. Resultaten bör bedömas med hänsynstagande till att grupperna visserligen är små men att samtidigt de observerade tendenserna enhetliga, och således ändå medger att man tar med dessa resultat i diskussionen om aktivering och inaktivering av gamla människor (tab. 4.1).

Av figur 4.2 framgår, att det sker en markerad nedsättning enligt egen uppfattning av rörelseförmågan vid 61 - 66 år med en relativ förhöjning vid 71, det vill säga, efter pensioneringen. Man noterar också en skillnad mellan könen vad gäller minskningen i rörelseförmåga. För kvinnor är denna i stort sett linjär, och man får anta, att det för männens del är kraven i arbetssituationen, som ger en något pessimistisk syn på den egna rörelseförmågan. Förbättringen i 71-årsgruppen kan förklaras av att man upplever minskningen i krav på arbetsprestation och ökning i fritid så positivt, att man också bedömer sin hälsosituation mer positivt (figur 4.1 och 4.2).

Tabell 4.2 - 4.5 visar, att den sociala kontaktfrekvensen minskar med stigande ålder, speciellt beträffande de dagliga kontakterna med egna barn. Förklaringen ligger i att barnen flyttar från föräldrahemmet. Även kontakterna under en vecka tenderar att sjunka med stigande ålder. I åldersgrupperna 41, 46, och 51 bodde 75% av barnen på samma ort som föräldrarna, däremot blott 52% i de högre åldrarna. Det är troligare, att de geografiska förhållandena var avgörande för den minskande kontaktfrekvensen än att barnen "försköt" sina åldrande föräldrar. Snarare tenderar kontakterna att öka för de allra äldsta

(tab.4.4 och 4.5). Den markanta nedgången vad gäller kontakten med egna barn kompenseras bara till en del genom en ökning av kontakterna med grannar och ungdomsbekanta. Även kontakten med andra släktingar än barn minskar med stigande ålder.

Mellan könen har icke påvisats några väsentligare skillnader med undantag av att kvinnor umgås mindre med arbetskamrater vilket är naturligt med hänsyn till att de mer sällan yrkesarbetar än männen.

Den ökning av fritiden som sker i och med pensioneringen, har icke utnyttjats till någon påtaglig ökning av de sociala kontakter som undersökts här.

Den minskning, som noterats med stigande ålder, i några av de sociala kontakterna, kan också vara orsakde av minskningen i rörelseförmåga och avtagande hälsa (figur 4.1 och 4.2). Uppdelningen av de tillfrågade på handikappade/icke handikappade och efter ålder (figur 4.3) visar, att de handikappade har färre sociala kontakter än icke-handikappade. De tendenser, som påvisades med utgångspunkt enbart från åldern återkommer även i denna uppdelning. Möjligen kan handikappet ha större betydelse för de äldsta grupperna, exempelvis i kontakter med släktingar, grannar och speciellt övriga vänner. Väsentligast är dock skillnaden mellan handikappade och icke-handikappade oavsett ålder. I den subjektiva registreringen av hälsa-ohälsa kan ligga ett systematiskt fel, så att de äldsta oftare anser sig tillhöra icke-handikapgruppen, trots att de har en nedsättning av exempelvis hälsa eller rörligheten. Anledningen till detta skulle i så fall vara, att så många i den åldersgruppen har något handikapp, att man uppfattar detta förhållande som normalt. Följer dessa "felregistrerade" handikappgruppens svarstrend kommer vi för de icke handikappade i de högre åldersgrupperna att få ett för lågt värde. Den verkliga skillnaden mellan handikappad och icke handikappad i de högre åldrarna skulle i så fall vara större, än vad som registrerats, vilket betyder, att handikappet har allt större betydelse med stigande ålder. Är detta antagande riktigt skulle värdena för den icke handikappade 71-76 årsgruppen ligga högre än vad som angivits i figur 4.3. Någon mer påtaglig minskning av de sociala kontakterna skulle i så fall icke ske med stigande ålder. Snarare sker en ökning med undantag av kontakter med egna barn och arbetskamrater (även f.d.) på fritid.

En uppdelning av de olika handikappgrupperna efter åldrar ger små grupper och gör tolkningen osäker. En jämförelse över totalsummorna för olika handikappgrupper visar icke att något speciellt handikapp skulle medföra färre sociala kontakter än något annat. (tabell 4.6).

I förhållandena kring pensioneringen har icke kunnat påvisas något substitut för arbete, som rimligen skulle inträda med hänsyn till fysiska förmågan. Männen visar beträffande ökning av sociala kontakter efter pensioneringen icke någon skillnad i jämförelse med kvinnorna. Detta kan icke tolkas annorlunda än att det sker ett rent bortfall av

en stor aktivitetsvolym (arbetet) och man bibehåller i övrigt huvudsakligen den aktivitet man haft i medelåldern (tab.4.2 - 4.5). Detta stödes av de slutsatser, som Maddox (1968) drar beträffande aktivitet i de högre åldrarna i jämförelse med medelåldern.

I en jämförande studie av stads och landsbygdsbefolkning finner Youmans (1974) att nedsättningen i hälsa och stigande ålder ger en tilltagande negativ allmän attityd hos båda grupperna men att tendensen slår igenom tidigare i åldrarna och mer påtagligt hos landsbefolkningen. Någon förklaring till skillnaderna mellan stads- och landsbefolkning ger han icke. Denna negativa attityd kan vara uttryck för samma förhållande som också leder till att en kompensatorisk aktivitetsökning icke sker efter pensioneringen, trots att detta ur sysselsättningssynpunkt är möjligt.

För 71-årsgruppen (män), vilken uppfattade sig som fysiskt bättre än 66-åringarna, finner man en liten men ändå märkbar trend att ha fler sociala kontakter än 66-åringarna. Man kan således icke helt bortse från sambandet mellan subjektivt uppskattad ohälsa och aktiviteter. Här kan dock den ökning i fritid, som skett i och med pensioneringen, ha varit avgörande för aktivitetsökningen. Detta behandlas vidare i kap 7.

Jonsson (1975) har delat upp grupperna i detta material med hänsyn till kön, yrkes - och utbildningsgrupper och finner att några skillnader mellan handikappade och icke handikappade män inte kan påvisas, medan däremot kvinnorna visar de i figur 4.3 påvisade tendenserna. Skillnader skulle däremot finnas mellan olika yrkes - utbildningsgrupper. Grupperna blir vid en sådan uppdelning ännu mindre med åtföljande större möjligheter till slumpvariationer i resultaten. Rent empiriskt förefaller det märkligt att en nedsättning i rörelseförmågan, uttolkat som att "kunna gå 100 meter i rask takt" skulle ge bättre möjligheter till sociala kontakter. Jonssons uppdelning och resultat ger möjlighet till en sådan tolkning med det bör framhållas att de påvisade skillnaderna vid de olika bearbetningarna är mycket små. (bil. 8.3). Sannolikt kompenserar andra "förhållanden" eventuella negativa påverkningar av handikappet så att den sociala situation som männen befinner sig i (oftare yrkesarbetande) är mer styrande vad gäller utfallet än själva handikappet.
Kvinnor, speciellt icke yrkesarbetande, befinner sig icke i en situation där andra "förhållanden" ex sociala dominerar utfallet, och påverkas därigenom mer direkt av handikapp.
Ytterligare en förklaring, förutom skillnader i uppfattning om egen hälsa, kan vara, att icke handikappade kvinnor torde oftare ha yrkesarbete än handikappade. Detta leder till slutsatsen att handikapp också indirekt genom att reglera de sociala förhållandena, såsom frånvaro av yrkesarbete, kan påverka vissa kontakter.

4.5 Sammanfattning

Med stigande ålder minskar kontakterna med egna barn, och i viss utsträckning också med arbetskamrater (även f.d.) under fritid. En viss kompensation för denna minskning finner den åldrande bl.a. i ökade kontakter med grannar.

Fysiskt handikapp i form av nedsatt hälsa och rörelseförmåga ökar med stigande ålder. Handikappade har, oavsett ålder, färre sociala kontakter än icke handikappade. Möjligen är inverkan av handikapp större i de högre åldrarna.

I uppfattningen av det egna åldrandet ingår ett "naturligt" accepterande av en stegvis inträdande funktionsnedsättning, som är en gradskillnad av de här registrerade handikappgrupperna och vars andel i det totala åldrandet icke framstår klart.

Man kan icke bortse från hälsotillståndet, när man söker orsaker till en minskning i de sociala kontakterna med stigande ålder men andra förhållanden, såsom förändringar i den sociala situationen exempelvis beträffande barnen och arbetet, torde ha större betydelse.

Aktivitetsförändringar med stigande ålder får betraktas som ett kvarhållande av de aktiviteter man haft i medelåldern och ett successivt bortfall av stora aktivitetsområden, på grund av ändringar i den sociala rollen, utan kompensatoriska ökningar av sociala kontakter inom andra områden

En begränsning av den fysiska förmågan medför till en del en minskning av den sociala aktiviteten. Den sociala aktivitetsnivån är emellertid lägre än vad den med hänsyn till rimlig begr nsning av den fysiska förmågan skulle vara, speciellt under åren närmast efter pensioneringen. Den enskilde individen har icke kunnat kompensera bortfallet av arbetet genom andra eller nya aktiviteter.

Någon orsak, varför en kompensation icke sker, har icke framkommit i detta kapitel, och detta förhållande kommer därför att beröras ytterligare i främst kapitel 7 och 8.

5 VISSA LIVSSITUATIONERS INVERKAN PÅ SOCIALA KONTAKTER *

5.1 Litteratur och frågeställning

I avsnittet om attityder till aktiviteter av olika slag hos äldre konstaterades en med stigande ålder tilltagande negativ attityd. Denna kan möjligen förklaras genom upplevelsen av den minskning av biologiska funktioner, som otvivelaktigt inträder med stigande ålder. Det är dock inte självklart, att man måste acceptera den funktionsnedsättning, som man upplever, speciellt som mycket talar för att andra faktorer kan förstärka den egna uppfattningen, såsom tidigare upplevda förändringar som skilsmässa, pensionering o.s.v. I bilden av den åldrande människan måste man således sätta in den sociala situationen och dess inflytande på aktiviteterna. Eftersom ekonomin ofta är den avgörande faktorn för aktiviteter som resor, besök på teatrar och bio, är det också nödvändigt att sätta in denna faktor i den totala bilden. I denna delstudie har frågeställningen varit: Hur inverkar några viktigare omkastningar i den sociala situationen (giftermål, pensionering, sjukdom m.m.) på umgänget med vänner och bekanta, nöjen, hobby- och resemöjligheter samt ekonomi?

Den inverkan, som intervjupersonen uppgivit, har inte givits någon yttre definierad referent och behöver därför icke innebära någon yttre förändring (jämför kap. 4). Intervjupersonen har i stället efter eget intryck fått ange, om hans eller hennes sociala situation känns som förbättrad, försämrad eller oförändrad.

Havighurst (1961) diskuterade disengagement- och aktivitetsteorierna med hänvisning till "successful aging" och citerade också Henry och Cumming, vilka påpekade, att vi är predisponerade att använda medelåldern som en utgångspunkt, när vi bedömer förhållandena för äldre människor. Cumming och McCaffrey (Havighurst 1961) hävdade uppfattningen, att när åldersprocessen är komplett, så är den balans, som man har i medelåldern mellan människan och samhället förändrad, och man har fått en ny balans, som karakteriseras av större distans och andra slag av relationer. Zborowski (1962) gjorde en jämförande studie mellan aktiviteter hos 50-åringar och 40-åringar och fann hos de förra en minskning speciellt i fysisk aktivitet och aktiviteter tillsammans med hela familjen.

Kontakterna och samarbetet med andra människor minskar i de högre åldrarna. En trolig orsak till detta är det fysiska åldrandet (man orkar inte lika mycket). En annan är den förändring som sker i ens sociala roll (jämför kap. 4).

* Bygger på i projektet redovisat delarbete: Norgren, V., o Olsson, B., vt 1971. En explorativ undersökning av sju grupper i åldrarna 41 - 76 beträffande inverkan av vissa livssituationer. Uppsats för psykologexamen.

5.2 Metodik

En enkät sändes per post till 2.100 slumpmässigt valda innevånare i Uppsala län i åldersgrupperna 41, 46, 51, 61, 66, 71, och 76 år. Varje ålders- och könsgrupper omfattade 150 personer. 86,4% (905 män och 910 kvinnor) svarade. Någon studie av bortfallsgruppen har inte gjorts. I formuläret frågades om försöksperonens uppskattning av hur hans (resp. hennes) situation påverkats av giftermål, skilsmässa, makes eller makas död, pensionering, barnafödelse, barns utflyttning, egen allvarlig sjukdom, samt sjukdom hos make eller maka och dessa händelser inverkan på:

A Umgänget med vänner och bekanta

B Nöjen och hobbymöjligheter

C Ekonomin.

(I den följande texten betecknas variablerna enligt ovan med A, B, C.)
Tre svarsalternativ har angivits:

1. förbättring

2. ingen ändring

3. försämring.

Frågeformuläret återfinnes i bilaga 4.1 (fråga 10 - 17).

5.3 Resultat

	Män	Kvinnor
Inflytande av giftermål	824	811
-"- skilsmässa	90	66
-"- makas/makes död	81	164
-"- pensionering	359	402
-"- barns födelse	714	723
-"- utflyttning av barn	407	438
-"- egen sjukdom	244	191
-"- makas/makes sjukdom	169	151

Tabell 5.1 Antalet män och kvinnor, som har angett sig beröras av de olika angivna faktorerna (genom att besvara någon av de delfrågor, som behandlas under rubriken)

Förbättring	A		B		C	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
Giftermål	19	14	16	24	33	45
Skilsmässa	13	22	21	36	22	32
Makas/makes död	5	6	17	18	15	14
Pensionering	5	6	17	15	11	16
Barns födelse	7	6	4	2	3	2
Utflyttning av barn	3	2	16	15	22	25
Egen sjukdom	2	2	2	4	2	3
Makas/makes sjukdom	2	1	2	0	7	2
Ingen ändring						
Giftermål	77	80	68	62	52	46
Skilsmässa	67	55	60	39	46	27
Makas/makes död	71	73	70	56	63	42
Pensionering	86	88	62	68	51	50
Barns födelse	84	82	64	64	62	68
Utflyttning av barn	94	96	81	82	74	69
Egen sjukdom	60	55	43	36	52	56
Makas/makes sjukdom	62	55	47	38	55	44
Försämring						
Giftermål	4	6	16	14	15	9
Skilsmässa	20	23	19	25	32	41
Makas/makes död	24	21	13	26	22	44
Pensionering	9	6	21	17	38	34
Barns födelse	9	12	32	34	35	30
Utflyttning av barn	3	2	3	3	4	6
Egen sjukdom	38	43	55	60	46	41
Makas/makes sjukdom	36	44	51	62	38	54

Tabell 5.2 Olika omständigheters inverkan på umgänge med vänner och bekanta (A); nöjen, hobby- och resemöjligheter (B); samt ekonomi (C).

Procent av antalet män respektive kvinnor, som besvarat den enskilda delfrågan.

5.4 Diskussion

Tabell 5.1 ger information om antalet personer, vilka angivit sig berörda av de olika händelser, som här tagits upp.

Att ur metodologisk synpunkt kunna ange något kvalitativt eller ens mera säkert kvantitativt mått på förändringarna eller förändringarnas inverkan är mycket svårt, och man har stannat för att begränsa sig till svarsalternativen "ingen förändring", "försämring", och "förbättring". Man får härav en viss uppfattning om riktningen i förändringarna.

Alternativet "ingen förändring" kan ha den effekten, att man även vid faktiska men obetydliga förändringar kommer att svara med detta alternativ.

Då bortfallet i vissa fall är stort, bör resultatredovisningen betraktas med försiktighet , även om i och för sig primärbortfallet endast är 13,6%. Till primär- och sekundärbortfallet får läggas ett "extra" bortfall (en felfaktor), då antalet personer som anges beröras av de olika händelserna (tabell 5.1), bestäms genom det antal, som besvarat minst en av rubrikens delfrågor. Personer, som verkligen berörts av en händelse, kan ha hoppat över samtliga delfrågor. Där en sådan kontroll är möjlig, ger den emellertid inte belägg för att den extra felfaktorn skulle vara av någon avgörande betydelse. Antalet överhoppade enskilda delfrågor under framför allt vissa rubriker däremot är av avsevärd storleksordning bland de äldre intervjuade (bilaga 5.2).

De angivna procentsatserna i tabell 5.2 är beräknade på antalet män respektive kvinnor, som besvarat den enskilda delfrågan, vilket förhindrar artefakter orsakde av variationer i bortfallsfrekvensen mellan frågorna. Fullständig svarsfördelning med sekundärbortfall och åldersdifferenser finnes i bilaga 5.2

Differenser mellan åldersgrupperna har noterats (bilaga 5.2) men det är å andra sidan inte möjligt att fastställa, om levnadsförhållandena ändrats, så att de yngre idag noterar, att en viss situation ger mera omfattande konsekvenser än motsvarande för exempelvis 50 år sedan. Det kan också vara så, att besvärliga omständigheter kring ett barns födelse till stor del har förbleknat för 76-års-gruppen.

Andra omständigheter kan också inverka på variablerna A, B och C, och framförallt kan dessa omständigheter skilja sig i effekt från person till person. Det är inte möjligt att beskriva alla detaljer och framför allt inte att omsätta dessa i ett mönster giltigt för varje enskild person. Man får vid tolkandet av dessa resultat således räkna med en del begränsningar i vad man har rätt att utläsa, förutom den osäkerhet, som det stora sekundära bortfallet ger upphov till.

Med undantag av sjukdom hade - som visats - förändringarna föga inflytande på aktiviteten. Ekonomin påverkar dock (som tidigare påpekats)

vissa aktiviteter, detta gäller speciellt nöjen, vissa hobbies och resemöjligheter. En försämring av ekonomin kan antagas vara mest uttalad i samband med sjukdom och makes död, speciellt då kvinnan ej varit yrkesverksam eller endast deltidsarbetande. Skilsmässa och makas/makes död innebär i stort samma förändring i den sociala situationen, och resultaten visar samma försämring för A, B och C.

Egen eller makas/makes sjukdom medför sannolikt primärt en mindre begränsning av umgängesmöjligheterna än skilsmässa eller makas/makes död, men sannolikt inverkar härvid förutom den fysiska begränsningen även den försämring i ekonomin, som noteras, en förämring för både A och B.

Vissa resultat, exempelvis vid pensionering, är förvånande. Det borde finnas mera tid för förändringar i positiv riktning beträffande B och speciellt A, då i de senare fallet ekonomi inte kan vara en dominerande faktor för aktiviteten. Så är icke fallet. De sociala förändringar som här tagits upp, tycks i princip inte inverka på aktiviteten.

Resultaten från kap. 4 tydde icke på någon ökning av de sociala aktiviteterna i samband med pensioneringen, och dessa resultat stöds av resultaten i tabell 5.2, där huvuddelen ansåg att ingen ändring skett i och med pensioneringen.

Resultaten från kap. 4 beträffande den subjektivt uppfattade rörelseförmågan tyder på att något i åldrandet, eller det som den åldrande upplever, inverkar negativt på förmågan att utöva aktiviteter. En sådan hämmande faktor kan vara arbetet, som för 60 - 67-åringen är så betungande att han eller hon ur fysisk synpunkt icke orkar med andra aktiviteter. Detta motsäges dock av det faktum, att när en eventuell hämmande inverkan av arbetet släpper, så sker ingen eller mycket obetydlig aktivitetsökning som kompensation. Den förväntade effekten av pensioneringen uteblir. I och med att den intervjuade uppfattar övergången från aktivt arbete till pensioneringen som "ingen ändring" beträffande sociala kontakter, bör det förväntade målet vara i stort identiskt med den livsföring individen hade före pensioneringen. Det finnes således ingen egentlig motivering för att åstadkomma en aktivitetshöjning, oberoende av handikapp eller frihet från sådant (tabell 5.2). Den livsföring, som individen har före pensioneringen och som även efter pensioneringen kommer att följas, kan dock ha utbildats genom påverkan av tungt eller pressande arbete och ha utformats under exempelvis medelåldern, varför arbetets inverkan icke kan förbigås utan kommer att beröras i kap. 7

Beträffande viktigare omkastningar i den sociala situationen tycks dock ingen speciell händelse med undantag av sjukdom på ett avgörande sätt ha kunnat påverka sociala aktiviteter.

5.5 Sammanfattning

Man fann tydliga negativa effekter beträffande inverkan av sjukdom; egen eller makas/makes. Sjukdomens negativa effekt inverkade på alla tre variablerna: "socialt umgänge med vänner och bekanta"(A), "nöjen, hobbies och resemöjligheter" (B) och "ekonomi" (C).

Speciellt makas/makes död, skillsmässa och sjukdom hade en negativ effekt på ekonomin med undantag för 1/3 av kvinnorna, som upplevde en positiv effekt av skillsmässa.

Barn inverkade inte på aktiviteterna inom A och B i någon större utsträckning. Familjen eller åtminstone det äkta paret tycktes dock uppleva negativ effekt på A och B, när familjefunktionen fick minskad omfattning genom barnens flyttning.

Vad gäller åldringens aktiviteter totalt sett synes icke inträffandet av händelser av ovannämnda art i någon nämnvärd omfattning påverka aktiviteter. Detta utesluter dock icke möjligheten att någon enskild individ påverkats i sin speciella situation.

6 EN ALTERNATIV SOCIALGRUPPERING *

6.1 Bakgrund

Den i Sverige vanligen förekommande socialgrupperingen fördelar individerna huvudsakligen efter yrkestillhörighet (egen, eventuellt makes) i tre grupper.

Avsikten med denna studie är att, utifrån en beskrivning av yrkessammansättningen i olika åldersgrupper, framlägga ett alternativt förslag till yrkes-socialgruppering. Grupperingen tar sikte på det vanliga dilemmat, kravet på å ena sidan homogena, intellektuellt gripbara enheter. som bör vara klart åtskiljbara, å andra sidan något så när stora enheter. Mera unikt är ett försök att utforma grupperna på ett sådant sätt, att de också skall underlätta dynamiska interpretationer vid jämförelser mellan åldersgrupper.

Dynamiska studier av åldrandeprocessen är förenade med åtskilliga svårigheter. Jämför man flera åldersgrupper vid ett tillfälle, är det svårt att isolera effekter av dels åldersförändringar dels förändringar i samhället och samhällsstrukturen. Följer man å andra sidan en åldersgrupp över en längre tidsperiod uppkommer bl.a. nackdelen av en orimlig tidsåtgång. En huvudtanke bakom den gruppering, som nedan föreslås är, att dynamiska tolkningar kan underlättas av jämförelser mellan olika åldersgrupper vid ett och samma tillfälle. Detta tänkes ske så att åldersgrupperna indelas i enheter där.....

1. ...förändringar i befolkningens yrkessammansättning särskils i expansiva grupper respektive grupper på numerärt tillbakagående. Därigenom underlättas prognoser för framtida åldersklasser, om karaktäristika är kända för varje enhet och för dess numerära tillväxt eller minskning.
2. ...den (åtminstone nominella) inre sammansättningen i största möjliga utsträckning bibehålles inom åldersgrupperna. Härvid accepteras visserligen, att villkoren för varje grupp förändras, men grupperna och deras utveckling görs så gripbara som möjligt. I den mån väsentligare - ej blott tillfälliga - ändringar i sammansättningen uppträder inom grupperna bör dessa vara kända.

Yrkesbeskrivningen tjänar också det egna syftet att utgöra en kvalitativ beskrivning av olika åldersgruppers yrkesaktiviteter.

6.2 Metodik

Den här redovisade grupperingen har utarbetats utifrån yrkesbeskrivningar, som lämnats i samma enkät, som använts i kap 4, 5 och 6. För

* Bygger på i projektet redovisat delarbete: Jonsson, T. vt. 1975. Några aktiviteter hos vuxna och åldrande människor. Lic. avhandling.

att fastställa individernas yrke har dessutom använts mantalskrivningsuppgifter om yrke, taxeringsuppgifter, uppgifter om skattekolumn, debiterad mervärdesskatt, pensionsförhållanden och yrkesuppgifter i telefonkatalog. Samplet omfattar 2.100 personer från Uppsala län i åldrarna 41, 46, 51, 66, 71 och 76 år.

Med hjälp av svaren på fråga 3, 4, 5 och 6 i enkäten (se bilaga 4.1) har ett detaljerat och överskådligt klassifikationsschema över yrken bestämts. Ett större antal typer av yrken har avgränsats i kategorier, inom vilka förekommande yrken kunnat rangordnas (position bestämd av anseende, lön, utbildning, inflytande). Sammanslagningar har sedan gjorts till enheter av yrken med likhet vad gäller arbetetets art och sociala anseende. Med hjälp av dessa enheter har yrkessammansättningen i de olika åldersgrupperna kunnat beskrivas. Slutligen har en gruppering fixerats i enlighet med de ovan angivna principerna.

Då intervjupersonerna för tillfället saknat förvärvsarbete t.ex. på grund av sjukdom eller då vederbörande var pensionerad har klassificering skett enligt tidigare verksamhet. I den mån det framkommit har också tillfälliga "reträttposter" framförallt i åldrarna före pensioneringen icke använts vid klassificeringen. Beträffande kvinnorna har beteckningen "lantbrukarhustru" och "hemmafru" betraktats som två kategorier.

6.3 Resultat

En beskrivning av yrkesssammansättningen i olika åldersgrupper återfinns i bilaga 6, disponerad efter de grupperingar, som föreslagits nedan.

Män

Grupp M1
Gruppen omfattar högre tjänstemän (och fria yrken) samt mellantjänstemän (och fria yrken). Till högre tjänstemän räknas huvudsakligen utövare av yrken som kräver akademisk eller högskoleutbildning, samt dessutom tjänstemän och fria yrkesutövare som i lön, inflytande och arbetsuppgifter måste anses jämförbara med dessa.

Som mellantjänstemän räknas utövare av yrken, vilka utan att kräva akademisk eller högskoleutbildning dock vanligen kräver långvarig teoretisk utbildning. Hit räknas också med dessa jämställda tjänstemän och fria yrkesutövare.

Dominerande bland de högre tjänstemännen är lärare vid högskolor och gymnasier, jurister, diverse chefstjänstemän och innehavare av högre beredande tjänster inom statlig eller enskild företagsförvaltning, läkare, tandläkare, präster etc.

Dominerande bland mellantjänstemännen är assistenter inom statlig och enskild företagsekonomisk förvaltning, gymnasie- och driftsingenjörer, folkskollärare.

Både antalet högre tjänstemän och antalet mellantjänstemän ökar markant i yngre åldersgrupper.

Grupp M2
Gruppen består av lägre tjänstemän och arbetsledare. De lägre tjänstemännen utöva tjänstemannayrken, vilka inte kräva någon långvarig teoretisk utbildning och som inte på grund av lön, inflytande och arbetsuppgifter bör jämställas med mellantjänstemän eller högre tjänstemän. Dominerande är försäljare, affärsbiträden och kontorister.

Som arbetsledare betraktas förmän, verkmästare, m.fl. Flertalet arbetsledare är verksamma inom industri- verkstadssektorn, byggnads- och anläggningssektorn samt inom jordbruk och skogsbruk. Antalet lägre tjänstemän och antalet arbetsledare är avsevärt större i de yngre åldersgrupperna. Proportionen dem emellan förändras inte påtagligt, även om andelen lägre tjänstemän ökar något i de yngre åldersklasserna.

Grupp M3
Gruppen består av yrkesutbildade arbetare. Undergrupper är utbildade grovarbetare och utbildade industri-, verkstads- och teknikerarbetare.

Grovarbetarna domineras av byggnads- och anläggningsarbetare (snickare, murare, betongarbetare m.fl.). Industri-, verkstads- och teknikerarbetare är till större delen verksamma inom fabriker och verkstäder.

Antalet yrkesutbildade arbetare förefaller öka något i de yngre åldersklasserna. Utvecklingen är dock inte helt rätlinjig. Orsaken till detta synes vara ett ovanligt litet antal industri-, verkstads- och teknikerarbetare i 61 - 66-årsgruppen. Detta förhållande kan dock vara avhängigt av ett större antal "reträtter" (till lindrigare arbete) från gruppen åren närmast före pensioneringen. Eller det kan vara en följd av tillfälligheter och det förhållandet, att åtskillnaden mellan yrkesutbildade och icke yrkesutbildade industriarbetare förmodligen är den minst reliabla i undersökningen. Proportionen mellan de två undergrupperna är däremot ungefär lika i de äldsta och de yngsta åldersklasserna.

Grupp M4
Gruppen omfattar alla arbetare med yrken, som inte ansetts kräva någon längre upplärningstid. Fyra undergrupper har urskilts:
grovarbetare,
industri-verkstadsanställda,
chaufförer, förråds- och lagerarbetare samt
ekonomiarbetare, vaktmästare.

Grovarbetargruppen domineras av anställda inom byggnads- och anlägg-

ningssektorn samt inom jordbruk och skogsbruk. De industri- och verkstadsanställda är hjälparbetare eller sysselsatta med "tempoarbeten", som inte anses kräva längre upplärningstid. De är i större utsträckning än sina yrkesutbildade kollegor verksamma inom tunga branscher.

Antalet icke yrkesutbildade arbetare minskar markant i de yngre åldersklasserna. Denna minskning kan emellertid nästan helt tillskrivas en minskning av antalet personer med "konventionella" grovarbetaryrken. Detta förhållande kommer således att förändra gruppens inre sammansättning i vad gäller åldersklasser. De tendenser, som framkommer i nedanstående tabell, torde snarast kunna ses som en underskattning av de verkliga skillnaderna, om man tar hänsyn till att den icke-yrkesutbildade arbetskraften förmodligen fortsatt att anpassa sig till strukturförändringar inom arbetsmarknaden i högre ålder (deras arbete kräver kortare inlärningstid) än andra grupper. Fler äldre personer än vad som framgår ur tabeller torde därför under större delen av sitt liv ha formats under omständigheter, som tidigare gällt.

	41-46-51 år	61-66 år	71-76 år
Icke yrkesutb. arbetare - grovarbetare	36%	44%	51%
Icke yrkesutb. arbetare - industri verkstads- och teknikerarbetare	36%	27%	32%
Chaufförer, förråds- och lagerarbetare	21%	18%	8%
Ekonomiarbetare, vaktmästare	8%	12%	7%
Övriga och ospecifierbara	2%	0%	3%
Totalt antal	98 (65)	85	91

Tabell 6.1 Den inre sammansättningen i grupp M4 i de olika åldersgrupperna.

Grupp M5
Egna företagare inom jordbruk, skogsbruk och fiske.

Antalet lantbrukare minskar mycket markant i de yngre åldersklasserna. Tyvärr har inte uppgifter stått att få, som möjliggjort någon rangordning av företagargrupperna (grupp 5 och 6).

Grupp M6
Gruppen utgörs av egna företagare utom jordbruk, skogsbruk och fiske.

Kvinnor

Grupp K1
Denna grupp omfattar, i likhet med den manliga grupperingen, högre tjänstemän och fria yrken samt mellantjänstemän och fria yrken. Dessutom hänföres ett mindre antal kvinnor, som betecknats som egna företagare eller arbetsledare till gruppen

Den kvinnliga grupperingen skiljer sig annars främst från männens genom mellantjänstemännens totala dominans. De kvinnliga mellantjänstemännen sysselsätter sig dessutom med andra typer av arbete. Liksom bland männen ökar antalet kvinnor tillhöriga grupp 1 markant i yngre åldersklasser.

Grupp K2
Gruppen för lägre tjänstemän. Kvinnornas dominans i de lägre tjänstemannayrkena är ungefär lika markerad som vad männens är i de högre. Sålunda finns nära sex gånger så många kvinnor som män klassade som lägre tjänstemän. De kvinnliga lägre tjänstemännen skiljer sig annars främst från männen genom den större proportionen vårdyrken bland kvinnorna.

Antalet lägre tjänstemannakvinnor ökar mycket markant i de yngre åldersklasserna. Ökningen är också markant inom samtliga stora sektorer av tjänstemannayrken (sjukvårdande - sociala, merkantila, kontorstekniska - administrativa).

Grupp K3
Gruppen omfattar alla de personer, som yrkesbeskrivningen anger som yrkesutbildade arbetare och icke yrkesutbildade arbetare - undantagna är de icke yrkesutbildade arbetare, som betecknas som ekonomiarbetare och "husliga" arbetare. Gruppen motsvarar således bland männen av grupperna M3 och M4. Den kvinnliga gruppen skiljer sig från männens främst däri, att ett så förhållandevis stort antal kvinnor är verksamma inom industri eller verkstadsarbete. Som sådana saknar de också i större utsträckning yrkesutbildning och är koncentrerade till andra branscher än männen.

Andelen kvinnor, som tillhör gruppen, är ungefär jämnt fördelade över de olika åldersgrupperna. Däremot pågår en förändring i gruppens inre sammansättning, såtillvida, att andelen yrkesutbildade är störst i yngre åldersklasser, medan andelen icke yrkes utbildade - precis som hos männen - är störst i äldre åldersklasser. Till skillnad från männen är emellertid antalet "arbetarkvinnor" för få för att tillåta en ytterligare uppdelning i yrkesubildade och icke yrkesutbildade.

Grupp K4
Gruppen består av icke yrkesutbildade arbetare med ekonomiarbete eller "husligt" arbete. Någon manlig motsvarighet finns inte.

Antalet kvinnor i gruppen minskar något i de yngre åldersklasserna. Vad gäller den inre sammansättningen kan noteras, att de äldre kvinnorna vanligen kallar sig hembiträden el. dyl., medan de yngre benämner sig som städerskor, köksbiträden, ekonomibiträden m.m. Denna skillnad torde avspegla en förändring, som i många sammanhang är värd att uppmärksammas som något mer än en terminologisk skillnad - även om själva arbetsuppgifterna i princip är de samma.

Grupp K5
Till gruppen räknas lantbrukarhustrur och ett fåtal kvinnor som betecknats som lantbrukare. Antalet lantbrukarhustrur minskar mycket markant i yngre åldersklasser.

6.4 Diskussion

Den enskilde individens yrkesverksamhet kommer att prägla den största delen av aktiviteten under dagen. Yrket påverkar också fritiden genom att inom vissa ramar påverka ekonomi, anseende etc.

I detta kapitel har gjorts en beskrivning av kvalitativa olikheter mellan åldersgrupper i den volymmässigt viktigaste aktiviteten i individens liv - arbetet. Olikheterna mellan åldersgrupperna har visat sig vara avsevärda. Sett ur ett "livsperspektiv" skulle förändringarna vara ännu större, då även den arbetskraft, som väsentligen formats under "äldre" förhållanden, troligen i viss mån anpassats till arbetsmarknadens strukturförändringar.

Otvivelaktigt är det väsentligen förändringar i samhällsstrukturen, som avspeglar sig i dessa olikheter. Då samhällsförändringar förmår att så avsevärt förändra den volymmässigt största aktiviteten är det ett rimligt antagande, att den också påverkar många andra aktiviteter. Sannolikheten för detta antagande ökas av att vi funnit klara samband mellan typ av arbete och attityder till vissa andra aktiviteter och likaså mellan arbete och vissa fritidsaktiviteter (kap 7). Kanske är det så, att det "åldrande" vi tror oss avläsa, då vi jämför åldersgrupper, alltför ofta inte är något "åldrande" utan en återspegling av samhällsförändringar.

Med anknytning till yrkesbeskrivningen har i detta kapitel presenterats en metod att förbättra möjligheterna till dynamiska tolkningar också av andra aktiviteter än yrkesaktiviteter. Möjligheten till dynamiska tolkningar, då man jämför olika åldersgrupper vid samma tillfälle, tänkes öka, om åldersgrupperna delas upp i lämpliga enheter, vilka kan betraktas var och en för sig.

Den klassifiering, som beskrivits här, bygger genomgående på yrkestillhörigheten. Klassifieringen har tidigare omtalats som en kombinerad yrkes-socialgruppering, bakom vilket ligger just antagandet, att en persons egen yrkestillhörighet är bästa index också på många av hans sociala grupptillhörigheter i övrigt. Detta antagande kan nog anses rimligare, vad gäller männen än vad gäller kvinnorna. I många undersökningar kan det vara naturligare och ge klarare åtskillnad att istället gruppera kvinnorna efter makens yrke - när andra beteenden (attityder, upplevelser) granskas, är den grupptillhörighet som kvinnans egen yrkesverksamhet ger henne, den utslagsgivande.

Den vanliga uppdelningen i socialgrupper är inte särskilt lämpad att

underlätta dynamiska tolkningar. Storleken på socialgrupperna är förhållandevis konstant över olika åldersgrupper, och väsentliga strukturförändringar i samhället får äga rum inom socialgrupperna.Som exempel kan nämnas att i det material som använt för denna studie, består socialgrupp II enligt gängse terminologi i åldersgrupperna 71 - 76 år till nästan 50% av lantbrukare. I åldersgruppen 41 - 46 - 51 är motsvarande siffra omkring 15%. Motsvarande jämförelse med avseende på antalet tjänstemän ger det omvända förhållandet. En jämförelse mellan 75-åringar från socialgrupp II med 45-åringar från samma socialgrupp kommer således i lika stor utsträckning vara en jämförelse mellan lantbrukare och tjänstemän som mellan åldersgrupper.

Väsentliga behov inom exempelvis åldringsvården kan idag domineras av en viss yrkes- eller social kategori, vilken om 20 - 30 år i stort icke existerar. Vid bedömning av framtida behov torde det därför vara av största vikt att särskilja kategorier, som är under tillväxt respektive på numerärt tillbakagående.

Den beskrivna yrkes-socialgruppsindelningen kommer att användas i några av de följande kapitlen. I kap. 7 behandlas kvalitativa skillnader i yrkesaktiviteterna ytterligare.

6.5 Sammanfattning

Väsentliga skillnader mellan olika åldersgrupper har visat sig föreliggа vad avser sammansättning med avseende på yrkesaktivitet - arbetets art, utformning, etc. Starka skäl talar för att denna kunskap om åldersgruppernas olika sammansättning med avseende på yrkesutövning bör användas vid prognoser, som bygger på jämförelser mellan åldersgrupper såsom vid beräkning av vårdbehov och behov av social service efter 67-års ålder.

7 ARBETE OCH FRITID *

7.1 Litteratur och frågeställning

En mycket tungt vägande komponent i den totala sociala miljön är arbetet och den situation, som detta skapar för arbetstagaren. Arbetet representerar den volymmässigt väsentligaste delen av aktiviteten för den icke-pensionerade. Inflytandet av faktorer som nedsatt hälsa och rörelseförmåga kan man i stort bortse ifrån liksom från vissa händelser i livet, varför andra faktorer borde inverka på aktiviteten hos äldre (kap. 4 och 5)

Det finns en gammal uppfattning, att hårt arbete inverkar på individens aktiviteter under fritiden, så att man kommer att använda fritiden i stort sett enbart för vila. Flera författare har tagit upp övergången från medelålder till pensionär ur aktivitetssynpunkt, bl.a. Havighurst (1961). Också Maddox o Eisdorfer (1962), anser att aktiviteten i medelåldern är av samma typ som på äldre dagar men att det finns en minskning i aktiviteten med ökad ålder. Det är då rimligt att anta, att grupper med påfrestande arbete, som vid pensioneringen utsättes för en mycket kraftig aktivitetsminskning i och med att de slutar arbetet, inte har erfarenhet av fritidsaktiviteter, som skulle kunna kompensera bortfallet av arbetet. Frågeställningen blir då, om dessa grupper har förmåga att kompensera bristande erfarenhet och skaffa sig fritidsaktiviteter.

Yrkestillhörigheten kan också vara förenad med vissa normer. Man bör då finna exempel på ett avståndstagande gruppvis från vissa aktiviteter, såsom manliga respektive kvinnliga yrken och manliga respektive kvinnliga fritidsaktiviteter.

Yrkestillhörigheten kan också vara förenad med belöningar såsom bättre lön, fördelaktiga bostadsområden etc. Med hänsyn till detta bör bl.a. aktiviteter, där ekonomi har betydelse, visa större skillnader mellan grupperna.

I denna undersökning upptas frågan om aktiviteter i olika grupper med hänsyn till skilda arbetsformer, socialgrupper, och val av andra aktiviteter än yrkesarbete.

7.2 Metodik

Denna studie och den föregående använde samma enkät vilken sändes till 2.100 personer i Uppsala län. Någon studie av bortfallsgrupperna har inte gjorts

* Bygger på i projektet påbörjat delarbete: Lindquist, G. Data avsedda att redovisas i uppsats för psykologexamen eller lic. avhandling.

De intervjuade grupperas med hänsyn till arbete som socialgrupp 1 - 6 (se kap. 6).

1. Högre och mellantjänstemän och fria yrken
2. Lägre tjänstemän och arbetsledare
3. Yrkesutbildade arbetare
4. Icke yrkesutbildade arbetare
5. Lantbrukare (jordbruk - skogsbruk - fiske)
6. Egna företagare utom lantbrukare

7.3 Resultat

Bearbetning av resultaten har skett med avseende på socialgruppstillhörighet enligt den socialgrupps- och yrkesgruppering, som speciellt presenteras i detta arbete (kap. 6) och dessutom efter åldersgrupper.

I figurerna 7.1 - 7.5 visas det antal i procent som svarade Ja på de frågor, som presenteras under varje figur (bilaga 7). Figurerna 7.1 och 7.2 visar den egna uppfattningen av möjligheter till kreativitet och egen utveckling i yrkesutövandet.

I redovisningen av socialgrupper har medtagits åldrarna 41 46 och 51 år.

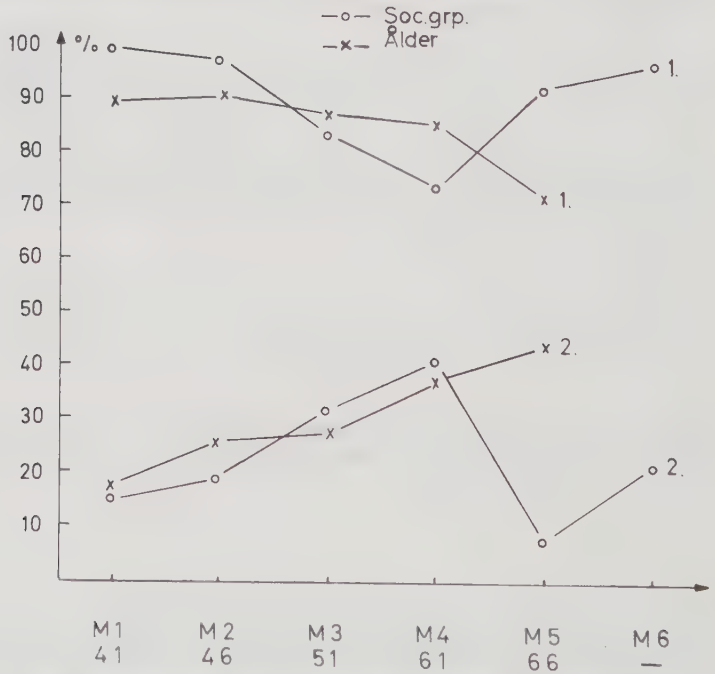

Figur 7.1 1. Ger arbetet möjlighet att visa kunskap och förmåga?
2. Kan Ni i stort sett säga, att Ni inte har mer att lära i Ert yrke?

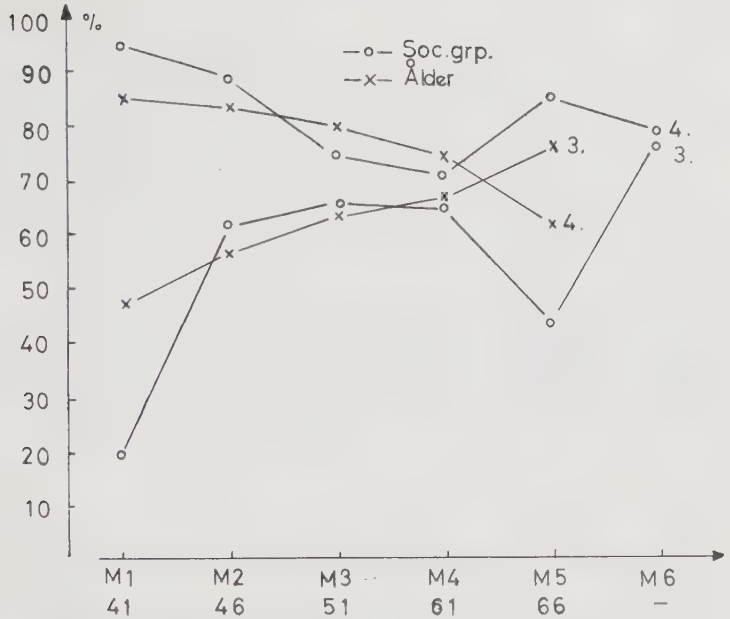

Figur 7.2 3. Arbetar Ni mest på rutin?
4. Har Ni i Ert yrke nytta av kunskap från flera områden?

Figurerna 7.3 och 7.4 visar sociala kontakter och självständighet i yrkesutövningen.

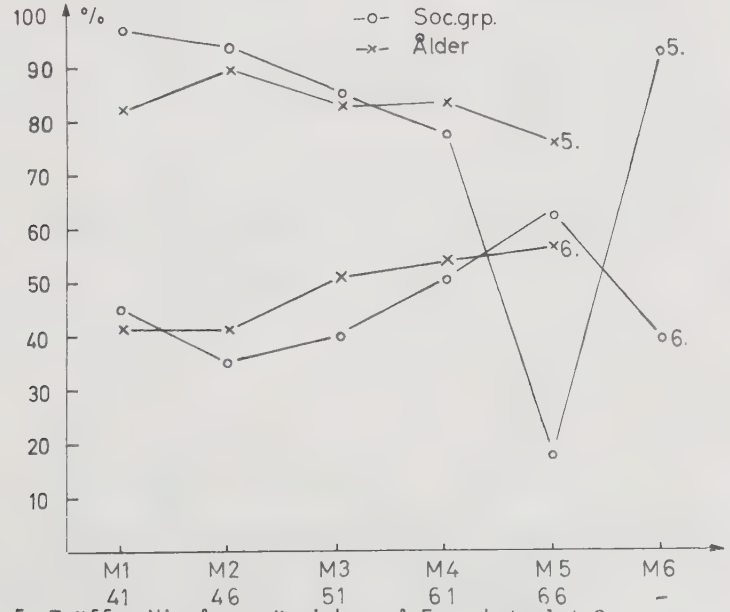

Figur 7.3 5. Träffar Ni många människor på Er arbetsplats?
6. Har Ni någon arbetskamrat som nära vän?

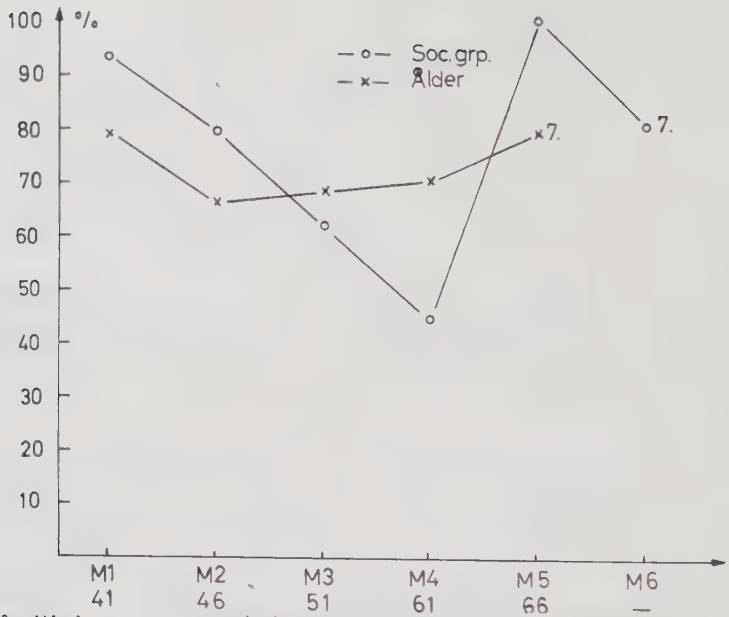

Figur 7.4 Får Ni i stor utsträckning själv planera Ert arbete och arbetsdag?

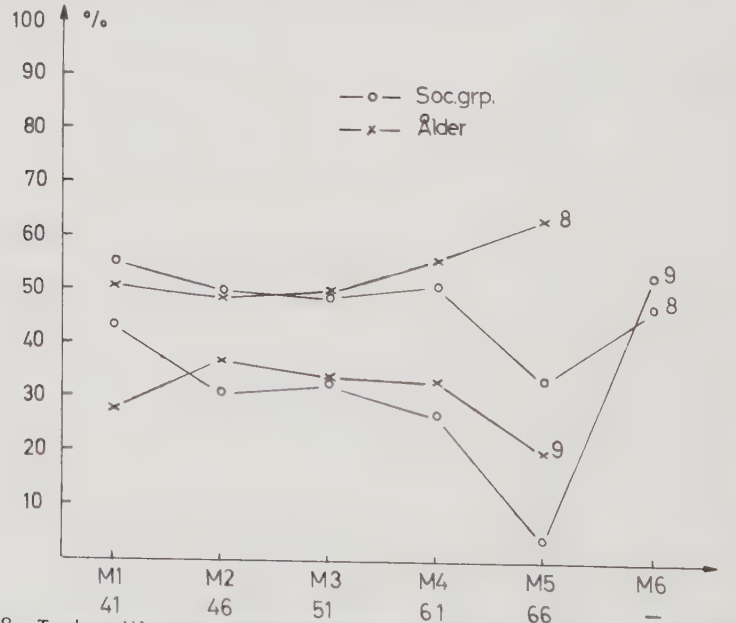

Figur 7.5 8. Tycker Ni att arbetskamraterna uppskattar Era arbetsprestationer?

9. Tycker Ni, att Ni får lön efter den arbetsinsats Ni lägger ned?

De ur ekonomisk synpunkt, minst tillfredställda fann man bland de yngsta och de äldsta. Bland dem, som var 41 och 66 år, var det 22% respektive 34% som svarade Ja på frågan: "Bör man framförallt välja ett arbete, där man får bra betalt?" Känsla av tillfredsställelse var mera vanlig i de yngsta och de äldsta grupperna uttryckt så att 47% respektive 33% av dem skulle rekommendera sin son eller vän att välja samma arbete som de själva om man inte tog hänsyn till de ekonomiska aspekterna (bilaga 7).

Figurerna 7.6 och 7.7 visar skillnaden mellan yrkesverksammas och pensionerade mäns uppfattning om vikten av kontakt med andra människor i arbetet. Vikten av kontakten är graderad från 1 - 4 (bilaga 7). Bortfallet speciellt bland pensionerade var på denna fråga stort, och resultaten skall därför tolkas med en viss försiktighet. Bortfallet redovisas i figurerna med skuggad stapel.

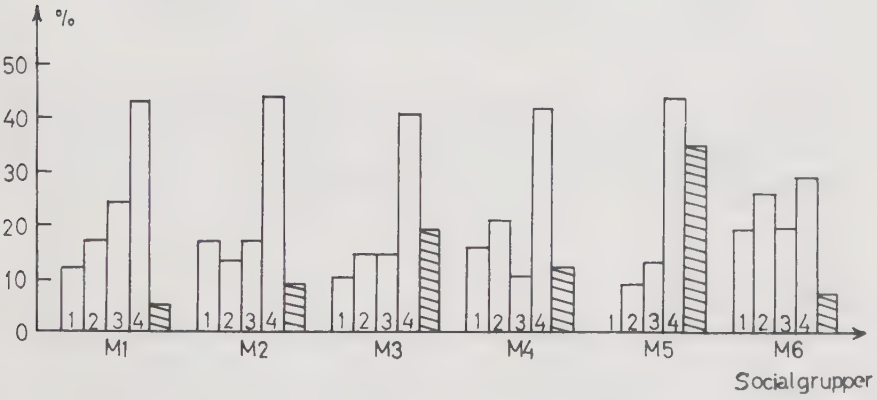

Figur 7.6 Vikten av kontakten med andra människor i arbetet graderad 1 - 4 (Yrkesverksamma män i åldrarna 41,46 och 51 år).

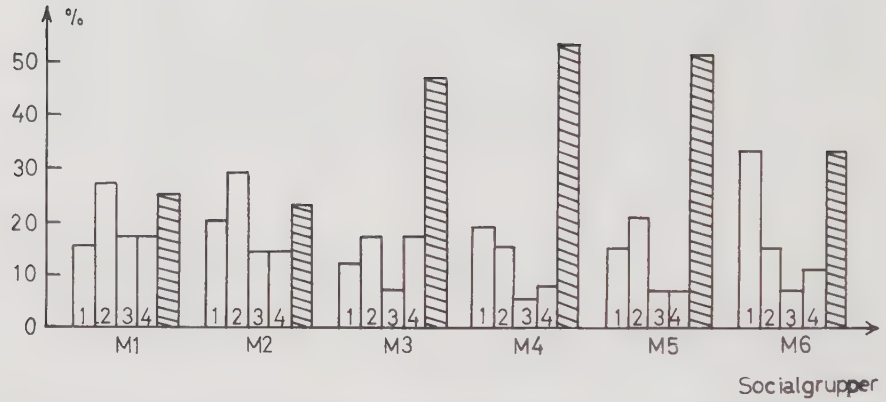

Figur 7.7 Vikten av kontakten med andra människor i arbetet graderad från 1 - 4 (pensionerade män).

I figurerna 7.8 - 7.10 återges svaren på frågan "Vad tycker Ni är viktigast för fritiden?", uttryckt i % av de svarande i varje ålders-, respektive yrkes-socialgrupp. I figurerna 7.9 och 7.10 har gjorts en uppdelning mellan yrkesverksamma och pensionerade män.

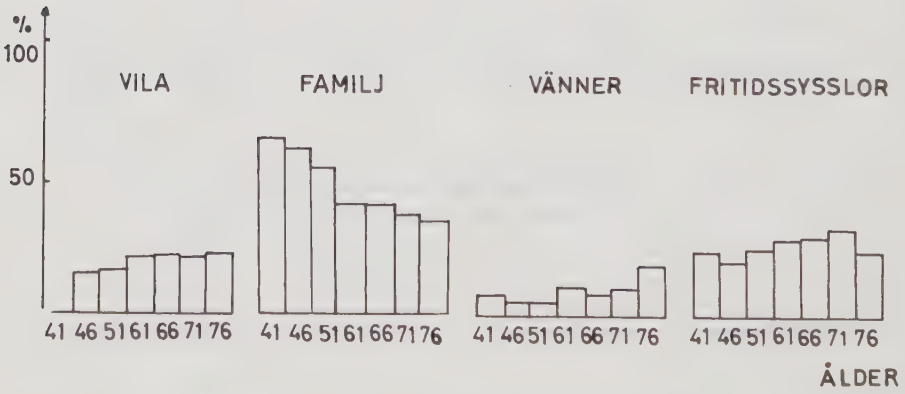

Figur 7.8 Svarsfrekvensen på frågan "Vad tycker Ni är viktigast för fritiden?" med utgångspunkt från åldersgrupper.

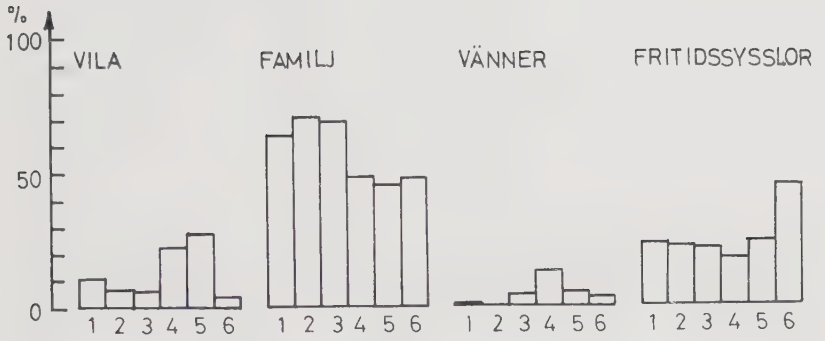

Figur 7.9 Svarsfrekvensen på frågan "Vad tycker Ni är viktigast för fritiden?" med utgångspunkt från yrkes-socialgrupp (yrkesverksamma män 41,46 och 51 år).

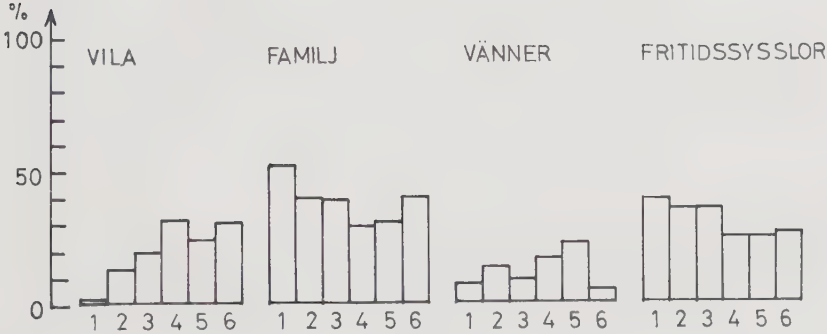

Figur 7.10 Svarsfrekvensen på frågan "Vad tycker Ni är viktigast för fritiden?" med utgångspunkt från yrkes-socialgrupp (pensionerade män).

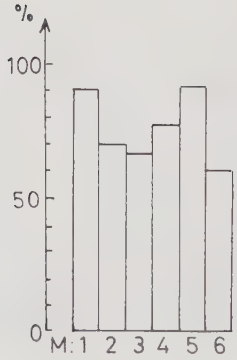

Figur 7.11 Antalet som angivit sig ha ett påfrestande arbete, uttryckt i % av samtliga svarande i varje yrkes-socialgrupp (män 41, 46 och 51 år).

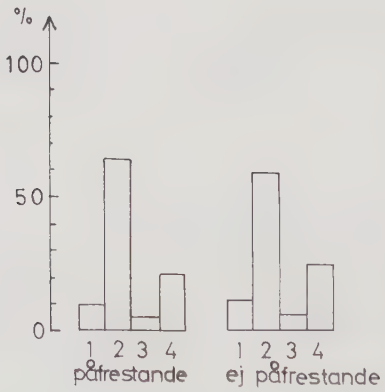

Figur 7.12 Antalet som angivit "vikten av vila under fritiden" graderat från 1 - 4, uttryckt i % av samtliga svarande och uppdelat på dem som anser sig ha ett påfrestande resp. icke-påfrestande arbete (yrkesverksamma män 41,46 och 51 år).

Frågan: "Har Ni en hobby Ni gärna offrar tid och arbete på därför att den intresserar Er?" besvarades av 73% av 41-åringarna och ungefär 60% i de andra grupperna med Ja. Dock noterades ett något lägre värde i åldersgruppen 61 år (56%). Ur socialgruppssynpunkt kan man notera en något lägre frekvens i grupperna 4 och 5. Högsta nivån, 78%, fanns i grupp 6. Bland pensionerade män fanns en minskning med stigande ålder till 48% (vid 76-årsåldern). I socialgrupp 1 noterades en så hög nivå som 81%.

Det fanns mycket få personer, som deltog i någon form av vuxenstudier eller studiecirklar: 17% i 41-årsåldern med en minskning till 3% i 66-årsåldern. Fördelat efter socialgrupp fann man det lägsta värdet inom socialgrupp 4 (7%) och den högsta i socialgrupp 5 (44%). Motsvarande värde för socialgrupp 1 var 19%. Bland pensionärerna fann man det högsta antalet studerande i socialgrupp 1. I denna socialgrupp studerade ungefär 5%.

7.4 Diskussion

I inledningen till detta kapitel ställdes frågan om inte arbetets karaktär var avgörande för utövandet av någon aktivitet under fritiden. Som en av ytterligheterna i ett sådant synsätt kan tas skogsarbetaren, som allmänt anses ha ett fysiskt krävande arbete och därför knappast skulle vara i behov av motion under fritid. Utifrån praktisk erfarenhet av denna kategori måste noteras, att skogsarbetaren i icke ringa utsträckning ägnar sig åt exempelvis jakt och fiske. Motivationen för att genomföra ett motionsprogram för en redan fysiskt trött person kan dock vara ringa.

Man kan således icke sluta sig till att individen efter ett påfrestande arbete med all nödvändighet undviker en fysiskt krävande fritidsverksamhet. Individen kan snarare på grund av arbetets karaktär vara stimulerad till att utöva en viss form av fritidsaktivitet.

Arbetet kan å andra sidan vara i sig föga stimulerande och medföra en allmän understimulering av individen, vilket i sin tur medför en passivitet under fritid. Individen saknar i så fall förmåga till att själv finna stimulerande fritidsverksamheter.

I figurerna 7.1 och 7.2 finner man att arbetet visar låg kreativitet och är föga utvecklande för speciellt den "icke-yrkesutbildade arbetaren" och för de äldsta i yrkesgrupperna. Detta kan uppfattas som att det existerar en understimulering av dessa grupper. Inverkar denna understimulering på fritidsaktiviteterna, bör just dessa grupper uppvisa en lägre fritidsaktivitet än övriga.

I arbetet möter man mycket folk, och många finner också sina vänner där. Det väsentligaste i denna slutsats tycks emellertid vara, att för de pensionerade så upplevdes det tidigare arbetet viktigare som ett so-

cialt kontaktfält än för de yrkesverksamma. Detta kan tas som ett uttryck för den relativa isolation eller minskning i sociala kontakter, som följer med ökande ålder och framför allt pensionering (figurerna 7.3, 7.6 och 7.7).

Lantbrukare träffar färre människor på sin arbetsplats än de övriga grupperna, vilket, med hänsyn till arbetsformen, är helt naturligt. Emellertid finner man också att den "icke-yrkesutbildade" är mer isolerad än de övriga. Däremot finnes inga större differenser som beror på ålder (figur 7.3). Om den "icke-yrkesutbildade arbetaren" upplever detta som en brist bör detta, såvida han har förmåga att kompensera bristen, återspeglas i mer omfattande sociala kontakter under fritiden.

Vi konstaterade negativa effekter av arbetet. Dåligt utbildad arbetskraft och gamla tycks finna sitt arbete mera monotont och mindre stimulerande än andra yrkesgrupper. De anser sig också mindre välbetalda med hänsyn till arbetsinsats och ansträngningar. Av speciellt intresse var arbetets negativa inverkan på 66-åringarna. Även om de förlorade sin roll som arbetande män, ansågs uppenbarligen denna förlust av arbetet i pensioneringsögonblicket som en befrielse. Män som pensioneras före 66 års ålder räknades inte in i denna grupp.

Den icke-yrkesutbildade arbetskraften får i mindre utsträckning än övriga själv planera sitt arbete och sin arbetsdag, medan lantbrukaren är den som mest planerar sitt arbete. Detta kan tolkas som att den icke-yrkesutbildade arbetaren har mindre träning i att planera (figur 7.5). Detta bör återspeglas i förmåga att kompensera sin brist på social kontakt i arbetet. Speciellt borde skillnader kunna påvisas mellan lantbrukaren och den "icke-yrkesutbildade arbetaren", men de speciella boendeförhållandena för lantbrukaren gör grupperna icke jämförbara.

I stort har man samma uppfattning i samtliga grupper, vad beträffar kamraternas uppskattning av arbetsprestationen. Speciellt intressant är, att resultaten i figur 7.5 snarare talar för en uppgång än nedgång för de äldsta. Detta talar i någon mån emot resultaten från kap. 4 med självuppskattad nedsättning i rörelseförmåga i just dessa grupper.

Ekonomin skulle kunna utgöra en begränsning för utövande av vissa aktiviteter. Om lön i förhållande till arbetsinsats får tas som ett mått på ekonomi, är speciellt grupp 6 gynnad med avseende på sådana aktiviteter, medan grupp 5 är missgynnad.

Uppfattningen om vikten av kontakter med andra människor i arbetet redovisas i figur 7.6, där man finner, att lantbrukare, som hade minst kontakt med andra människor i arbetet, också minst känner saknad efter sådana kontakter. Påfallande är, att i samtliga grupper utom grupp 6 c:a 40% har samma attityd som lantbrukargruppen, vad beträffar yrkesverksamma män, medan däremot de pensionerade männen värderar kontakten

med andra högre. Detta är troligtvis ett uttryck för att man saknar den sociala gemenskap, som yrkesverksamheten gav.

Bortfallet på denna fråga är speciellt för pensionärsgruppen mycket stort, och resultaten måste därför tolkas med stor försiktighet. Möjligen kan bortfallet återspegla en svårighet att förstå, vad som menats med graderingen 1 - 4. Bortfallet är minst för de intellektuella grupperna.

Av svaren på frågan "Vad anser Ni är viktigast för fritiden?" (figur 7.8), framgår att vila blir allt viktigare med åldern. Emellertid finner man en liten minskning för 71-årsgruppen, vilket väl överensstämmer med tidigare erfarenheter om självuppskattad hälsa och aktiviteter (kap. 4).

Resultaten beträffande hobby och annan fritidsverksamhet talar dock icke för någon mer utbredd önskan att ersätta det bortfallna arbetet med annan aktivitet - med undantag för medlemmar ur socialgrupp 1. Dessa är dock speciellt gynnade, vad beträffar möjligheter till och erfarenhet av mer intellektuell verksamhet. De anger dessutom mera sällan nedsättning i hälsa och rörlighet än övriga grupper (bilaga 8 .3).

Familjen blir med stigande ålder gradvis av allt mindre betydelse, i någon mån kompenseras detta genom umgänge med vänner, men en kvantitativ jämförelse är icke möjlig. I kap. 4 fann man samma förhållande beträffande familjens betydelse. Vikten av fritidssysselsättningar ökar gradvis med stigande ålder för att i 76-årsgruppen bli av mindre vikt. Några andra säkra generella slutsatser kan icke dragas än att - som konstaterats i kap. 4 - betydelsen av vänner och kontakten med dessa blir något större med stigande ålder.

Jämförelse mellan socialgrupper (figur 7.9) visar att familjens betydelse är större för socialgrupperna M1 - M3 än för de övriga. Det har tidigare konstaterats, att socialgrupperna M4 och M5 var mer isolerade i sitt arbete än övriga, och framförallt inom M4 anser man också tillgång på vänner viktigare under fritiden än inom övriga grupper. Att M5 inte skiljer sig mera markant från övriga kan bero på att dess medlemmar geografiskt är relativt isolerade (lantbrukare). De skillnader som noterats, kan hänföras till olika gruppers "traditioner", umgängesvanor etc. Vad som dock är betydligt väsentligare är, att de förhållanden, under vilka olika grupper lever, icke skiljer sig på ett sådant sätt, att för någon eller några grupper förutsättningar saknas för att använda fritiden till annat än vila. Socialgrupperna är vad gäller hälsa och rörlighet så lika att olikheter i hälsotillstånd icke förklarar skillnaderna mellan de yrkesverksamma grupperna (bilaga 8.3).

Grupperna M4 och M5 lägger under sin yrkesverksamma tid, större vikt vid vila än övriga socialgrupper. M5 skiljer sig emellertid i uppfattning om fritidssysslor från M4, vilket talar för att någon annan faktor än sysiskt trötthet på grund av arbetet varit avgörande Skillnader-

na är emellertid små och kan inte läggas till grund för några slutsatser. Hos de pensionerade borde icke yrkesarbete ha någon betydelse för uppfattningen om vad som är viktigast för fritiden, såvida icke hälsotillståndet är sämre hos dem, som haft ett fysiskt tungt arbete. M4 och M5 väljer, som de yrkesaktiva , vila oftare än M1 - M3, medan de omvända förhållandena råder för fritidssysslor. M1 är enligt egen uppfattning friskare, men det finns icke sådana samvariationer mellan hälsotillstånd och fritidsval att hälsan kan ha varit avgörande för de påvisade skillnaderna (bilaga 8 .3).

Dessa resultat återspeglar inte den reella aktiviteten utan enbart uppfattningen om eget arbete och fritid. Det finns dock å andra sidan ingenting, som motsäger, att man här återger en uppfattning, som motsvarar den egna erfarenheten av aktiviteter såväl i arbete som på fritid.

Det finnes stora skillnader mellan de olika yrkesgruppernas fysiska påfrestningar. I formuleringen: "Har Ni ett påfrestande arbete?" har icke använts ord som tungt, fysiskt påfrestande etc., utan frågan har givits en sådan formulering, att man antas få en registrering även av andra förhållanden i arbetssituationen, som kan inverka negativt på individen. Denna negativa upplevelse av arbetet antas göra individen mindre aktivitetsbenägen under frititden. Dock kan den som har ett påfrestande men stillasittande arbete som en motvikt välja fritidssysselsättningar av utpräglad fysisk karaktär. Å andra sidan har den i arbetet fysiskt utröttade samma möjligheter till val av stillasittande fritidssysslor, såvida icke andra faktorer motverkar ett sådant val. Enligt resultaten figur 7.11 har den relativt aktiva M1 i jämförelse med M4 oftare ett påfrestande arbete, medan de förhållanden, som registrerats beträffande fritidsaktiviteter torde vara de omvända.

Resultaten visar, att i alla grupperna fanns män, som icke hade, enligt egen mening, ett påfrestande arbete. Med en jämförelse inom varje grupp mellan dem som hade respektive icke hade ett påfrestande arbete, blir grupperna för små för att kunna ligga till grund för några slutsatser. En grövre gruppering av yrkesarbetande i sådana med ett påfrestande arbete respektive ett icke påfrestande (figur 7.12) ger dock icke några skillnader i uppfattning om vila och fritid. Detta talar för att arbetets art icke varit avgörande för fritidsaktiviteterna. Den skillnad i aktiviteter, som noterats mellan grupperna, kan istället vara orsakade av skillnader i:

Arbetets fysiska karaktär: tungt etc.

Arbetets fysiska karaktär samt individuella skillnader, som är hänförliga till personligheten.

Personligheten.

Till personlighetsskillnader, som gäller för större grupper, hör tradition inom yrkessocialgruppen men framför allt utbildningsnivå. M3 och M4 har i stort identiska arbetsförhållanden ur fysisk synpunkt. Sanno-

likt är deras ursprungliga traditioner lika, då M3 oftast är vidareutbildad från M4. M3 är såtillvida lik M4, att dess medlemmar mer sällan än M1 anser sig ha ett påfrestande arbete (figur 7.12), vilket styrker antagandet om likartad arbetssituation. M3 följer emellertid M1 - M2 i valet av fritidsaktiviteter även om de erhållna resultaten icke är helt identiska. Enligt egen uppfattning om hälsa och rörlighet är M3 genomgående sämre än M4 (bilaga 8.3).

Arbetets fysiska karaktär kan knappast ha varit avgörande för de skillnader i fritidsval som finnes mellan olika yrkes- och socialgrupper. Det torde vara mera sannolikt, att registrerade skillnader är att hänföra till skillnader i personligheten hos olika individer, även om man icke helt kan bortse från arbetets inverkan.

7.5 Sammanfattning

Upplevelsen av arbetet varierar kraftigt mellan de olika yrkes- och socialgrupperna. Icke-yrkesutbildade arbetare och de äldsta i grupperna är mindre stimulerade i arbetet än övriga. Med hänsyn till arbetets stora del i den totala aktiviteten kan detta förhållande totalt sett innebära en understimulering som också återspeglas i en lägre fritidsaktivitet.

Lantbrukare och icke yrkesutbildade arbetare uppfattar sig som mera isolerade än övriga och speciellt de icke yrkesutbildade anser också följdriktigt, att vänner är viktigast för fritiden. Detta förhållande kan dock ställas i relation till att familjen hade mindre betydelse för dessa grupper än övriga.

Arbetare med fysiskt tyngre arbete sätter vila under fritiden i första rummet i större utsträckning än övriga grupper. Detsamma gäller äldre kontra yngre. Det finns inga motsvarande skillnader mellan dem som upplevde sitt arbete som påfrestande och icke-påfrestande. Skillnader i hälsa och rörlighet, förklarar icke heller denna skillnad. Däremot kan handikapp förklara individuella skillnader inom varje yrkes- och socialgrupp (handikappets betydelse för den enskildes sociala kontakter påvisades i kap. 4).

Även om man icke kan bortse ifrån arbetets art så torde skillnader i fritidsaktiviteter, som finnes mellan olika yrkes- och socialgrupper vara mer att hänföra till personlighetsskillnader än skillnader i arbetets direkt fysiska karaktär.

8 KONTAKTER MED SAMHÄLLSINSTITUTIONER I OLIKA ÅLDERSGRUPPER (I) *

8.1 Bakgrund och frågeställning

I inledningen till detta arbete konstaterades att en studie av företrädesvis muskulär aktiviteter ger en mycket begränsad aspekt av aktivitetsproblemet och måste utvidgas till att omfatta sociala och psykiska aktiviteter som i sig kan ge fysisk aktivitet i lika stor utsträckning som ren fysisk träning. Emellertid innebär även denna utvidgning en tämligen begränsad syn på aktivitetsbegreppet.

Inom projektet har utvecklats ett mer komplext sätt att betrakta aktivitetsbegreppet i den totala bilden av åldrandet, såväl utifrån muskulära effekter som aktiviteternas egenvärde för ett tillfredsställande åldrande.

I de följande kapitlen, som är studier av medborgarnas kontakter med samhället och dess institutioner, lägges icke bara ett medicinskt-fysiologiskt betraktelsesätt på problem utan det humanistiskt-psykologiska betraktelsesättet får bli det mest framträdande.

Många personer, som fysiskt sett mycket väl skulle kunna klara sig utan institutionsvård, tvingas på grund av en bristande funktionsförmåga i ett alltmer komplicerat samhälle till institutionsvård. Goda skäl finns att anta, att detta speciellt skulle gälla de högre åldersgrupperna. På detta kan läggas ett humanistiskt betraktelsesätt. Det kan t.ex. icke anses önskvärt med tanke på individens välbefinnande att behöva känna eller riskera oro och främlingskap inför sina kontakter med samhället och dess institutioner (se kap.9)

Studien av medborgaren kan också göras utifrån andra utgångspunkter som politiskt-ideologiska värderingsgrunder. Man kan t.ex. hävda betydelsen av att individen själv får vara med och utforma sitt samhälle och därigenom tillgodose egna intressen. Utifrån samma värdering är det också betydelsefullt, att individen själv håller sig informerad om vilka möjligheter samhället erbjuder, och att han själv tillser, att samhället tillhandahåller dessa möjligheter. Anknytningen till humanistisk värdering är uppenbar. Varje politisk-ideologisk teori torde också kunna sägas innesluta en uppfattning av människan.

Man kan vidare anlägga ett samhällsekonomiskt betraktelsesätt. Samhället pålägger sig vissa åtaganden, som ombesörjes av varjehanda institutioner (allmänna och privata) men individen blir också ålagd vissa åtaganden gentemot samhället och institutionerna. Många personer som fysiskt sett mycket väl skulle kunna klara sig utan institutionsvård eller andra för samhället kostnadskrävande åtgärder torde i ett alltmer komplicerat samhälle behöva ingripanden av olika slag.

* Bygger på i projektet redovisat delarbete:Jonsson,T, vt.1975.Några aktiviteter hos vuxna och åldrande. Lic.avhandling.

Också det samhällsekonomiska perspektivet beror naturligtvis delvis av humanistiska och politiskt-ideologiska värderingar. "Ekonomen" kan inte arbeta oberoende av hur individen reagerar på hans åtgärder ens utifrån en ren kostnadskalkyl. Det är t.ex. en rimlig förmodan, att om individen bestraffas med oro och främlingskap, så drar han sig undan - en reaktion som kan bidra till både ett minskat välbefinnande och en mer utbredd inaktivering och därigenom ökade samhällskostnader.

Här föreliggande studie avser att redovisa, i vilken utsträckning män och kvinnor i olika åldersgrupper själva ombesörjer sina kontakter med några samhällsinstitutioner, respektive i vilken utsträckning dessa uppgifter delegeras. Den har också avsett att undersöka den formella utbildningens och yrkesverksamhetens betydelse i kontakter med samhällsinstitutioner.

8.2 Metodik

Denna undersökning utnyttjar samma enkät som de undersökningar som behandlats i kap. 4, 5 och 6, och omfattar således 2.100 personer i åldrarna 41, 46, 51, 61, 66, 71 och 76 år.

De tillfrågade har, förutom att de indelats i nämnda åldersgrupper, indelats i två utbildningsgrupper:

1. personer med enbart folkskola som skolutbildning
2. personer med folkhögskola, realexamen eller högre utbildning.

Klassificeringen bygger på svaren på fråga 3 i frågeformuläret (bilaga 4.1). Grupperingen särskiljer personer med olika grad av "allmänbildande" utbildning, men tar däremot icke någon hänsyn till yrkesmässig utbildning.

Tilldelningen av yrkesgrupp har skett efter svaren på fråga 4 och 6 i frågeformuläret. För grupper och tilldelningsprinciper har redogjorts i kap. 6

Förutom uppdelningarna efter utbildning och yrke har vid bearbetningen på skilda sätt tagits hänsyn till civilstånd, egna barn. boendeort, självuppfattad hälsa och rörelseförmåga.

För att uppskatta i vilken utsträckning individerna i olika grupper själva ombesörjer sina kontakter med några institutioner i samhället användes fråga 70 i formuläret:

Vem skulle troligen uträtta följande ärende?

	Jag själv	Make/ maka	Eget barn	Annan släkting el. vän	Annan person
1 att fråga om en pensions- eller sjukförmån på försäkringskassan	☐	☐	☐	☐	☐
2 att klaga på någon vara Ni köpt i en affär	☐	☐	☐	☐	☐

	Jag själv	Make/ maka	Eget barn	Annan släkting el. vän	Annan person
3 att påtala ett fel med Er skatt för lokala skattemyndigheten	□	□	□	□	□
4 att fråga om en försäkring på ett försäkringsbolag	□	□	□	□	□
5 att påtala ett fel med Er pension eller sjukersättning hos försäkringskassan	□	□	□	□	□
6 att fråga på en bank om ett nytt sparsätt, som Ni skulle vilja känna till	□	□	□	□	□

Uppgifterna vid kontakten är sålunda av två slag: några innebär ett "neutralt" införskaffande av information, några innebär ett klagomål eller att påtala ett begånget fel. Bland de institutioner, som valts, finns både allmänna och privata. Analysen bygger på enkla frekvensjämförelser.

8.3 Resultat

Resultaten i denna undersökning är mycket omfattande, varför den som har speciellt intresse av denna problematik hänvisas till grundmaterialet, där resultaten redovisas utförligare.

A.
De svarande uppdelade efter ålder och kön.

Tre olika typer av svarsfördelning kan urskiljas. Klart manliga äro kontakten med skattemyndigheter och försäkringsbolag. Här exemplifierat med uppgiften "...att hos lokala skattemyndigheten påtala ett fel i fråga om Er skatt". Svarsfördelningen på frågan om kontakter med försäkringsbolag är emellertid helt lika (bilaga 8.1).

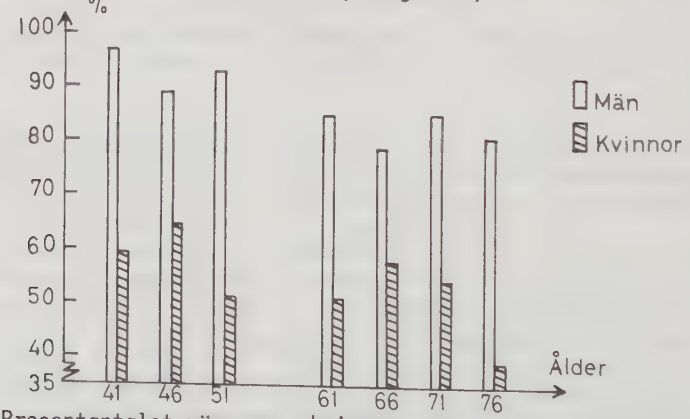

Figur 8.1 Procentantalet män resp. kvinnor, som uppger sig själva påtala ett skattefel. Procent av antalet svarande på den enskilda frågan.

Som i viss mån manliga kan också kontakterna med försäkringskassa och bank betecknas. De exempliefieras här med uppgiften "....att påtala ett fel i fråga om Er pension eller sjukersättning hos försäkringskassan". Svarsfördelningen på de övriga två frågorna är mycket likartad (bilaga 8.1).

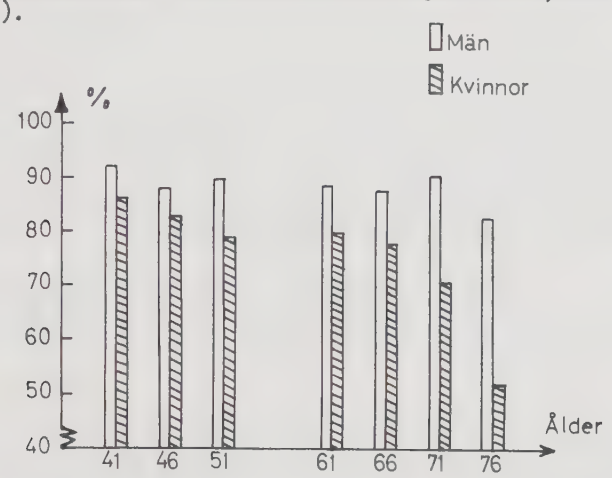

Figur 8.2 Procentantalet män resp. kvinnor, som själva skulle påtala ett fel i fråga om sin pension eller sjukersättning. Procent av antalet svarande på den enskilda frågan.

Som kvinnlig betecknas uppgiften "....att klaga på en vara Ni köpt i en affär".

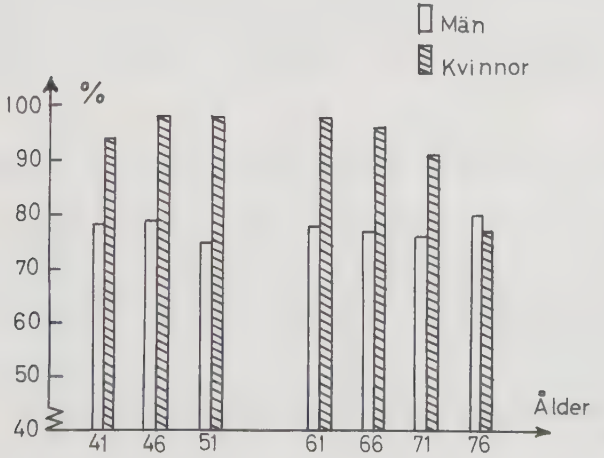

Figur 8.3 Procentantalet män resp. kvinnor, som uppger, att de själva skulle påtala ett fel med en vara de köpt. Procent av antalet svarande på den enskilda frågan.

Genrellt kan sägas, att männen inom alla åldersgrupper i relativt stor utsträckning själva ombesörjer undersökta uppgifter. Kvinnorna i yngre åldersklasser ombesörjer sina kontakter i högre utsträckning än kvinnorna i äldre åldersklasser.

B.
Delegerade kontakter
De yngre männen delegerar nästan uteslutande till maka. I de högre åldrarna tenderar antalet delegeringar till maka att minska ungefär i samma grad som uppdragen åt egna barn ökar. Detta skapar ett läge, där det totala antalet delegeringar är tämligen konstant i de olika åldersklasserna. Antalet delegeringar till egna barn är vanligen något större än antalet delegeringar till maka bland 76-åringarna.

Delegeringar till "övriga" förekommer mycket sparsamt, delvis med undantag för de klart manliga uppgifterna, främst kontakten med skattemyndigheterna. Troligtvis vidtalar man en "expert" att tillvarata de egna intressena.

Också yngre kvinnor delegerar nästan uteslutande till make. I de högre åldrarna ökar dock antalet delegeringar till egna barn och "övriga" snabbare, än vad antalet delegeringar till make minskar, vilket alltså skapar en situation, där det totala antalet delegeringar är större i äldre åldersklasser än i yngre. För samtliga de valda uppgifterna är antalet delegeringar fler till egna barn än till make i 76-årsgruppen. Delegeringar till "övriga" är vanligare än bland männen.

Sammanfattningsvis kan sägas att det större antalet delegeringar från kvinnorna skapar en situation där fler äldre kvinnor än män är beroende av egna barn och "övriga" för att uppehålla de undersökta kontakterna. På samma sätt är kvinnorna i alla åldrar vanligen (undantaget är den "kvinnliga" frågan) mer beroende av sin make än vad männen är av sin maka (bilaga 8.1).

C.
De svarande uppdelade efter ålder och utbildningstillhörighet.

Kvinnorna med extra skolutbildning sköter själva i större utsträckning de undersökta kontakterna än de kvinnor, som saknar sådan utbildning. Samma mönster återkommer konsekvent, oberoende av institution och typ av ärende. Skillnaden är mindre i de yngre åldersklasserna, men är i de högre för några ärenden avsevärda. I de två företrädesvis manliga kontaktsituationerna (kategori 3 och 4 ovan) kan vi t.o.m. iaktta, hur kvinnor med högre utbildning grupperar sig omvänt mot vad man av deras ålder kunde förmoda - d.v.s. är mer aktiva inom högre åldersgrupper än inom lägre.

Skillnaden mellan de två manliga utbildningsgrupperna är betydligt mindre än mellan motsvarande kvinnliga grupper. Fördelningen är också mindre konsekvent, även om man kan iaktta en tendens för männen med

extra skolutbildning att vara aktivare.

Utbildningen tycks vålla en diskriminerande uppdelning för i första hand de äldre kvinnorna. En högre utbildning upphäver härvid den eljest så att säga naturliga lägre aktiviteten hos kvinnorna i äldre åldersgrupper. Svarsmönstret, som är konsekvent över samtliga de olika uppgifterna, exemplifieras i nedanstående diagram (bilaga 8 ,1).

I samtliga fall anges antalet "jag själv" - svar i procent av antalet svarande på den enskilda frågan.

I figurerna nedan användes följande beteckningar: Kön: K=kvinnor, streckad linje, M=man, heldragen linje; Utbildning: a=över folkskola, b= folkskola.

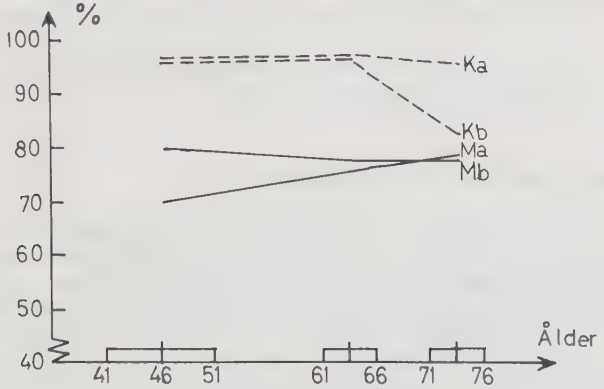

Figur 8 .4 Andelen män och kvinnor i olika utbildningsgrupper, som själva skulle påtala ett fel med en vara de köpt.

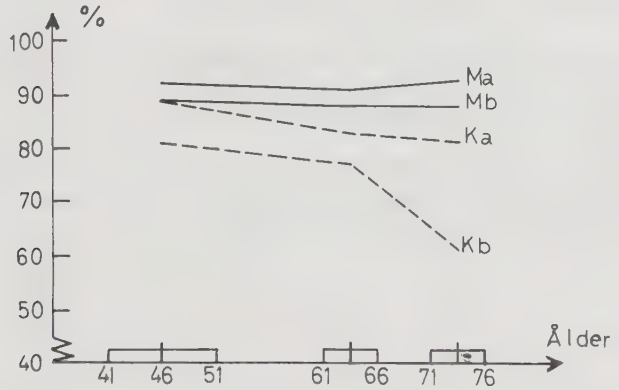

Figur 8.5 Andelen män och kvinnor i olika utbildningsgrupper, som själva skulle påtala ett fel ifråga om pension eller sjukersättning.

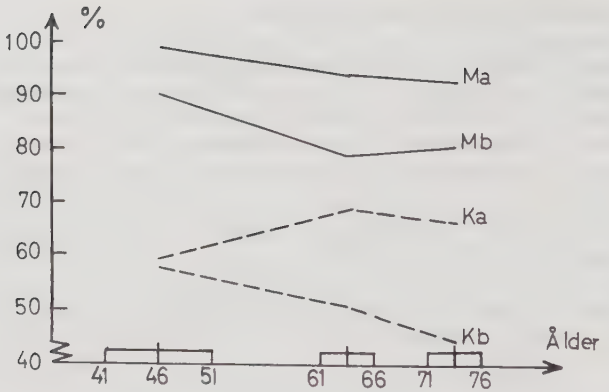

Figur 8.6 Andelen män och kvinnor i olika utbildningsgrupper som själva skulle påtala ett skattefel.

D.
De svarande uppdelade i yrkes-socialgrupper

Uppdelning av kvinnorna efter yrkestillhörighet ger ett svarsmönster med stora och konsekventa skillnader. Skillnaden mellan grupperna är i de yngre åldersklasserna vanligen liten men tilltar kraftigt i de äldre, för att bland de äldsta vara högst betydande. Med få undantag intager grupperna samma positioner i de olika kontaktsituationerna; tjänstemannagrupperna visar hög aktivitet i alla åldersgrupperna, arbetargrupperna intar en mellanställning och hemmafruarna och lantbrukarhustrurna har låg aktivitet i framförallt högsta åldersgruppen. Det synes så gott som uteslutande vara dessa två senare grupper, som svarar för den minskade aktivitetspoängen i äldre åldersklasser, som vi tidigare kunnat iaktta bland kvinnorna.

Bland männen finner man inte tillnärmelsevis så stora variationer mellan grupperna. Inte heller är det vanligt med större förändringar i variationsvidden mellan åldersgrupperna.

Svarsmönstret exemplifieras som tidigare nedan (bilaga 8.1). Diagrammen anger svarsfördelningen bland kvinnorna, som tidigare i procent av antalet svarande på den enskilda frågan.

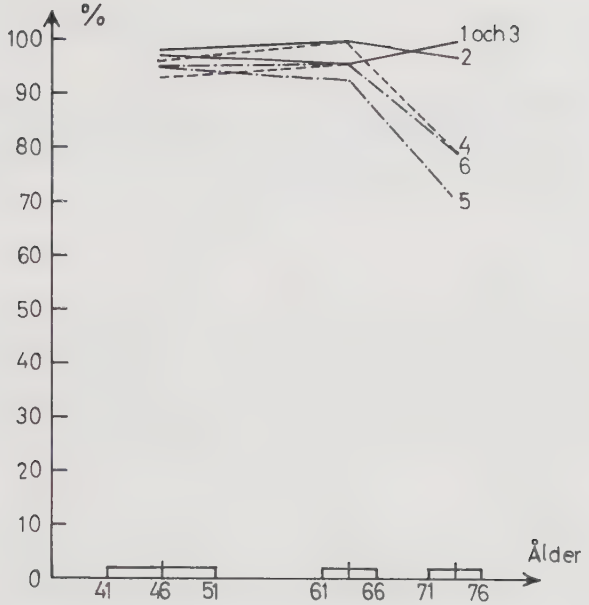

Figur 8.7 Procentantalet kvinnor i olika yrkes- resp. socialgrupper, som uppger, att de själva skulle påtala ett fel på en vara de köpt.

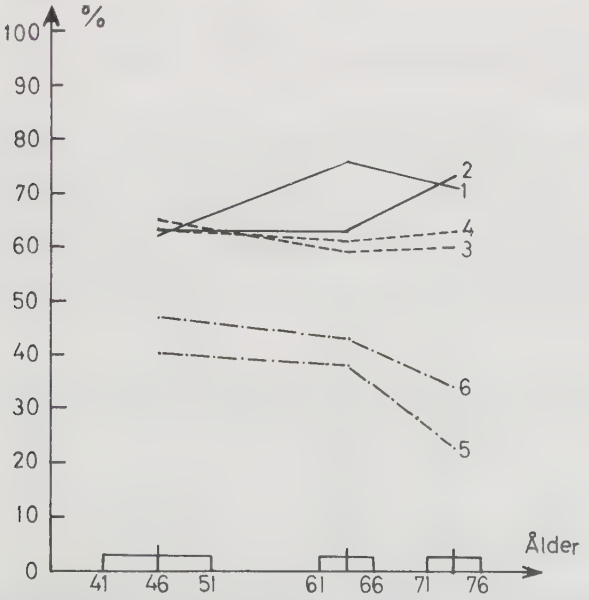

Figur 8.8 Andelen kvinnor i olika yrkes-socialgrupper, som uppger sig själva påtala ett skattefel.

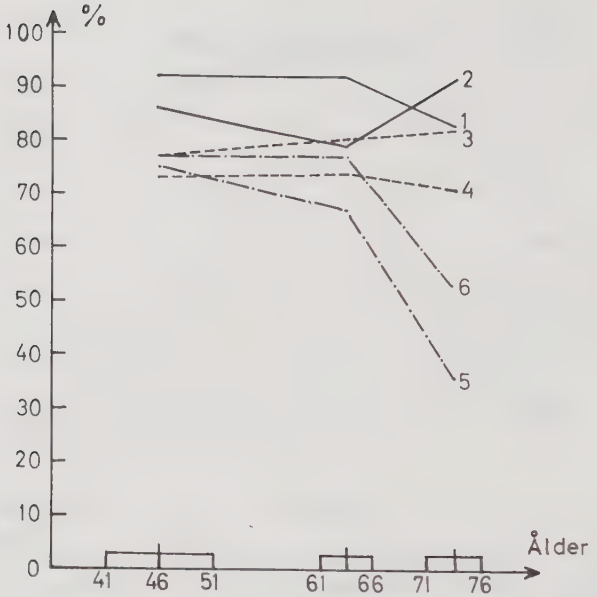

Figur 8.9 Andelen kvinnor i olika yrkes-socialgrupper, som själva skulle påtala ett fel beträffande pension eller sjukersättning.

E.
Kontakter för olika yrkesgrupper med hänsynstagande till civilstånd och egna barn.

Skillnaden mellan kvinnornas yrkesgrupper kvarstår i huvudsak oberoende av de svarandes civilstånd. De gifta yrkesarbetande kvinnorna ombesörjer vanligen själva sina kontakter i större utsträckning än de gifta hemmafruarna och lantbrukarhustrurna. Detta gäller i synnerhet den äldsta åldersgruppen. Likaledes ombesörjer änkor, som tillhör någon av yrkesarbetargrupperna sina kontakter i större utsträckning än änkor i hemmafrugruppen och lantbrukargruppen. Mönstret är konsekvent över samtliga kontaktsituationer.

Vederbörandes civilstånd visar sig emellertid ha en viss betydelse. Sålunda är änkor vanligen aktivare än gifta inom samma åldersgrupp (undantag lantbrukarhustrur) (bilaga 8.2).

F.
Skillnader mellan yrkesgrupper, avseende hälsa enligt egen uppfattning och rörelseförmåga.

Hos männen skiljer sig inte de olika yrkes-socialgrupperna mycket ifråga om självskattad hälsa och rörelseförmåga - med det viktiga undan-

taget att högre- och mellantjänstemän inte ofta rapporterar någon nedsättning av rörelseförmågan (bilaga 8.3)

Bland kvinnorna är skillnaden också relativt liten med undantag av lantbrukarhustrur, som ofta noterar nedsättning i såväl rörelseförmåga som hälsotillstånd. Detta kan vara en bidragande orsak till att man i denna grupp så pass ofta låter andra överta kontaktuppdrag.

8.4 Diskussion

I denna studie har vi funnit, att männen själva uppehåller sina kontakter i ungefär samma utsträckning i de olika åldersgrupperna. Däremot delegerar kvinnorna i de äldre åldersklasserna sina uppgifter i större utsträckning än yngre kvinnor. Det större antalet delegeringar har emellertid kunnat isoleras till vissa grupper av kvinnor, främst lantbrukarhustrur och hemmafruar, som avviker högst väsentligt från framför allt tjänstemannagrupperna.

Den yrkes-socialgruppering som använts (kap. 6) skiljer ut expansiva grupper och grupper på numerärt tillbakagående. De grupper, som visat sig ha den lägsta aktiviteten i denna undersökning, är de på numerärt tillbakagående. Enbart utifrån förändringar i befolkningens yrkessammansättning kan man alltså förmoda, att äldre kvinnor i framtiden i större utsträckning själva kommer att ombesörja de undersökta uppgifterna.

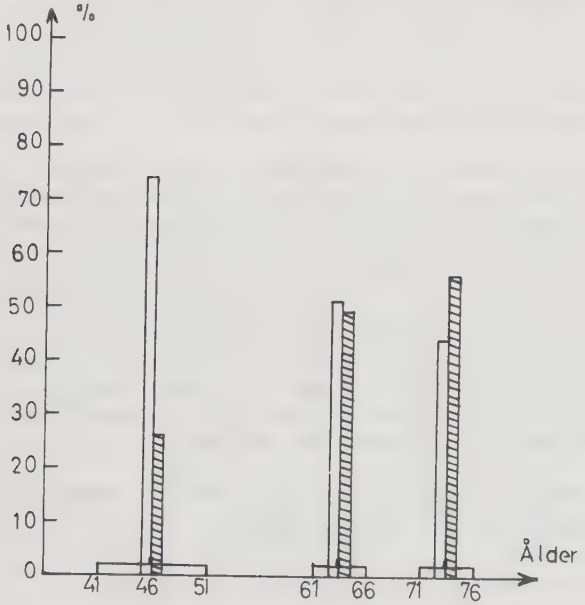

Figur 8.10 Andelen yrkeskvinnor (öppen stapel) resp. hemmakvinnor (skuggad stapel) i olika åldersgrupper. (Sammanställd från yrkesbeskrivningen i kap. 6)

Att de grupper, som i så hög grad visat sig delegera sina uppgifter, fortfarande utgör hälften av samtliga kvinnor år 1980, framgår av figur 8.10

Undersökningen tar bara upp ett fåtal av alla de samhällsinstitutioner, som individen kommer i kontakt med.

I den mån man låter kontaktfrekvensen återspegla graden av svårigheter för respektive kategori att ta kontakt med olika institutioner finner man att äldre och då speciellt de med lägre utbildning är väsentligt handikappade. Betydelsen av detta handikapp är å andra sidan inte klarlagt, då normalt leverne i de flesta fall inte kräver kontakt med olika samhällsinstitutioner. Framförallt varierar detta krav. Å andra sidan finner man här otvivelaktigt skillnader, som kommer att vara avgörande för huruvida en individ behöver institutionsvård eller inte.

Skillnaderna i resultat mellan kvinnor och män i de båda utbildningsgrupperna visar visserligen genomgående att utbildningen har betydelse, men att skillnaden är väsentligt större mellan könen. Man kan förmoda att bland kvinnor med enbart folkskola finnes ett större antal icke yrkesarbetande än bland de högre utbildade. Vad man i dessa skillnader mellan könen registrerar är således en skillnad i träning och vana i att konfronteras med ovana eller mer krävande situationer, ty sådan vana får man onekligen i de flesta yrkesarbeten.

Vad gäller möjligheterna att generalisera till andra typer av ärenden än som tagits upp exempelvis enkla rutinärenden av typen ta ut pengar, skicka försändelser etc. får man förmodligen vara försiktig. Däremot torde man med större sannolikhet kunna säga att undersökningens tendenser håller streck för mer komplexa uppgifter än sådana som tagits upp.

Oavsett vilket utvärderingskriterium man för tillfället iakttar, är det av vikt att notera att betydelsen av olika uppgifter varierar. Ur ekonomisk synvinkel är det av större betydelse att individen kan fullgöra mer alldagliga handlingar, t.ex. inköp av mat etc. än klara av deklaration. Här sammanfaller den ekonomiska utgångspunkten och den fysiologiska, eftersom ett i stort dagligt inhandlande av mat innebär en daglig muskulär aktivitet. Även den humanistiska synen sammanfaller med de övriga. Individen har i och med oförmågan att själv "skaffa sig sin föda" visat sig icke kunna uppfylla kraven ens för en mycket elementär roll i det mänskliga levernet, vilket däremot icke är fallet med den som behöver hjälp med deklarationen.

Betydelsen av olika uppgifter varierar således starkt men varierar också betydligt utifrån olika kriterier.

8.5 Sammanfattning

Äldre personer med låg grundutbildning och låg socialgruppstillhörighet är mera obenägna att ta kontakt med institutioner och myndigheter än yngre välutbildade personer i högre socialgrupper. Mest påtagliga är dessa skillnader bland kvinnor.

Vissa kontakter är utpräglat manliga, några få utpräglat kvinnliga. Framförallt är de påvisade tendenserna påtagliga inom de "manliga kontaktområdena".

Resultaten tillåter icke en generalisering men sannolikt torde de tendenser, som registrerats, framförallt gå igen i mer komplexa situationer.

De grupper, som visat sig ha den lägsta aktiviteten i denna undersökning, är de på numerärt tillbakagående. I de grupper, som i stor utsträckning delegerar sina uppgifter, ingår emellertid fortfarande 1980 hälften av samtliga kvinnor.

9 KONTAKTER MED SAMHÄLLSINSTITUTIONER I OLIKA ÅLDERSGRUPPER (II) *

9.1 Bakgrund och frågeställning

Av tidigare kapitel har framgått att en persons val av aktiviteter och aktivitetsgrad inte uteslutande är beroende av de fysiska hinder, som hälsotillstånd och omvärld kan sätta upp. Bl.a. har visats, att stora skillnader finns mellan socialgrupper efter pensioneringen, speciellt beträffande intellektuella fritidssysselsättningar - skillnader som svårligen torde låta sig förklaras utifrån (aktuella) olikheter mellan grupperna ifråga om hälsa och fysiska hinder i omvärlden. Sannolikare förefaller, att socialgrupp I i detta avseende formats för sådana aktiviteter såväl genom sin utbildning som genom erfarenhet under den yrkesverksamma delen av livet.

Även ifråga om de aktiviteter, som behandlats i kap. 8 , har vi funnit skillnader i förekomsten mellan män och kvinnor och mellan kvinnor med olika yrkestillhörighet. Också där måste vi konstatera att skillnaderna knappast låter sig förklaras utifrån aktuella olikheter ifråga om hälsa och fysiska hinder i omvärlden. Sannolikare verkar, att olikheter i utbildning, erfarenhet och möjligen normer varit utslagsgivande.

I detta kapitel kommer vi direkt att intressera oss för hur pass väl utbildade (anpassade) olika åldersgrupper, utbildningsgrupper och yrkes-socialgrupper anger sig vara för några av de krav och den byråkratiska ordning, som kontakter med samhällsinstitutioner innebär.

9.2 Metodik

Ett antal centrala krav, som samhällsinstitutioner ställer på individen, har avgränsats. Kraven anges utmed den vertikala axeln i figur 9.1 Eftersom kraven varierar både i sin innebörd och aktualitet beroende på institution, måste också typen av institution beaktas. Några institutioner finns exemplifierade utmed schemats horisontella axel.

De angivna kraven ställer anspråk på kunskaper och färdigheter, som kan vara olika utvecklade hos olika individer. Kraven kan vidare ge upphov till varierande grad av negativa upplevelser (t.ex. oro, nervositet, främlingskap).

I undersökningen har ställts frågor, som på olika sätt har anknytning till celler i det angivna schemat. Respondenten har fått ange, om han haft de kunskaper, färdigheter eller upplevelser, som efterfrågats. Frågorna har ingått i samma enkät, som beskrivits i bl.a. kap. 4, 5 och 8 . I undersökningsgruppen ingick således 2.100 personer, varav 86,5% svarade. För en närmare beskrivning av sample och för definition av undersökningsgrupper hänvisas till kap. 6 och 8 .

* Bygger på i projektet redovisat delarbete: Jonsson, T. vt. 1975. Några aktiviteter hos vuxna och åldrande. Lic. avhandling.

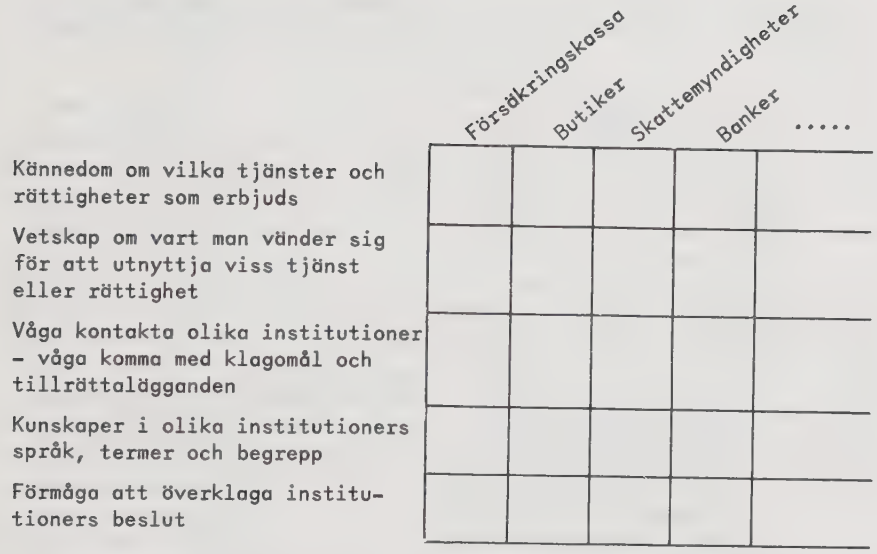

Figur 9.1 Några centrala krav, som samhällsinstitutioner ställer på individen.

Analysen bygger på frekvensjämförelser.

9.3 Resultat

På grund av undersökningens omfång kommer endast de frågor att redovisas, som har anknytning till två av schemats krav (våga kontakta....., kunskap i språk....). Övriga resultat kommenteras kortfattat i diskussionen. Specialintresserade hänvisas vidare till bilaga 9.1 och 9.4 Inga frågor finnes med i undersökningen beträffande "kännedom om vilka tjänster och rättigheter som erbjuds".

Våga kontakta olika institutioner - våga komma med klagomål och tillrättalägganden.
I anslutning till detta krav har ställts sju frågor, som är formulerade på likartat sätt, men som berör olika institutioner och uppgifter. Undersökningsgruppen har tillfrågats: "Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med exempelvis allmänna försäkringskassan och be någon där informera Er om en pension eller sjukförmån?" Bland de institutioner, som valts, finns både myndigheter och privata institutioner representerade. Av de ärenden, som beskrivs, är tre ägnade att införskaffa information; i fyra fall gäller ärendet att påtala något tänkt fel. Frågorna är så valda, att de skulle kunna vara aktuella för alla de analytiska grupperna (se frågorna 51, 54, 57, 59, 62, 63 och 66 i bilaga 4.1).

I nedanstående tabeller redovisas svarsfördelningen i procent för de sju frågorna när de svarande delats upp efter ålder och kön (bilaga 9.2).

Ålder	Fråga 63	62	57	54	51	66	59
41	91	95	98	95	94	97	94
46	90	94	95	93	91	98	92
51	89	96	94	95	88	94	92
61	87	98	97	91	90	98	91
66	88	97	91	93	88	94	90
71	93	96	91	94	81	91	86
76	86	89	84	85	73	86	84
Tot.	89	95	93	92	86	94	90

Tabell 9.1 Andelen män som uppgivit att de inte skulle känna sig nervösa, i procent av gruppens antal svarande på respektive fråga.

Ålder	Fråga 63	62	57	54	51	66	59
41	89	96	95	93	86	97	94
46	92	95	94	91	86	94	95
51	94	94	93	91	83	96	92
61	93	89	84	87	73	85	87
66	91	89	78	85	65	84	86
71	88	85	73	82	66	84	83
76	81	72	65	72	53	72	72
Tot.	90	89	84	86	74	88	87

Tabell 9.2 Andelen kvinnor som uppgivit, att de inte skulle känna sig nervösa, i procent av gruppens antal svarande på resp. fråga.

Av ovanstående tabeller framgår, att det är de äldre tillfrågade som har den största proportionen nervösa. I de yngre åldersklasserna är män och kvinnor tämligen lika i alla frågor. Bland de äldre är skillnaden mer markerad. Fler äldre kvinnor än män anger sig nervösa.

Vid en ytterligare uppdelning i utbildningsgrupper framträder samma svarsmönster som i ovanstående tabeller. Bland männen är effekten relativt liten för de valda frågorna, med en svag tendens för de med mer än folkskola att vara mindre nervösa. Bland kvinnorna är skillnaden mellan utbildningsgrupperna däremot påtagligt markerad i de högre åldersklasserna. Den högre utbildningsgrupptillhörigheten har inneburit att kvinnorna övervunnit sin könsgrupptillhörighet i så måtto, att de inte angivit fler fall av nervositet än männen. Utbildningsgrupptillhörighet synes ha varit en faktor av betydelse för i första hand de äldre kvinnorna. Svarsmönstret exemplifieras i figur 9.2 (bilaga 9.2).

I figurerna nedan användes följande beteckningar: kön: K=kvinna (streckad linje), M=man (obruten linje); Utbildning: a=över folkskola, b=folkskola

För överskådligheten har resultaten från olika grupper sammanbundits, trots att absolut grund för dynamisk tolkning icke föreligger.

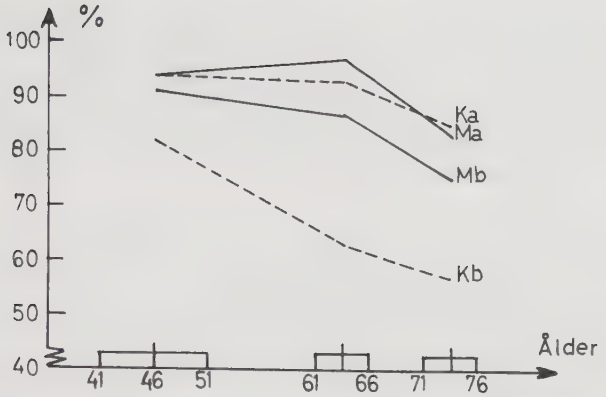

Figur 9.2 Andelen män och kvinnor i olika utbildningsgrupper, som icke skulle känna sig nervösa att påtala ett skattefel.

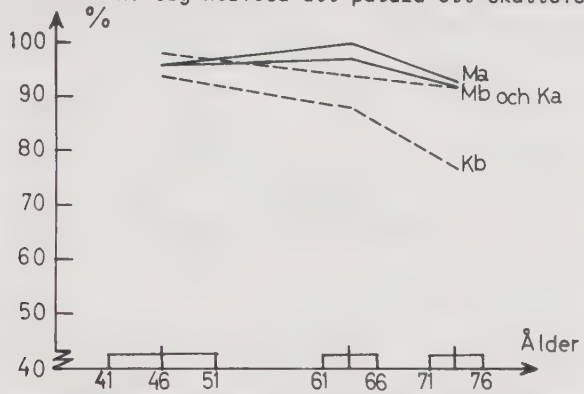

Figur 9.3 Andelen män och kvinnor i olika utbildningsgrupper, som icke skulle känna sig nervösa att påtala ett fel i fråga om sin pension eller sjukersättning.

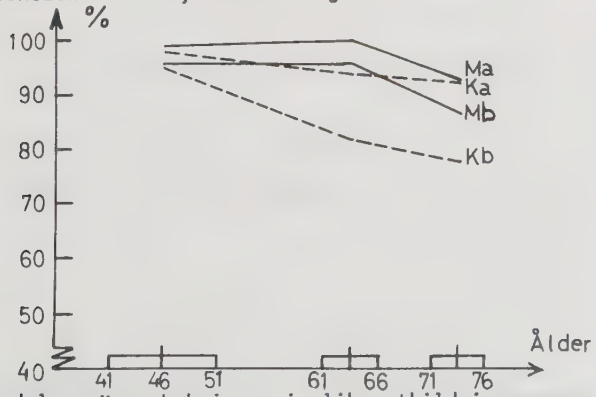

Figur 9.4 Andelen män och kvinnor i olika utbildningsgrupper, som icke skulle känna sig nervösa att be om information om försäkring.

Även vid en uppdelning av respondenterna i yrkes-socailgrupper, kan man trots frågornas olikhet utläsa generella svarsmönster. För kvinnorna ökade variationsvidden i de äldre åldersgrupperna. Härvid framträder det från kap. kända svarsmönstret. I tjänstemannagrupperna rapporterar relativt sett få tillfrågade nervositet: i hemmagrupperna är sådana angivelser mycket vanligare. Arbetargrupperna placerar sig vanligen mellan de två extremerna.

För männen är det däremot svårare att se någon ökning av variationsvidden för de högre åldersgrupperna. Variationsvidden är också i jämförelse med kvinnorna begränsad. Den mindre och relativt konstanta variationsvidden bland männen ligger också helt i linje med vad som iakttagits i kap. 8. Till skillnad från i kap. 8 kan man emellertid se en svag tendens till generell gruppering: lantbrukarna och arbetarna rapporterar oftast relativt sett fler fall av nervositet än tjänstemännen och de egna företagarna (M6).

Svarsfördelningen för kvinnor i olika social- och åldersgrupper exemplifieras i figurerna 9.5, 9.6 och 9.7 (bilaga 9.2).

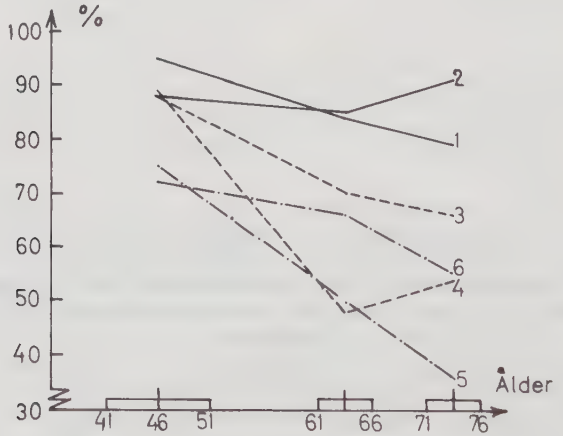

9.5 Antalet kvinnor som svarat nekande på frågan: "Skulle Ni känna Er nervös, om Ni själv måste förklara för lokala skattemyndigheterna, att det troligen blivit något fel med Er skatt?"

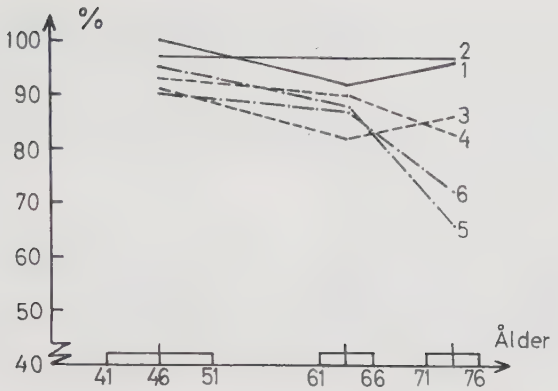

Figur 9.6 Antalet kvinnor som svarat nekande på frågan: "Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med allmänna försäkringskassan och be någon där informera Er om en pensions- eller sjukförmån?"

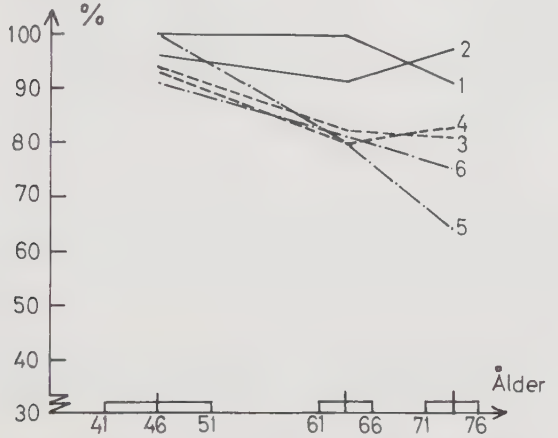

Figur 9.7 Antalet kvinnor som svarat nekande på frågan: "Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med ett försäkringsbolag och be någon informera Er om en försäkring?"

Kunskaper i olika institutioners språk, termer och begrepp
Med anknytning till detta krav har fem frågor ställts, 49, 52, 55, 58 och 64 (bilaga 4.1). I tre av frågorna (52, 58 och 64) har de tillfrågade fått ange om det språk, som används vid olika institutioner, känns främmande för dem. Det är således de tillfrågades upplevelse som efterfrågas. Förutom att frågorna ger information om själva upplevelsen, får det anses rimligt att antaga att ju fler i en grupp som känner sig främmande inför vissa ord och uttryck, desto fler har också svårigheter att förstå dem och uppfatta deras nyanser och valörer.

I fråga 49 har undersökningsgruppen tillfrågats om de tycker,att det är svårt att veta, vilka ord och uttryck man skall använda till myndigheter. På samma sätt som i det föregående anges ingen yttre referent, för vad som skall anses "svårt". Men förutom informationen om den av respondenten upplevda svårigheten, är det också här rimligt att tänka sig att upplevelsen korresponderar med en lägre förmåga att bruka språket och använda dess nyanser och valörer.

För fråga 55 slutligen anges ett yttre kriterium. Undersökningsgruppen har tillfrågats om den vanliga deklarationsblanketten är sådan, att de kan deklarera utan att någon hjälper dem. Vid tolkningen av svaren på denna fråga skall observeras, att det interna bortfallet är betydande. Detta har orsakats av att frågan belastats med ett tryckfel i formuläret (bilaga 4.1). En rättelse skickades ut dagen efter formuläret, men fadäsen har ändå orsakat ett större bortfall.

I nedanstående tabeller anges svarsfördelningen på de olika frågorna för de svarande männen och kvinnorna.

	Fråga				
Ålder	64	52	58	49	55
41	65	64	58	55	70
46	65	69	61	53	70
51	65	63	53	39	67
61	56	60	55	50	59
66	64	63	57	47	53
71	62	59	49	37	52
76	57	52	45	40	52
Tot.	62	62	53	46	61

Tabell 9.3 Procenten av antalet svarande män inom åldersgruppen, som uppgivit sig inte känna främlingskap eller ha svårigheter (64,52, 58,49) för fråga 55 redovisas de, som angett sig klara deklarationen.

	Fråga				
Ålder	64	52	58	49	55
41	56	54	55	42	51
46	57	60	52	48	56
51	55	48	53	38	34
61	45	47	38	32	32
66	53	52	43	25	31
71	45	47	35	29	35
76	39	44	36	29	32
Tot.	50	50	45	35	39

Tabell 9.4 Procenten av antalet kvinnor inom åldersgruppen som uppgivit sig inte känna främlingskap eller ha svårigheter (64,52,58,49) för fråga 55 redovisas de, som angett sig klara deklarationen.

I en "grövre" jämförelse framkommer tydligt hur man bland de äldre i större utsträckning angivit främlingskap och svårigheter. På samtliga de frågor som ställts och i samtliga åldersklasser har också kvinnorna erhållit en lägre poäng än männen. Det är däremot inte möjligt, att generellt säga, att skillnaden är större i någon speciell ålder.

De tydligaste effekterna av dessa frågor framträder emellertid då de tillfrågade indelas i utbildnings- och yrkesgrupper. Eventuella kvar-

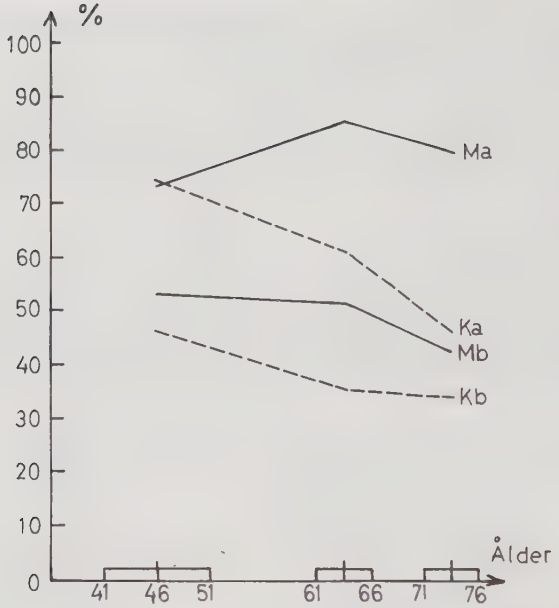

Figur 9.8 Andelen män och kvinnor i olika utbildningsgrupper, som ej anser att myndigheter uttrycker sig på ett främmande sätt.

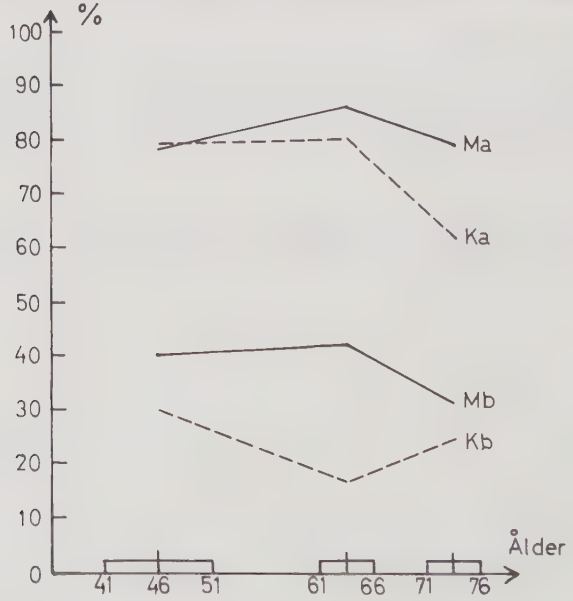

Figur 9.9 Andelen män och kvinnor i olika utbildningsgrupper, som ej anser det svårt att veta, vilka ord och uttryck man skall använda i skrivelser till myndigheter.

stående skillnader mellan åldersgrupperna dränks i de mycket påtagliga olikheterna mellan köns- och utbildningsgrupperna. De som har en extra utbildning ovanför folkskola känner sig betydligt mindre främmande för institutionernas språk och tycker också mindre ofta att språket är svårt att använda, liksom de oftare klarar av deklarationen. Dock kvarstår effekter av könsgruppstillhörigheten så till vida, att männen konsekvent erhållit högre poäng än kvinnor med samma utbildning. Svarsmönstret, som är mycket likformigt för samtliga de ställda frågorna, exemplifieras i figurerna 9.8 och 9.9 (bilaga 9.3).

Uppdelningen med avseende på yrkes- respektive socialgruppstillhörighet visar bland kvinnorna en högre poäng för högre och mellantjänstemän samt lägre tjänstemän. Bland männen klarar högre och mellantjänstemän, egna företagare (M6) och i viss mån lägre tjänstemän samhällskontakterna bättre (bilaga 9.3).

9.4 Diskussion

I denna studie har undersökningsgruppen fått besvara frågor, som på olika sätt varit ägnade att pröva hur utbildning och anpassning inverkar på några väsentligare krav, som samhällsinstitutioner ställer på individen. Gruppen har därvid dels tillfrågats om sitt kunnande och dels tillfrågats om sina upplevelser inför kontakten. Förutom den upplysning, som dessa senare frågor givit om själva upplevelsen, får det anses vara ett rimligt antagande, att svaren också är relaterade till kunskaper och prestation.

I denna studie har inte eftersträvats någon uppskattning av den utsträckning i vilken utbildnings- och anpassningsaspekterna totalt sett medför minskad förmåga att leva utanför institutionsvård vid stigande ålder. De "brister", som uttrycks i resultatet, måste emellertid betraktas som en presumtiv orsak till att en individ tvingas till (eller kommer att önska) omhändertagande. Till detta kommer övriga ekonomiska, humanitära och politiskt-ideologiska aspekter, som kan läggas på brister i utbildning och anpassning till samhällets krav.

De resultat, som studien givit, har varit entydiga. Vissa grupper synes vara handikappade eller sämre anpassade på så gott som samtliga områden, som frågorna berört. Detta gäller inte bara de avsnitt, som redovisats här, utan också de frågor som anknyter till de övriga kraven.

Liksom i kap. 8 uppkommer frågan, huruvida resultaten gäller generellt. Det synes rimligt att göra samma antagande som i föregående kapitel, d.v.s. att tendenserna är likartade framförallt i de komplexa situationerna.

Skäl finnes således att antaga, att tendensen i stort är korrekt noterad, men för varje enskild fråga inträder vissa validitetsproblem. Det är inte klart, huruvida den tillfrågade säkert har klart för sig, vil-

ken institution det har gällt, även om vederbörande påstått sig känna till detta. I vissa fall kan t.o.m. svårigheter ha funnits att förstå formuleringen av en fråga, och detta påverkar givetvis även reliabiliteten. Man kan ifrågasätta, om inte de, som anser sig ha svårigheter att förstå myndigheters språk, också har haft svårigheter att förstå vissa formuleringar i denna enkät.

Oavsett validitets- och reliabilitetsproblemen i denna studie, framstår det ändå klart, att vissa grupper är eftersatta med hänsyn till vad samhället kan ge den enskilde medborgaren. Det synes därför mera meningsfullt att vid reformer i första hand satsa på att hjälpa de eftersatta att komma i åtnjutande av sina rättigheter än att införa ytterligare generella stödåtgärder. Ett allmänt utökande av samhällets service och stöd skulle bara medföra, att klyftan för de eftersatta ytterligare ökas.

9.5 Sammanfattning

Yngre människor har större kunskap och förmåga att utnyttja sina rättigheter vid olika samhällsinstitutioner, än vad äldre har. Denna förmåga avtar markant med stigande ålder.

Både män och kvinnor med högre utbildning och högre yrkes- och socialgruppstillhörighet har lättare att utnyttja sina rättigheter än personer i samma åldersgrupp med endast grundutbildning.

Männen kan i de allra flesta fall bättre tillvarataga sina intressen än kvinnorna.

Den emotionella upplevelsen av kontakterna med olika samhällsinstitutioner är betydligt mera negativ för den sistnämnda gruppen med sämre kunskap och förmåga. Man kan anta att denna med avseende på kunskap och förmåga eftersatta grupp i realiteten icke kan tillvarataga sin rätt till stöd och service från samhället. Deras möjligheter att klara sig utan institutionsvård kommer därför tidigare att nå en nivå, där de kommer att tvingas till, eller kommer att önska, ett omhändertagande.

SAMMANFATTANDE DISKUSSION: RESULTAT OCH SLUTSATSER.

Det finns ett samband mellan hälsa och aktivitet (Läkartidningen 1970). Låg aktivitet ökar visserligen behovet av vård men hög aktivitet exempelvis som vid elitidrott medför dock icke att utövaren är mindre sjukskriven än genomsnittssvensken.

Idrotten har sina speciella problem och man vet ej om konditionsträning trots allt sliter på organismen och på sikt kan vara mer skadlig än nyttig (Ljungquist, A., 1975).

Sjöberg och Lindquist (1971) fann att antalet sjukdagar sjönk med stigande utbildning och inkomst. Tyngre fysiskt arbete minskar också med stigande utbildning. Sannolikt är det fysiska arbetet inte den enda faktor som inverkar på sjukskrivningen och man kan med nuvarande kunskaper enbart notera en parallellitet mellan intensiv idrott och tyngre fysiskt arbete.

Ser man ohälsa enbart som "risk för plötslig hjärtdöd" är risken obetydligt mindre för den tränade än den otränade att råka ut för plötslig död vid ansträngning. (Bjurö et al., 1975). Då organismen tränas äger en rad adaptativa förändringar rum men lämpligheten av träning och motion måste bedömas från fall till fall.
Andra faktorer som rökning, övervikt osv. kan ha en mer avgörande inverkan på hälsan.

Även om man i det enskilda fallet måste ta hänsyn till flera faktorer än enbart aktivitetsnivå kan generellt antas att låg och hög aktivitet ger ökad sjuklighet.

Vilken omfattning aktiviteten skall ha för att minska vårdbehovet går inte att fastställa eftersom många andra styrande förhållanden (se sid 12) avgör utfallet. Ur strikt medicinsk synpunkt kunde hjärtats kapacitet utgöra ett mått på individens muskulära aktivitetsnivå (egentligen individens förmåga att utföra viss grad av aktivitet). Man får då förutsätta att en viss träning ger en viss kapacitet. Detta ger å andra sidan inget mått på den totala förmågan att klara sig utan vård.

Ett huvudintresse i detta projekt har varit frågan om vad som reglerar aktiviteten i de högre åldrarna.

Utvecklingen av åldringsvården i Sverige går mot ett mer enskilt boende (Socialstyrelsen,1972) Denna utveckling är till fördel för såväl den enskilde som för vårdgivaren (primär och sekundärkommun). Ur kommunalekonomisk synpunkt är en lägre vårdnivå fördelaktigare då den medför lägre kostnader.
Ur den enskildes synpunkt innebär som regel vård eller tillsyn utanför institution bland annat större integritet och självbestämmanderätt. Såväl ur samhällets som den enskildes synpunkt är det således önskvärt med ett lågt vårdbehov.

Vård utanför institution ställer dock större krav på den enskildes fysiska men också mentala förmåga att ta vara på sig själv.

Hög eller låg aktivitet är inte enbart en fråga om motion/icke motion

då nästan alla aktiviteter ger en muskulär träning. Man kan inte ange en absolut nivå där aktiviteten är så låg att den medför ökat vårdbehov eller där aktiviteten är så hög att den förorsakar skada annat än i det enskilda fallet. Den individuella variationen är för stor.

Vad man kan fastställa i en översiktlig studie är om aktivitetsnivån inom ett område för vissa individer eller grupper skiljer sig från andra med i stort sett samma förutsättningar och i så fall vilka förhållanden som kan ha reglerat utfallet. Aktiviteten skall inte mätas på en absolut nivå utan ses som ett rellativt begrepp i förhållande till den enskilde individen.

Även om det finns ett samband låg aktivitet - ökad sjuklighet - större vårdbehov, innebär med nödvändighet, inte en höjning av aktiviteten ett minskat vårdbehov då många andra förhållanden styr utfallet ex förmågan att "umgås" med offentliga institutioner och organisationer.

En höjning av aktivitetsnivån, träning, ger ökade förutsättningar för att den enskilde skall ha mindre behov av institutionsvård. Vad gäller ex åldringar måste man för att nå en minskad institutionsvård också vidtaga för denna grupp specifika åtgärder som underlättar enskilt boende.

En höjning av aktiviteten kan omfatta motionsgymnastik eller idrott men också innebära ett mer omfattande deltagande i sociala aktiviteter som umgänge, hobby, förenings och studieverksamhet. Om ett deltagande i dessa verksamheter är ett generellt mått på en aktiv människa eller inte är en fråga om rimlighetsbedömning.

I den inledande diskussionen antogs, att vissa förhållanden reglerade valet i en viss situation och den aktivitet, som följer valet. Dessa förhållanden styr dels den momentana benägenheten, dels den mer bestående handlingsviljan, som är avgörande för om aktivitet kommer till stånd. Hur avgörandet utfaller beror på de individuella egenskaperna och på den gruppsociala och den samhällssociala situationen. Valet antages omfatta såväl kvalité som kvantitet. Hägerstrand (1972) finner att: "innehållet i det utfallsrum för möjliga val, som ligger framför en individ i ett visst ögonblick, förefaller vara reglerat av följande förhållanden:

1/ individens medfödda och förvarvade personliga egenskaper, däribland kön, ålder, hälsotillstånd, behov, kunskaper, förmåga till överblick, värderingar, och vanor

2/ tillgänglig teknik

3/ resurser i omgivningen (bland dessa även andra individer som möjliga samarbetspartners) medräknat deras lägesmässiga gruppering

4/ andra individers val inom samma utfallsrum och

5/ styrande institutioner och organisationer."

Beträffande attityden till utökad aktivitet för äldre existerar en generationsklyfta. Yngre är betydligt mer positiva till vidgade aktiviteter för äldre. Det är sannolikt, att denna klyfta till stor del beror på den högre utbildningsnivån hos yngre. De yngre har som grupp betraktat andra kunskaper, värderingar och vanor, och detta ger ett annat val inom samma utfallsrum. De yngre är icke enbart bättre utbildade även på samma formella nivå, utan också bättre tränade i nya och främmande situationer. Speciellt det senare är icke oväsentligt, då det hjälper oss att förklara individuella skillnader i en grupp, som teoretiskt skulle ha samma utbildning. Det är olika träningsgrad i detta hänseende som är avgörande. Äldre kan dessutom bland annat på grund av negativa livserfarenheter ha en mer negativ grundsyn, vilket ytterligare ökar åldersskillnaderna.

Några skillnader mellan könen finner man inte i attityder till äldres aktiviteter. Däremot har vissa kvinnogrupper sämre förutsättningar att utnyttja samhällets resurser, beroende på sämre utbildning och mindre träning att klara ovana situationer.

Till de individuella egenskaperna hör förutom ålder, kön, utbildning också hälsotillståndet. Äldre anser sig oftare ha en nedsättning av hälsa och rörlighet än yngre. Med stigande ålder inträder ovedersägligen också en nedsättning av kroppsfunktionerna. Vissa grupper av handikappade har färre sociala kontakter än icke- handikappade i samma åldersgrupp. Andra faktorer som ex sociala situationen torde vara mer styrande för de sociala kontakterna. Totalt sett har de högre åldersgrupperna färre sociala kontakter. Möjligen kan dessutom handikappet med stigande ålder vara mera utslagsgivande för de sociala kontakterna. Jämför man olika socialgrupper inom samma åldersskikt, anser sig speciellt den högsta socialgruppen friskare. Någon större enhetlighet, utmärkande för den ena eller andra socialgruppen i fråga om handikapp och val av aktivitet har icke påvisats. Hälsa är icke det som avgör skillnader mellan socialgrupper.

För den enskilde genomgripande händelser i livet, vilket är troligt, att de äldsta i större omfattning upplevt, har - med några få undantag - icke mera påtagligt inverkat på aktiviteten (Neugarten, 1970). Dessa få undantag kan icke förklara de skillnader över ålder, som konstaterats i aktivitetsvalet. Neugarten (1972) fann att om händelser inträffade i ett tidsskede där de förväntades ske (barns flyttning etc.) hade händelserna mindre betydelse än annars.

Det finnes sociala faktorer som är kopplade till kronologisk ålder- utbildning och yrkesaktivitet eller allmän träning i skilda situationer - och som är styrande för den mera bestående handlingsbenägenheten hos individen. Arbetets karaktär, speciellt ur fysisk synpunkt, är icke avgörande för val av fritidsaktiviteter. Det tycks snarare vara individuella, personliga egenskaper som är avgörande för sekundär aktivitet. Arbetets fysiska karaktär inverkar således icke på den mer bestående handlingsviljan. Därmed är icke uteslutet, att fysisk trötthet kan minska den momentana benägenheten.

Förändringar i den sociala rollen har betydelse för aktivitetsvolymen. Speciellt påtagligt är detta vid pensionering, då i regel någon egentlig ökning av fritidsaktiviteten icke sker som ersättning för det bortfallande arbetet. Man tenderar snarare i stort

sett att endast bibehålla den fritidsaktivitet, man haft under den yrkesaktiva pereoden. Undantag utgör den intellektuella gruppen som oftare kompenserar aktivitetsbortfallet. På detta sätt kommer de personliga vanor man grundlagt under den yrkesaktiva perioden att vara avgörande för de fritidsaktiviteter, man behåller som pensionerad (Havighurst 1961, Maddox 1962, Palmore 1968). Detta stöds vidare av Havighurst, Neugarten och Tobin (1968), vilka visat att olika personlighetstyper anpassar sig till ålderdomen på olika sätt,

Lundahl (1971) visade på en med stigande ålder kraftig nedåtgående trend för såväl utom- som inomhusaktiviteter och att denna trend var fullt tydlig redan i åren 35 - 45. Endast hobby visade en obetydlig nedgång. Vid pensioneringen påvisades en höjning för socialgrupp I men en sänkning av aktiviteten för dem som pensionerades från ett arbetaryrke. De av samhället styrda omständigheter, som reglerar fritidsaktiviteter gynnar de intellektuella. Dessa har betydligt lättare att även i högre åldrar bibehålla sina fritidsaktiviteter och med sin yrkesverksamhet.

I den mån individen skulle stanna längre utanför institutionsvård genom att tillvaratagа sina rättigheter och den service, som samhället bjuder, är de intellektuella och i umgänge med myndigheter tränade, också väsentligt mer gynnade. Speciellt handikappade i detta avseende är de ärdre, icke vidareutbildade eller yrkesträнade kvinnorna.

Varje hänvisning till författares resultat och teorier har den begränsningen att nästan all forskning inom gerontologin skett i andra länder än Sverige. De reglerande förhållandena i varje utfallsrum kan därför avvika mycket från dem som gäller i Sverige.

Huvudintresset i detta projekt är förhållandena för de svenska åldringarna. Det sker en ständig förändring av förhållandena för de äldre i det svenska samhället. Troligen kommer de handikappade och äldre bland annat att tvingas flytta in till tätorter i större utsträckning än tidigare beroende på att service icke kan upprätthållas i de glest befolkade områdena.

Såväl institutionsvård som enskilt boende kommer att koncentreras till tätorter och eventuellt vissa områden inom tätorten. Detta betyder för många ett uppbrott ur en invand miljö vilket ställer ytterligare krav på individen. Man måste också räkna med att de reglerande förhållandena kan vara helt annorlunda för morgondagens åldringar.

Det är också en fråga om rimlighetsbedömning om man med de items som använts kunnat avgränsa "reglerande förhållanden". Dessa förhållanden står i rellation till andra faktorer och reglerar gemensamt innehållet i utfallsrummet. Resultatens giltighet är således begränsade till tid och rum.

Som en sammanfattning av svaret på den primära frågeställningen, "Vad gör människan mer eller mindre aktiv?" får vi konstatera:

Med stigande kronologisk ålder har påvisats en tilltagande negativ attityd till aktiviteter hos äldre vilket kan vara ett uttryck för en allmänt negativ livssyn.

Den negativa attityden är hos dem med lägre utbildning mer uttalade än hos dem med högre.
Allmän rörelseförmåga och hälsotillstånd försämras med stigande ålder.
Handikapp har liten eller ringa betydelse för sociala kontakter.
Andra förhållanden torde mera styra utfallet.
Negativa sociala upplevelser har endast mindre inverkan på sociala aktiviteter. Det kan dock ha viss betydelse när de inträffar i livscykeln.
Skillnader inom åldersgrupper är mest att hänföra till personlighetsskillnader.
Individens medfödda och förvärvade personliga egenskaper som ålder, behov, kunskaper, värderingar och vanor kommer att vara mer avgörande för aktiviteten i de högre åldrarna än hälsotillstånd, socialt negativa upplevelser och resurstillgångar.
Samtidigt är dessa personliga egenskaper avgörande för individens förmåga att "umgås" med institutioner och organisationer det vill säga förmåga att klara sig utanför institutionsvård.

There is a relationship between health and leavel of activity (Läkartidningen, 1970). A low level of activity certainly increases the need for care, but a high level of activity, for example as in elite athletics, does not necessarily mean that the practitioner takes less sick leave than the average Swede.
Athletics has its special problems and it is not yet known if, in spite of everything, condition training wears out the arganism and can in the long run be more damaging than beneficial (Ljungquist, A., 1975).

Sjöberg och Lindquist (1971) found that the number of sick leave days decreased with higher education and income. Heavy physical labour also decreases with higher education. It is probable that physical labour is not the only factor which affects when sick leave is taken out and one can, with our present knowledge, only note a parallelism between intensive athletic participation and heavy physical labor.

If one regards poor health only as "a risk for sudden heart failure" then the risk is insignificantly smaller for the one who trains, as opposed to the one who doesn'nt train, for sudden death because of overexertion (Bjurö et al., 1975). When the organism undergoes condition training a number of adapttive changes takes place, however the suitability of training and exercise must be judged from case to case. Other factors such as smoking, owerweight etc. can have more decisive effects on health.

Likewise if it is necessary in an individual case to take into consideration other factors besides activity level it can generally be assumed that low and high levels of activity will result in increased poor health.

It has not been possible to determine the extent to which activity can influence a reduced need for care as many other controlling factors determine the outcome. From a strictly medical point of view the capacity of the heart could be used as a measure of the individual's muscular activity level (more pricesely the individual's ability to carry out a certain amount of activity). One should then presume that a certain amount of training gives a certain capacity. However it does not serve as a measure for the overall ability to manage without care.

One of the main interests of this projekt has been the question as to what regulates activity in the higher age group.

The development of care for the elderly in Sweden is tending towards more individual housing (Socialstyrelsen, 1972). This trend is advantageous to both the individual and the body responsible fore care (primary and secandary commune). From economic viewpoint of the commune a reduced level of care is advantageous as it involves lower expediture. From the viewpoint of the individual, care or supervision outside of an institution usally means, among other things, more personal integrity and the right of self-determination. So that from both the viewpoint of the individual and the viewpoint of society a reduced level of care is desireable.

Care outside of an institution places however greater demands on the individual's physical and mental ability to take responsibility for himself.

The level of activity, high or low, is not just a question of exercise or lack of exercise as almost all activity involves muscular training. Exept in individual cases, it is not possible to determine any fixed level of activity which is so low that it results in an increased need for care or so high that it is damaging. The individual variations are too great.

What can be determined by general survey is if the activity level, within an area, differs for individuals or groups with the same general characteristics and if so which factors can have been decisive for this outcome. Activity will not be measured against an absolute scale but be seen as a relative concept in relationship to each individual.

And even if there is a connection between a low level of activity, increased poor health and greater need for care, this does not necessarily mean than an increased level of activity will result in a reduced need for care as many other factors control the outcome such as the ability to "get along" with public institutions and organizations.

By raising the level of activity, training, the individual has an increased possibility for reduced need for institutional care. In order to attain reduced institutional care for, for example the elderly, it is also necessary that specific measures be taken to facilitate individual housing.

A rise in the level of activity can, of course involve regular exercises or organized athletics but also requires a more comprehensive involvement in activities such as affered by clubs, hobbies, study-groups and general social activity. It is to be questioned whether or not it is reasonable to judge a person as"active" using these activities as a general measure.

Every activity is preceeded by more or less deliberate choice. Hägerstrand (1972) finds that: "The content of the pontential range of consequences of the possible choices, which confronts the individual at a certain moment, seems to be determined by the following factors:

1. The individual's innate and aquired personal characteristics such as sex, age, health, needs, knowledge, conceptual ability, values and habits.
2. The techniques available.
3. The resources in the environment (other individuals as potential co-participants) including their locational groupings.
4. The choice of other individuals within the same range.
5. The ruling institutions and organisation.

From a quantitative and qualitative point of view one might presuppose that those activities and their regulative mechanisms tend to control the individual partly by guiding him towards a more stable behavioral pattern of action and partly by influencing his choise of activity at a certain moment. An interaction among these above mentioned relational mechanisms is thus a prerequisite. No one factor alone can determine the choice of achtivity.

A generation gap exists with regards to increased activity for older people. Young people are conciderably more positive to extended activities for older generation. It is probable that this gap is to large degree dependent upon the higher level of education found among young people. As a group, they have other educational backgrounds, values and habits and this results in a different range of choices. The young are not only better educated, even on the same formal level, but also more accusomed to new and unusual situations. The latter is of special importance as it helps us to explain individual differences in a group which theoretically should have the same educational background. The difference in experience in this respect is decisive. Because of, among other things, a negative outlook on life, older people can have a more negative general attitude which increases the age difference even more.

There has not been found any difference between men and women with regards to attitude towards activities for older people. There are however certain categories of women which have difficulty exploting the resources of society because of lower level of education and lack of experience in maning unusual situations.

General health is among the individual characteristics such as age, sex and education. Older people often regard themselves as having a general impairment of health and mobility in comparison to the young. With advancing age the body among the handicapped have fewer social contacts. If different social groups within the same age bracket are compared, especially the higher social group regards itself as healthier. No one social group has been proven to be distinguished by any greater uniformity with regards to handicap and choice of activity. Health is not the factor which distinguishes social groups.

The individual radical events in life, which it is probable that most of those in the higher age group have experinced, have, with few exeptions, no distinct influence on activity (Neugarten, 1970). These few exeptions cannot explain the differences between ages, which can be seen in choice of activity. Neugarten (1972) found that if the events happened during a period when they were expected (the children moving away from home etc.) they were of much less importance than if they were unexpected.

There are social factors which are connected to chronological age, such as education and accupational activities or general experience with regards ti individual situations which determine the more established tendency of the individual to act. The nature of the occupation especially from a physical viewpoint is not decisive for the choice of leisure activities. It seems rather to be individual, personal qualities which are decisive for secondary activities. The physical nature of occupation does not consequently affect the more established desire to act. However the possibility that fatigue can reduce the momentary inclination to act is not excluded.

Changes in the social role has had importance with regards to the amount of activity. This is especially evident atrretirement when as a rule there is no actual increasing in leisure activity as compensation for loss of work. There is a tendency instead to, for the most part, only retain the leisure activity from the pre-retirement period.
The exception to this is the intellectual group which more often compensates loss of activity. In this way the personal habits which have been established during the working life of the individual will be decisive for the leisure activites retained during retirement (Havighurst, 1961,

Maddox 1962, Palmore 1968). This is further supported by Havighurst, Neugarten och Tobin (1968), which shows that different personality types adjust to old age in different ways.

Lundahl (1971) demonstrated a strong downward trend in connection with advancing age both outdoor and indoor activities and that this trend was already obvious between the ages of 35 and 45. Only activities connected to hobbies showed an insignificant decline. A rise in activity at retirement was shown for social group I but a decline was shown for those from the working-class. Circumstances, controlled by society, which regulates leisure activities favour intellectuals. It is significantly easier for this group, even at an advanced age to retain their leisure activities and even their occupational activities.

To the extent that the individual would be able to stay outside of institutional care, for a longer period, by utilizing his rights and the services offered by society, it is possible to see that intellectuals and those who are accustomed to dealing with the authorities are also essentially more favoured. Especially handicapped in this respect are the elderly, those from poorer educational backgrounds and women who lack occupational training.

Every references to the results and theories of authors has the limitation that almost all research with gerontology has been carried out in other countries than Sweden. The controlling conditions in every result can therefore deviate from those which are found in Sweden.

The main interest of this project is the conditions for the Swedish aged. There is constant change in conditions for the elderly in Swedish society. It is probable that the handicapped and the elderly are going to be forced to move into more densely populated areas than before due to the fact that services cannot be maintained in the sparcely populated areas.

Institutional care as well as individual housing is going to be concentrated to population centers and eventyally to certain areas within these centers. For many this means leaving familiar surroundings which places additional demands on the individual. One must count on the controlling factors being quite different for the elderly of tomorrow.

It is also a question of whether or not it is reasonable to judge, if it is possible to use the items listened to limit the"controlling factors". These factors stand in relation to others and together control the content of the outcome. The validity of the result is consequently limited in time and place.

To summerize the answer to the question "What makes a person more or less active?" we can state:

With advancing chronological age, an increasing negative attitude towards activities has been shown which can be an expression of a generally negative aoutlook on life.
A negative attitude is more pronounced in those with a lower education than with a higher.

General mobility and state of health declines with advancing age. Handicap has little importance for social contact. Other factors probably control the results.
Negative social experiences have only a minor influence on social activities. They can however have a certain importance depending upon when they occur in reference to the life cycle.
The difference within age groups are mostly the product of personality differences.
Inborn an acquired personal characteristics such as age, need, acquired knowledge, values and habits are going to be more decisive for activity in the higher age group than state of health, negative social experiences and resources.
Personal qualities are, at the same time decisive for the individual ability to "get along" with institutions and organizations, that is the ability to manage outside of institutional care.

Vi inleder nu vårt formulär med några frågor, som rör Er själv, och ber Er kryssa för respektive besvara med ord på det sätt varje fråga anger.

1. Vilket år är Ni född? .....

2. ☐ Kvinna
   ☐ Man

3. Vilken utbildning har Ni?
   1 ☐ Folkskola
   2 ☐ Yrkesskola
   3 ☐ Folkhögskola
   4 ☐ Realexamen (även avslutad flickskola)
   5 ☐ Studentexamen (även teknisk- och handelslinje)
   6 ☐ Akademiska studier
   7 ☐ Annan utbildning. Vilken? ___

4. Hur mycket kontakt har Ni eller har Ni haft i Ert arbete med människor, som är äldre än sjuttio år?
   1 ☐ Dagligen
   2 ☐ Flera gånger i veckan
   3 ☐ Någon gång i månaden
   4 ☐ Några gånger per år
   5 ☐ Aldrig

5. Hur ofta har Ni eller har Ni haft umgänge med människor, som är äldre än sjuttio år?
   1 ☐ Umgås dagligen med
   2 ☐ Umgås flera gånger i veckan med
   3 ☐ Umgås någon gång i månaden med
   4 ☐ Umgås några gånger per år med
   5 ☐ Umgås aldrig med

6. När anser Ni att en människa är gammal?
   1 ☐ Innan hon fyllt 65 år
   2 ☐ Mellan 66 och 70 år
   3 ☐ Mellan 71 och 75 år
   4 ☐ Mellan 76 och 80 år
   5 ☐ 81 år och äldre

Här följer ett antal påståenden. Varje påstående har fasta svarsalternativ för att göra det lätt att snabbt besvara dem. Vi är intresserade av att få veta i vilken grad Ni instämmer i dessa påståenden. Vi ber Er ta ställning till dessa genom att sätta ett kryss i rutan bakom det alternativ Ni väljer. Ni skall kryssa för endast ett av de fem svarsalternativen och vara noga med att inte hoppa över någon av uppgifterna.

Vi är också tacksamma för övriga synpunkter och kommentarer rörande de olika uppgifterna och/eller undersökningen i stort. Sist i formuläret finns plats för detta.

MÄNNISKOR, SOM ÄR MELLAN SJUTTIO OCH ÅTTIO ÅR OCH VID NÅGORLUNDA GOD HÄLSA . . .	Instämmer helt och hållet	Instämmer i stort sett	Lika mycket talar för som emot	Instämmer i stort sett inte	Instämmer inte alls
7. . . . kan anlitas vid skolor för t.ex. kaffekokning på lärarrum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. . . . sköter personliga hygienen tillfredsställande.	☐	☐	☐	☐	☐
9. . . . klarar, vid behov, av att ta kontakt med olika myndigheter.	☐	☐	☐	☐	☐
10. . . . behöver hjälp med egen tvätt och strykning.	☐	☐	☐	☐	☐
11. . . . kan anlitas på olika firmor för t.ex. kaffekokning och "pyssla om" personalen.	☐	☐	☐	☐	☐

JAG ANSER ATT: MÄNNISKOR, SOM ÄR MELLAN SJUTTIO OCH ÅTTIO ÅR OCH VID NÅGORLUNDA GOD HÄLSA . . .	Instämmer helt och hållet	Instämmer i stort sett	Lika mycket talar för som emot	Instämmer i stort sett inte	Instämmer inte alls
12. . . . måste ha hjälp med att göra sina matvaruinköp.	☐	☐	☐	☐	☐
13. . . . inser det viktiga i att motionera något dagligen.	☐	☐	☐	☐	☐
14. . . . föredrar att bo på ålderdomshem.	☐	☐	☐	☐	☐
15. . . . kan leda studiecirklar i ämnen, som berör tidigare erfarenhetsområden.	☐	☐	☐	☐	☐
16. . . . är oförmögen att inneha förtroendeuppdrag i föreningssammanhang.	☐	☐	☐	☐	☐
17. . . . föredrar att delta i sammankomster för enbart äldre människor, av typ pensionärsträffar.	☐	☐	☐	☐	☐
18. . . . föredrar att äta någon av dagens måltider utanför hemmet.	☐	☐	☐	☐	☐
19. . . . kan ha arbetsuppgifter på barndaghem några timmar då och då (t.ex. sitta med barnen och berätta, läsa sagor, samtala).	☐	☐	☐	☐	☐
20. . . . kan tillsammans med ungdomarna, sköta praktiska arbetsuppgifter på ungdomsgårdar.	☐	☐	☐	☐	☐
21. . . . klarar sin självdeklaration utan hjälp.	☐	☐	☐	☐	☐
22. . . . föredrar att delta i sammankomster för människor i olika åldrar.	☐	☐	☐	☐	☐
23. . . . klarar veckostädningen i egna hemmet.	☐	☐	☐	☐	☐
24. . . . kan leda hobbyverksamhet i ungdomsgrupper av olika slag.	☐	☐	☐	☐	☐
25. . . . klarar att själv tillreda alla dagens måltider.	☐	☐	☐	☐	☐
26. . . . kan hushålla med sina pengar, så att de räcker för nödvändiga inköp månaden ut.	☐	☐	☐	☐	☐
27. . . . klarar själv av att sköta sina post- och bankärenden.	☐	☐	☐	☐	☐
28. . . . kan hjälpa till med fritidsaktiviteter på olika slags vårdanstalter (t.ex. för rörelsehindrade).	☐	☐	☐	☐	☐
29. . . . är intresserad av att delta i studiebesök.	☐	☐	☐	☐	☐
30. . . . föredrar att bo, där det bor människor i alla åldrar.	☐	☐	☐	☐	☐
31. . . . föredrar att bo kvar i egna hemmet med tillgång till hemhjälp vid behov.	☐	☐	☐	☐	☐
32. . . . kan ha arbetsuppgifter bland jämnåriga, som behöver hjälp i sina hem (t.ex. lättare praktiska uppgifter, högläsning, lyssna och samtala).	☐	☐	☐	☐	☐
33. . . . föredrar att bo, där det enbart bor äldre människor.	☐	☐	☐	☐	☐
34. . . . har svårt att klara av grövre städning (t.ex. vår- och höstrengöring) i egna hemmet.	☐	☐	☐	☐	☐
35. . . . har förmåga att utnyttja sina sociala rättigheter.	☐	☐	☐	☐	☐
36. . . . klarar arbete i egen trädgård eller kolonilott.	☐	☐	☐	☐	☐
37. . . . vill lära sig mer, skaffa sig nya kunskaper.	☐	☐	☐	☐	☐
38. . . . har intresse av att delta i organiserad motionsgymnastik.	☐	☐	☐	☐	☐
39. . . . klarar av att ta ansvar för praktiska uppgifter i förenings- och andra samlingslokaler (t.ex. inför och efter sammankomster och möten).	☐	☐	☐	☐	☐
40. . . . har intresse för att delta aktivt i mindre diskussionscirklar.	☐	☐	☐	☐	☐
41. . . . har alltför lite kunskap om vad som är näringsriktig mat för dem.	☐	☐	☐	☐	☐
42. . . . klarar av att själv fylla i blanketter och formulär, som skickas till dem (t.ex. folkräkningen).	☐	☐	☐	☐	☐
43. . . . har problem med att hålla reda på de mediciner, som ordinerats dem.	☐	☐	☐	☐	☐
44. . . . föredrar att bo på pensionärshem.	☐	☐	☐	☐	☐
45. . . . kan, via barnvaktsförmedling, anlitas som tillfälliga barnvakter några timmar då och då.	☐	☐	☐	☐	☐
46. . . . saknar intresse för aktuella samhällsproblem.	☐	☐	☐	☐	☐
47. . . . är intresserad av föreningsliv.	☐	☐	☐	☐	☐
48. . . . måste ha hjälp med ärenden, som rör försäkringskassan.	☐	☐	☐	☐	☐

Ni har nu besvarat alla frågor, som berör gruppen sjuttio- till åttioåringar.
Vi övergår nu till frågor om pensionärer och pensionering.

PENSIONÄRER OCH PENSIONERING

Här nedan följer ett antal frågor och påståenden om pensionärer och pensioneringsförhållanden. Vi ber Er ta ställning till dessa genom att sätta ett kryss i rutan framför det alternativ Ni väljer.

Observera att vissa frågor är inramade. Dessa ska besvaras av enbart de personer som instruktionen ovanför inramningen anger. Alla övriga frågor ska besvaras av samtliga personer.

För alla frågor gäller, att Ni får krysssa för **endast ett alternativ.** På vissa frågor har Ni möjlighet att krysssa för "Annat alternativ", där Ni själv kan skriva ett eget förslag.

Läs frågor och instruktioner noggrant.

	Instämmer helt och hållet	Instämmer i stort sett	Lika mycket talar för som emot	Instämmer i stort sett inte	Instämmer inte alls
49. Samhället har ordnat det bra för pensionärerna.	☐	☐	☐	☐	☐
50. När man blivit pensionerad, då är man gammal.	☐	☐	☐	☐	☐
51. Folk i allmänhet borde visa mera respekt för pensionärerna än vad som är fallet idag.	☐	☐	☐	☐	☐
52. Pensionärerna är den samhällsgrupp som har det bätt i våra dagar.	☐	☐	☐	☐	☐
52. Pensionärerna är den samhällsgrupp som har det bäst i våra dagar.	☐	☐	☐	☐	☐
54. Det är bättre för pensionärer att bo i särskilda "pensionärskvarter" (t.ex. pensionärshem, ålderdomshem) än att bo i vanliga bostadskvarter.	☐	☐	☐	☐	☐
55. Pensionärerna utgör en börda för samhället.	☐	☐	☐	☐	☐
56. Pensionärer i allmänhet klagar för mycket på sina levnadsförhållanden.	☐	☐	☐	☐	☐
57. Pensionsåldern bör vara lika för alla yrkesgrupper.	☐	☐	☐	☐	☐
58. Pensionärer i allmänhet har en bekymmerslös tillvaro.	☐	☐	☐	☐	☐
59. Pensioneringen är egentligen samhällets uttryck för att man inte längre duger i eitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
60. Den som har ett fysiskt påfrestande arbete bör ha möjlighet att pensioneras tidigare än andra.	☐	☐	☐	☐	☐
61. Samhället bör skaffa fram nya, meningsfulla arbeten åt de pensionärer, som vill fortsätta arbeta efter pensionsdagen.	☐	☐	☐	☐	☐
62. Genom att samhället sätter en åldersgräns för pensioneringen, innebär detta för många personer, att de pensioneras mot sin egen vilja.	☐	☐	☐	☐	☐
63. Pensionärer utgör värdefull arbetskraft, som arbetsgivarna går miste om.	☐	☐	☐	☐	☐
64. Arbetsgivarna bör åläggas, att låta en person få fortsätta arbeta efter uppnådd pensionsålder, men då med möjlighet till förkortad arbetstid.	☐	☐	☐	☐	☐
65. Den som har ett psykiskt påfrestande arbete bör ha möjlighet att pensioneras tidigare än andra.	☐	☐	☐	☐	☐

66. Vilken pensionsålder tycker Ni är lämpligast dels för arbetare och dels för tjänstemän? **(Kryssa i endast en ruta för arbetare och endast en ruta för tjänstemän.)**

Lämplig pensionsålder för **arbetare**	Lämplig pensionsålder för **tjänstemän**
☐ 60 år eller tidigare	☐ 60 år eller tidigare
☐ 61—62	☐ 61—62
☐ 63—64	☐ 63—64
☐ 65—66	☐ 65—66
☐ 67—68	☐ 67—68
☐ 69—70	☐ 69—70
☐ 71 år eller senare	☐ 71 år eller senare

67. Tidpunkten för en persons pensionering bör bestämmas av:

(Kryssa för endast ett alternativ)

1 ☐ personen själv
2 ☐ läkare
3 ☐ arbetsgivare
4 ☐ personen i samråd med läkare
5 ☐ personen i samråd med arbetsgivare
6 ☐ personen i samråd med läkare och arbetsgivare
7 ☐ läkare och arbetsgivare
8 ☐ den åldersgräns som fastställts av samhället
9 ☐ Annat alternativ som Ni anser viktigare, nämligen . . . . . .

68. Vilket av följande tycker Ni är det **största** problemet för en pensionär?

(Kryssa för endast ett alternativ)

1 ☐ sysslolöshet
2 ☐ ekonomiska svårigheter
3 ☐ ensamhet
4 ☐ att man anses oduglig
5 ☐ Annat problem som Ni tycker är **störst,** nämligen . . . . . .

Innan Ni fortsätter vill vi redogöra för hur de nuvarande reglerna för ålderspensionen är utformade. Arbetare pensioneras i regel vid 67 år, tjänstemän i regel vid 65 år. Sedan några år tillbaka finns emellertid en viss möjlighet att själv bestämma sin pensionsålder. Den som vill kan nämligen ta ut sin pension tidigare (dock tidigast från och med 63 års ålder). Detta kallas FÖRTIDA UTTAG. Man kan också börja ta ut pensionen efter fyllda 67 år, vilket kallas UPPSKJUTET UTTAG. Det förtida uttaget innebär, att den som tar ut sin ålderspension vid 63 år får c:a 70% av full pension för resten av livet. Det uppskjutna uttaget innebär att den som väntar till 70 års ålder med att ta ut sin ålderspension får c:a 120% av full pension för resten av livet.

69. Med detta i åtanke ber vi Er ta ställning till följande förslag: **(Kryssa för endast ett förslag)**

a) ☐ Det nuvarande pensionssystemet med en relativt fast pensionsålder och med möjlighet till förtida och uppskjutet uttag (enl. ovan) bör behållas.

b) ☐ Ett nytt pensionssystem bör utformas, där varje individ ges större frihet i att välja sin pensionsålder, någonstans mellan en nedre och en övre åldersgräns. Dock skall full pension utbetalas oberoende av vilken pensionsålder man valt.

c) ☐ Inget av förslagen tilltalar mig, utan jag föreslår i stället . . . . . .

FRÅGA 70 BESVARAS AV **ENDAST DEM** SOM SATT KRYSS FÖR b)-ALTERNATIVET OVAN (NR 69 b)

70. Vi är nu intresserade av Er uppfattning om den nedre och den övre åldersgräns, mellan vilka Ni tycker man skall ha valfrihet.

a) Var tycker Ni att denna **nedre** åldersgräns bör ligga? **(Kryssa för endast ett alternativ)**

53	55	57	59	61	63	65	67	69 år
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

b) Var tycker Ni att denna **övre** åldersgräns bör ligga? **(Kryssa för endast ett alternativ)**

63	65	67	69	71	73	75	77	79 år
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

c) Om ingen av ovanstående gränser tilltalar Er, skriv då här bredvid den **nedre** gräns Ni vill föreslå . . . . . och här bredvid den **övre** gräns Ni vill föreslå . . .

FRÅGORNA 71 TILL 76 BESVARAS ENDAST AV DEM SOM NU **INTE HAR** ÅLDERSPENSION ELLER FÖRTIDSPENSION. **(Kryssa för endast ett alternativ på varje fråga)**

71. Vilket yrke eller sysselsättning har Ni för närvarande? **(Ange inte enbart en titel, utan även vilket slag av arbete)**

Ni som ovan angivit att Ni är hemmafru, studerande eller arbetslös, var vänlig att ange här nedan det yrke Ni senast hade (om Ni har haft något).

72. Trivs Ni med Er nuvarande yrkesverksamhet eller sysselsättning?

☐ Ja, absolut ☐ Ja, i stort sett ☐ Nej, i stort sett inte ☐ Nej, absolut inte

73. Tror Ni, att Ni kommer att känna saknad efter ett arbete sedan Ni pensionerats?

☐ Ja, absolut ☐ Ja, troligen ☐ Nej, troligen inte ☐ Nej, absolut inte

74. Ser Ni fram emot Er pensionering?

☐ Ja, absolut ☐ Ja, i stort sett ☐ Nej, i stort sett inte ☐ Nej, absolut inte

75. Har Ni gjort upp några planer (t.ex. resor, nytt arbete, fritidsintressen osv.) på vad Ni tänker göra sedan Ni pensionerats?

☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej

76. Pensioneringen kan för många innebära vissa problem. Tror Ni, att Ni skulle vara bättre förberedd på pensioneringen om Ni finge "pensioneras på prov" under ett års tid, t.ex. vid 60 års ålder och att därefter återgå till Ert arbete?

☐ Ja, absolut ☐ Ja, troligen ☐ Nej, troligen inte ☐ Nej, absolut inte

FRÅGORNA 77—84 BESVARAS ENDAST AV DEM SOM NU **HAR** ÅLDERSPENSION ELLER FÖRTIDSPENSION **(Kryssa för endast ett alternativ på varje fråga.)**

77. Kryssa för om Ni har ålderspension eller förtidspension.

☐ Ålderspension ☐ Förtidspension

78. Vilket yrke eller sysselsättning hade Ni då Ni pensionerades? **(Ange inte enbart en titel, utan även vilket slag av arbete)**

Ni som ovan angivit, att Ni då var hemmafru eller att Ni då var arbetslös, var vänlig ange här nedan det yrke Ni senast hade före pensioneringen (om Ni har haft något).

79. Har Ni, eller har Ni haft något arbete sedan Ni pensionerades?

☐ Ja ☐ Nej

Till de som svarat ja ovan: redogör närmare för vilket slag av arbete Ni har eller har haft efter pensioneringen. Ange även hur lång tid Ni har haft detta eller dessa arbeten räknat från pensionsdagen.

80. Trivdes Ni med det yrke eller den sysselsättning som Ni utövade då Ni pensionerades?

☐ Ja, absolut ☐ Ja, i stort sett ☐ Nej, i stort sett inte ☐ Nej, absolut inte

81. Har Ni känt saknad efter ett arbete sedan Ni pensionerades?

☐ Ja, absolut ☐ Ja, i stort sett ☐ Nej, i stort sett inte ☐ Nej, absolut inte

82. Såg Ni fram emot Er pensionering?

☐ Ja, absolut ☐ Ja, i stort sett ☐ Nej, i stort sett inte ☐ Nej, absolut inte

83. Innan Ni pensionerades, gjorde Ni då upp några planer (t.ex. resor, nytt arbete, fritidsintressen osv.) på vad Ni skulle göra efter pensioneringen?

☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej

84. Pensioneringen kan för många innebära vissa problem. Tror Ni, att Ni skulle ha varit bättre förberedd på pensioneringen om Ni hade fått "pensioneras på prov" under ett års tid, t.ex. vid 60 års ålder och därefter fått återgå till Ert arbete?

☐ Ja, absolut ☐ Ja, troligen ☐ Nej, troligen inte ☐ Nej, absolut inte

Var vänlig kontrollera, att Ni besvarat samtliga uppgifter, och att Ni kryssat för endast ett alternativ på varje fråga. Om Ni har några ytterligare synpunkter på formuläret, kan Ni skriva ned Era kommentarer här nedan eller separat.

Vi tackar för Er medverkan.

Bilaga 3.2 Svarsfördelning för i undersökningen ingående items

Fördelningen anges för varje åldersgrupp och totalt i % av (n). Item ingående i Guttmangrupperingen redovisas först. (Snittpunkten angiven inom parentes efter varje item)
Teckenförklaring:
1. Instämmer helt och hållet
2. Instämmer i stort sett
3. Lika mycket talar för som emot
4. Instämmer i stort sett inte
5. Instämmer inte alls
n. Antal personer

1. Samhällsinsatser

Items ingående i Guttmanskalan

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		15	14	16	14	25	17	200
70		19	18	16	13	24	10	220
65		18	27	21	13	13	7	219
60		18	26	26	14	15	3	223
45		28	25	24	14	8	1	217
30		42	27	18	7	4	1	224
tot.		24	23	20	12	15	6	1303

Item nr. 45 ...kan via barnvaktsförmedling anlitas som tillfälliga barnvakter några timmar då och då. (123/45)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		17	16	15	11	27	15	200
70		20	19	19	11	23	8	220
65		28	21	21	11	11	8	219
60		29	26	22	9	3	22	223
45		37	23	21	10	9	1	217
30		58	23	12	3	3	6	224
tot.		32	21	18	9	14	6	1303

Item nr. 19 ...kan ha arbetsuppgifter på barndaghem några timmar då och då (t.ex. sitta med barnen och berätta, läsa sagor, samtala). (12/345)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		16	15	20	14	17	19	200
70		14	17	28	8	19	15	220
65		18	19	24	14	17	9	219
60		17	19	31	13	14	7	223
45		27	20	31	7	12	2	217
30		42	27	18	5	7	1	224
tot.		22	20	25	10	14	9	1303

Item nr. 7 ...kan anlitas vid skolor för t.ex. kaffekokning på lärarrum. (12/345)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		6	7	15	16	42	14	200
70		5	11	19	19	37	8	220
65		6	12	20	22	32	8	219
60		10	15	19	20	33	3	223
45		11	17	20	27	24	1	217
30		26	25	26	11	12	1	224
tot.		11	15	20	19	30	6	1303

Item nr. 20 ...kan tillsammans med ungdomar sköta praktiska arbetsuppgifter på ungdomsgårdar. (12/34

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		4	4	12	16	51	14	200
70		4	5	16	26	42	6	220
65		3	7	19	26	37	8	219
60		5	11	23	25	33	3	223
45		9	8	27	31	25	1	217
30		17	21	31	19	11	2	224
tot.		7	10	21	24	33	6	1303

Item nr. 24 ...kan leda hobbyverksamhet i ungdomsgrupper av olika slag. (12/345)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		4	8	18	17	38	15	200
70		6	11	26	18	31	7	220
65		7	11	31	21	23	6	219
60		7	14	32	20	23	4	223
45		10	23	31	18	18	1	217
30		25	30	24	13	7	1	224
tot.		10	16	27	18	23	6	1303

Item nr. 28 ...kan hjälpa till med fritidsaktiviteter på olika slags vårdanstalter. (1/2345)

Items ej ingående i Guttmanskalan

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		11	15	16	15	25	19	200
70		10	14	27	10	25	14	220
65		16	14	21	16	23	11	219
60		16	14	28	15	19	7	223
45		25	18	28	11	16	2	217
30		40	25	23	4	8	1	224
tot.		20	17	24	12	19	9	1303

Item nr. 11 ...kan anlitas på olika firmor för t.ex. kaffekokning och"pyssla om" personalen.

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		8	8	18		33	16	200
70		4	16	25	19	29	8	220
65		10	20	31	13	20	8	219
60		11	17	28	22	18	4	223
45		13	27	28	18	13	1	217
30		23	23	31	13	9	1	224
tot.		12	19	27	17	20	6	1303

Item nr. 15 ...kan leda studiecirklar i ämnen som berör tidigare erfarenhetsområden.

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		31	12	16	5	18	14	200
70		29	30	12	7	16	7	220
65		40	28	22	5	3	1	219
60		46	27	17	3	5	3	223
45		54	24	16	3	2	1	217
30		62	25	9	3	0	1	224
tot.		24	25	15	4	7	5	1303

Item nr. 32 ...kan ha arbetsuppgifter bland jämnåriga som behöver hjälp i sina hem.

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		5	10	17	20	35	14	200
70		7	10	26	19	32	7	220
65		6	16	27	25	21	7	219
60		9	15	38	22	14	2	223
45		13	24	33	18	11	1	217
30		22	25	38	10	5	1	224
tot.		10	17	30	19	19	5	1303

Item nr. 39 ...klarar av att ha ansvar för praktiska uppgifter i förenings- och andra samlingslokaler.

2. Hem och hushåll

Items ingående i Guttmanskalan

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		66	18	10	2	1	4	200
70		60	28	8	1	1	2	220
65		46	31	14	1	1	7	219
60		48	28	17	2	1	4	223
45		63	24	11	1	1	1	217
30		59	26	13	0	0	1	224
tot.		57	26	12	1	1	3	1303

Item nr. 26 ...kan hushålla med pengar, så att det räcker för nödvändiga inköp månaden ut. (12/345)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		44	15	21	8	6	6	200
70		44	25	18	6	4	4	220
65		24	27	31	8	5	6	219
60		20	29	31	10	5	5	223
45		29	30	27	10	3	1	217
30		30	34	28	5	3	1	224
tot.		32	27	26	8	4	4	1303

Item nr. 25 ...klarar att själv tillreda alla dagens måltider. (12/345)

Ålder	Alt.nr	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		31	18	20	12	11	9	200
70		31	27	23	7	7	5	220
65		15	24	28	15	13	6	219
60		14	23	36	14	10	3	223
45		16	27	33	14	9	1	217
30		17	37	30	13	1	2	224
tot.		20	26	28	13	8	4	1303

Item nr. 23 ...klarar veckostädningen i egna hemmet. (12/345)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		38	29	16	5	2	11	200
70		32	38	17	3	0	10	220
65		15	44	26	6	1	8	219
60		15	40	25	12	1	7	223
45		17	46	30	4	1	2	217
30		26	43	23	6	1	1	224
tot.		24	40	23	6	1	6	1303

Item nr. 8 ... sköter personliga hygienen tillfredsställande. (1/2345)

Items ej ingående i Guttmanskalan

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		32	19	19	7	14	11	200
70		26	18	24	9	9	13	220
65		28	23	29	9	1	10	219
60		31	26	28	7	3	5	223
45		24	32	30	9	3	2	217
30		25	34	28	6	5	3	224
tot.		28	26	26	8	6	7	1303

Item nr. 10 ...behöver hjälp med egen tvätt och strykning.

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		10	13	31	16	23	8	200
70		12	13	30	19	20	6	220
65		13	20	36	17	8	3	219
60		11	22	37	18	9	3	223
45		11	21	29	24	15	1	217
30		8	20	28	26	17	2	224
tot.		11	18	32	20	15	4	1303

Item nr. 12 ...måste ha hjälp med att göra sina matvaruinköp.

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		60	24	7	3	4	4	200
70		65	20	7	4	2	3	220
65		56	24	9	6	1	5	219
60		55	22	14	6	1	2	223
45		50	22	14	10	4	1	217
30		38	18	19	19	5	1	224
tot.		54	21	12	8	3	3	1303

Item nr. 13 ...inser det viktiga i att motionera något dagligen

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		9	9	12	18	40	13	200
70		8	11	20	19	35	8	220
65		13	16	22	21	20	7	219
60		15	16	31	20	15	4	223
45		12	18	26	21	23	1	217
30		9	10	41	19	19	3	224
tot.		11	13	25	20	25	6	1303

Item nr. 18 ...föredrar att äta någon av dagens måltider utanför hemmet.

Ålder Alt.nr	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	44	14	14	9	13	7	200
70	33	22	18	9	12	6	220
65	39	22	13	10	10	6	219
60	42	22	12	11	12	2	223
45	45	24	16	8	7	1	217
30	36	31	19	8	5	1	224
tot.	40	23	15	9	10	4	1303

Item nr. 34 ...har svårt att klara av grövre städning (t.ex. vår- o höstrengöring) i egna hemmet.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	17	22	18	7	18	19	200
70	26	19	26	10	13	7	220
65	13	26	36	14	5	7	219
60	14	29	36	12	6	3	223
45	17	41	32	7	2	1	217
30	22	42	31	4	1	1	224
tot.	18	30	30	9	7	6	1303

Item nr. 36 ...klarar arbete i egen trädgård eller kolonilott.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	17	22	16	12	18	15	200
70	20	26	24	11	11	9	220
65	27	29	21	11	6	6	219
60	28	31	20	12	5	3	223
45	28	34	19	14	4	1	217
30	17	35	29	12	5	2	224
tot.	23	30	22	12	8	6	1303

Item nr. 41 ...har alltför lite kunskap om vad som är näringsriktig mat för dem.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	17	15	18	12	28	12	200
70	11	13	25	18	23	10	220
65	13	27	32	12	8	7	219
60	11	22	35	19	8	5	223
45	10	20	32	23	15	1	217
30	9	16	44	21	8	2	224
tot.	12	19	31	18	15	6	1303

Item nr. 43 ...har problem med att hålla reda på de mediciner, som ordinerats dem.

3. Officiellla uppgifter

Items ingående i Guttmanskalan

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	10	11	15	16	37	11	200
70	6	7	22	25	35	6	220
65	7	8	19	28	31	7	219
60	8	7	22	32	28	3	223
45	5	7	30	30	27	2	217
30	7	14	33	24	20	3	224
tot.	7	9	24	26	29	5	1303

Item nr. 21 ...klarar sin självdeklaration utan hjälp. (1234/5)

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	26	17	15	16	18	9	200
70	25	19	15	20	18	4	220
65	11	11	27	23	21	6	219
60	9	14	31	23	18	4	223
45	7	17	37	24	15	1	217
30	13	18	36	23	9	1	224
tot.	15	16	27	21	17	4	1303

Item nr. 42 ...klarar ett själv fylla i blanketter o formulär, som skickas till dem (t.ex. folkräkningen). (123/45)

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	53	22	11	4	4	7	200
70	47	26	16	4	5	4	220
65	22	30	31	11	2	6	219
60	29	28	28	8	5	3	223
45	30	38	22	9	1	1	217
30	35	38	19	7	0	1	224
tot.	36	30	21	7	3	3	1303

Item nr. 27 ...klarar själv att sköta sina post- och bankärenden. (1/2345)

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	20	16	16	13	22	13	200
70	15	20	21	13	23	8	220
65	23	26	26	11	7	7	219
60	19	28	28	16	5	4	223
45	15	30	30	14	10	1	217
30	13	23	37	17	9	2	224
tot.	17	24	26	14	13	6	1303

Item nr. 48 ...måste ha hjälp med ärenden som rör försäkringskassan. (54/321)

Items ej ingående i Guttmanskalan

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	18	19	19	17	12	15	200
70	17	22	27	14	7	12	220
65	7	16	35	22	11	9	219
60	8	16	36	21	11	8	223
45	14	26	34	19	5	2	217
30	11	24	34	23	6	3	224
tot.	12	21	31	19	9	8	1303

Item nr. 9 ...klarar, vid behov, av att ta kontakt med olika myndigheter.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	15	20	23	15	16	13	200
70	18	25	22	16	13	7	220
65	15	19	30	17	14	6	219
60	13	22	33	19	10	3	223
45	11	17	34	23	14	1	217
30	8	14	35	28	14	1	224
tot.	13	19	30	20	13	5	1303

Item nr. 35 ...har förmåga att utnyttja sina sociala rättigheter.

4. Studie- och föreningsaktivitet

Items ingående i Guttmanskalan

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		19	13	22	17	18	12	200
70		11	14	31	20	16	8	220
65		6	14	48	13	12	7	219
60		8	14	48	17	9	4	223
45		7	21	54	12	6	1	217
30		11	28	48	9	1	2	224
tot.		10	17	42	15	10	6	1303

Item nr. 47 ...är intresserad av föreningsliv. (123/45)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		16	13	19	14	23	16	200
70		12	22	25	12	21	9	220
65		16	20	33	15	9	6	219
60		17	31	29	11	9	3	223
45		22	31	34	9	2	2	217
30		31	34	25	6	2	2	224
tot.		19	26	28	11	11	6	1303

Item nr. 29 ...är intresserad av att delta i studiebesök. (12/345)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		10	12	19	16	30	15	200
70		8	16	27	17	24	8	220
65		11	20	34	16	12	7	219
60		14	20	41	15	6	4	223
45		13	30	37	14	6	1	217
30		19	36	33	9	1	2	224
tot.		12	22	32	14	13	6	1303

Item nr. 40 ...har intresse för att delta aktivt i mindre diskussionscirklar. (12/345)

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		9	15	25	13	24	15	200
70		9	16	29	17	21	8	220
65		11	15	32	23	13	7	219
60		9	16	39	25	8	4	223
45		11	15	42	22	9	1	217
30		16	21	43	14	4	2	224
tot.		11	16	35	19	13	6	1303

Item nr. 37 ...vill lära sig mer, skaffa sig nya kunskaper. (12/345)

Items ej ingående i Guttmanskalan

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		15	8	17	15	28	18	200
70		9	9	26	23	26	8	220
65		8	15	28	24	18	7	219
60		11	14	28	24	17	5	223
45		7	12	27	25	27	1	217
30		7	8	24	26	34	1	224
tot.		9	11	25	23	25	6	1303

Item nr. 16 ...är oförmögen att inneha förtroendeuppdrag i föreningssammanhang.

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		11	11	18	20	27	8	200
70		11	14	26	21	22	7	220
65		12	18	37	17	9	6	219
60		12	16	35	23	9	5	223
45		11	24	36	21	8	1	217
30		11	28	42	15	3	2	224
tot.		11	19	32	20	13	6	1303

Item nr. 38 ...har intresse för att delta akganiserad motionsgymnastik.

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		6	11	23	19	27	15	200
70		7	11	27	21	26	8	220
65		5	13	38	22	16	6	219
60		5	13	39	23	18	3	223
45		3	10	30	28	29	1	217
30		3	5	32	28	31	1	224
tot.		5	10	32	23	25	6	1303

Item nr. 46 ...saknar intresse för aktuella samhällsproblem.

5. Preferenser i boende och umgänge

Items ej ingående i Guttmananalys

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		1	2	16	17	55	10	200
70		2	2	17	21	51	8	220
65		1	6	23	27	37	7	219
60		5	2	30	23	36	4	223
45		4	3	22	25	46	1	217
30		2	2	21	26	46	2	224
tot.		2	3	22	23	45	5	1303

Item nr. 14 ...föredrar att bo på åldershem.

Ålder	Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75		32	20	10	10	18	11	200
70		29	23	17	10	16	6	220
65		31	20	20	8	12	10	219
60		34	20	19	13	10	5	223
45		24	18	21	18	17	1	217
30		16	17	16	23	27	1	224
tot.		28	20	17	14	16	6	1303

Item nr. 17 ...föredrar att delta i sammankomster för enbart äldre människor, av typ pensionärsträffar.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	33	23	18	6	9	13	200
70	31	27	19	9	9	6	220
65	32	26	27	5	3	7	219
60	27	28	31	6	4	3	223
45	32	29	25	12	1	1	217
30	38	33	19	8	2	1	224
tot.	32	28	23	8	5	5	1303

Item nr. 22 ...föredrar att delta i sammankomster för människor i alla åldrar.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	77	10	4	1	3	6	200
70	81	12	2	1	1	3	220
65	77	11	4	0	1	7	219
60	82	11	5	0	0	2	223
45	76	17	6	0	1	1	217
30	75	17	5	2	0	1	224
tot.	78	13	4	1	1	3	1303

Item nr. 31 ...föredrar att bo kvar i egna hemmet med tillgång till hemhjälp vid behov.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	11	9	24	9	32	15	200
70	14	9	26	15	30	7	220
65	7	12	33	15	26	6	219
60	14	10	37	18	17	4	223
45	9	12	33	23	22	1	217
30	4	8	27	33	26	2	224
tot.	10	10	30	19	25	6	1303

Item nr. 44 ...föredrar att bo på pensionärshem.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	56	14	12	5	4	10	200
70	57	16	12	6	4	6	220
65	47	22	18	4	3	7	219
60	46	27	18	5	1	3	223
45	48	27	17	4	3	1	217
30	55	25	15	1	1	2	224
tot.	52	22	15	4	3	5	1303

Item nr. 30 ...föredrar att bo, där det bor människor i alla åldrar.

Ålder Alt.nr.	1	2	3	4	5	bortfall	n
75	9	4	17	16	41	14	200
70	10	8	17	20	38	7	220
65	8	11	20	19	36	7	219
60	7	10	23	22	33	5	223
45	4	6	20	27	42	1	217
30	2	5	18	25	49	1	224
tot.	7	7	19	21	40	6	1303

Item nr. 33 ...föredrar att bo, där det enbart bor äldre människor.

Vi inleder formuläret med några frågor som rör Er själv och ber Er kryssa för respektive besvara med ord på det sätt varje fråga anger.

1. Var bor Ni?

1 ☐ Stad
2 ☐ Tätort
3 ☐ Landsbygd

2. Hur bor Ni för närvarande?

1 ☐ Egen bostad
2 ☐ Inneboende hos anhörig
3 ☐ Pensionärshem
4 ☐ Ålderdomshem
5 ☐ Sjukhem
6 ☐ Annat alternativ

3. Vilken utbildning har Ni?

1 ☐ Folkskola
2 ☐ Folkhögskola, realexamen eller flickskola
3 ☐ Studentexamen (även teknisk och handelslinje)
4 ☐ Annan utbildning. Vilken?.....

4. Om Ni är yrkesarbetande, beskriv yrke eller sysselsättning. .....
.....
.....

5. Vilket yrke har eller hade Er make/maka? Beskriv yrke eller sysselsättning. .....
.....
.....

6. Om Ni är pensionerad, beskriv Ert tidigare yrke eller sysselsättning. .....
.....

7. Har Ni för Er ålder god hälsa? ☐ Ja ☐ Nej

8. Har Ni nedsatt rörelseförmåga? ☐ Ja ☐ Nej

9. Hur många barn har Ni? 1 ☐ Inget 2 ☐ Ett barn 3 ☐ Flera barn

Vissa händelser i en persons liv brukar påverka det i en eller annan riktning t.ex. i fråga om ekonomi, förhållande till vänner och bekanta o.s.v. Vi kommer här att fråga Er om några händelser och ber Er sätta ett kryss i den ruta som passar för Ert svar.

SVARA NEDAN PÅ DE FRÄGOR SOM GÄLLER ER.

	Ingen ändring	Förbättring	Försämring
10. Om Ni är eller har varit gift. Hur påverkade Ert giftermål Er i fråga om:			
1 umgänge med vänner och bekanta	☐	☐	☐
2 nöjen, hobby- och resemöjligheter	☐	☐	☐
3 ekonomi	☐	☐	☐
11. Om Ni är eller varit frånskild. Hur påverkade skilsmässan Er i fråga om:			
1 umgänge med vänner och bekanta	☐	☐	☐
2 nöjen, hobby- och resemöjligheter	☐	☐	☐
3 ekonomi	☐	☐	☐
12. Om Ni är eller varit änka/änkling. Hur påverkade Er make/makas död Er i fråga om:			
1 umgänge med vänner och bekanta	☐	☐	☐
2 nöjen, hobby- och resemöjligheter	☐	☐	☐
3 ekonomi	☐	☐	☐
13. Om Ni eller Er make/maka är pensionerad. Hur påverkade pensioneringen Er i fråga om:			
1 umgänge med vänner och bekanta	☐	☐	☐
2 nöjen, hobby- och resemöjligheter	☐	☐	☐
3 ekonomi	☐	☐	☐
4 Anser Ni att Ni klarar Er bra med den ekonomi Ni nu har? ☐ Ja ☐ Nej			
14. Om Ni har eller har haft barn. Hur påverkade Era barns födelse Er i fråga om:			
1 umgänge med vänner och bekanta	☐	☐	☐
2 nöjen, hobby- och resemöjligheter	☐	☐	☐
3 ekonomi	☐	☐	☐
15. Om samtliga Era barn flyttat från hemmet. Hur påverkade sista barnets flyttning Er i fråga om:			
1 umgänge med vänner och bekanta	☐	☐	☐
2 nöjen, hobby- och resemöjligheter	☐	☐	☐
3 ekonomi	☐	☐	☐
4 För hur många år sedan flyttade sista barnet från hemmet? ☐ 0-1 år sedan ☐ 1-4 år sedan ☐ 5-10 år sedan ☐ mer an 10 år sedan			
16. Om Ni har en allvarligare sjukdom eller handikapp. Hur påverkade sjukdomen Er i fråga om:			
1 umgänge med vänner och bekanta	☐	☐	☐
2 nöjen, hobby- och resemöjligheter	☐	☐	☐
3 ekonomi	☐	☐	☐
4 Hur länge har Er sjukdom eller Ert handikapp varat? ☐ Mindre an 1 år ☐ 1-4 år ☐ 5-10 år ☐ mer an 10 år			
17. Om Er make/maka har en allvarligare sjukdom eller ett handikapp. Hur påverkade Er make/makas sjukdom Er i fråga om:			
1 umgänge med vänner och bekanta	☐	☐	☐
2 nöjen, hobby- och resemöjligheter	☐	☐	☐
3 ekonomi	☐	☐	☐
4 Hur länge har Er make/makas sjukdom eller handikapp varat? ☐ Mindre an 1 år ☐ 1-4 år ☐ 5-10 år ☐ mer an 10 år			

ÄR NI PENSIONERAD BEHÖVER NI EJ BESVARA FRÅGORNA 18 – 36.
Om Ni ej är pensionerad och har ett arbete ska Ni besvara frågorna.

Nu följer några frågor om arbete och fritid. Vi ber Er ta ställning till dessa genom att kryssa i rutan för det alternativ Ni väljer.

	Ja	Nej	
18. Går det att utföra Ert arbete på mer än ett bra sätt?	☐	☐	
19. Ger arbetet möjlighet att visa kunskap och förmåga?	☐	☐	Tveksam ☐
20. Kan Ni i stort sett säga att Ni inte har mer att lära i Ert yrke?	☐	☐	
21. Arbetar Ni numera mest på rutin?	☐	☐	
22. Har Ni i Ert arbete nytta av kunskap från flera olika områden?	☐	☐	
23. Träffar Ni många människor på arbetsplatsen?	☐	☐	
24. Har Ni någon arbetskamrat till nära vän?	☐	☐	
25. Får Ni i stor utsträckning själv planera Ert arbete och Er arbetsdag?	☐	☐	
26. Får Ni arbeta i Er egen takt?	☐	☐	Tveksam ☐
27. Tycker Ni arbetskamraterna uppskattar Era arbetsprestationer?	☐	☐	Vet inte ☐
28. Bortsett från lönen, skulle Ni då rekommendera Ert yrke till Er son eller någon vän?	☐	☐	Tveksam ☐
29. Tycker Ni att Ni får lön efter den arbetsinsats Ni lägger ned?	☐	☐	Tveksam ☐
30. Tycker Ni Er familj uppskattar Er för det arbete Ni utför?	☐	☐	Vet inte ☐
31. Bör man framförallt välja ett arbete där man får bra betalt?	☐	☐	Tveksam ☐
32. Har Ni ett påfrestande arbete?	☐	☐	

Några frågor om fritiden.

33. Har Ni tillräckligt med fritid?	☐	☐	
34. Känner Ni Er mer uppskattad och omtyckt på fritiden än i arbetet?	☐	☐	
35. Skulle Ni allmänt vilja ha mer att göra på fritiden?	☐	☐	
36. Går Ni på fortbildningskurs eller liknande kurs som Ni kan ha nytta av i arbetet?	☐	☐	

FRÅGA 37 OCH 38 BESVARAS ENDAST AV ER SOM PENSIONERATS, även om Ni arbetar efter pensioneringen.

	Ja	Nej
37. Har Ni för närvarande något arbete?	☐	☐
38. Har Ni i stort sett samma fritidssysselsättningar nu som före pensioneringen	☐	☐

NEDANSTÅENDE FRÅGOR BESVARAS AV ALLA.

	Ja	Nej
39. Har Ni en hobby Ni gärna offrar tid och arbete på, därför att den intresserar Er?	☐	☐
40. Liknar hobbyn på något sätt Ert nuvarande arbete eller arbete före pensioneringen?	☐	☐
41. Är Ni med i någon vuxenutbildning eller studiecirkel?	☐	☐
42. Deltar Ni i någon annan kursverksamhet än vad som anges i fråga 41?	☐	☐

43. Om man bortser från ekonomi, vilka bland nedanstående alternativ anser Ni vara de viktigaste för arbete? Sätt en 1:a för det viktigaste, en 2:a för det näst viktigaste o.s.v.
Försök att välja mellan alternativen, även om Ni inte tycker de passar så bra.

Det är viktigt
____ att man får lära sig nya saker i arbetet
____ att man får visa kunskap och förmåga
____ att man får uppskattning för det arbete man utför
____ att man genom arbetet träffar andra människor

44. Vad tycker Ni är **viktigast** för fritiden? Kryssa för endast ett alternativ.

Det är viktigast
- ☐ att få vila sig
- ☐ att få umgås med familjen
- ☐ att få träffa vänner
- ☐ att få ägna sig åt olika fritidssysselsättningar

	Ja	Nej	Har haft
45. Har Ni något förtroendeuppdrag i någon förening eller organisation?	☐	☐	☐
46. Är Ni aktiv medlem utan förtroendeuppdrag i någon förening eller organisation?	☐	☐	Har varit ☐
47. Är Ni passiv medlem i någon förening eller organisation?	☐	☐	Har varit ☐
48. Har Ni något kommunalt förtroendeuppdrag?	☐	☐	Har haft ☐

Mycket i samhället är komplicerat. På många ställen används ord och uttryck som är svåra att förstå. Vid åtskilliga tillfällen är det svårt att veta vart man skall vända sig och hur man skall göra. Vi kommer att ställa några frågor om dessa svårigheter. När vi i en del fall frågar Er om Ni skulle känna Er nervös, avser vi inte det lilla obehag alla känner inför uppgiften, utan om Ni är så nervös att Ni gruvar Er för den.

Om Ni inte tycker Er ha tillräcklig erfarenhet för att besvara en fråga är det viktigt att Ni ändå sätter ett kryss för det alternativ Ni tycker är riktigast. Vill Ni sedan göra en kommentar längst bak i formuläret är vi bara tacksamma.

VAR NOGA MED ATT BESVARA V A R J E FRÅGA MED ETT KRYSS

	Ja	Nej
49. Tycker Ni att det är svårt att veta vilka ord och uttryck man skall använda, när man skriver till en myndighet?	☐	☐
50. Vet Ni var man kan få ett legitimationskort?	☐	☐
51. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för lokala skattemyndigheterna att det troligen blivit något fel med Er skatt?	☐	☐
52. Tycker Ni att de ord och uttryck som banker brukar använda känns främmande för Er?	☐	☐
53. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett försäkringskasseärende?	☐	☐
54. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med en bank och be någon där informera Er om exempelvis det nya sättet att spara skatteåterbäringen?	☐	☐

57. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för allmänna försäkringskassan, att de troligen givit Er för lite ersättning? ☐ ☐

58. Tycker Ni att man hos myndigheter uttrycker sig på ett sätt som känns främmande för Er? ☐ ☐

59. Känner Ni Er nervös för att själv ringa till lasarettet och ändra tid för undersökning? ☐ ☐

60. Vet Ni var man kan få ett personbevis (åldersbetyg)? ☐ ☐

61. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett taxeringsärende? ☐ ☐

62. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med allmänna försäkringskassan och be någon där informera Er om en pensions- eller sjukförmån? ☐ ☐

63. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste klaga på en vara Ni köpt i en affär? ☐ ☐

64. Tycker Ni att de ord och uttryck som försäkringsbolag brukar använda sig av känns främmande för Er? ☐ ☐

65. Vet Ni var man kan klaga på sandningen av en gata (väg om Ni bor på landsbygden)? ☐ ☐

66. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med ett försäkringsbolag och be någon informera Er om en försäkring? ☐ ☐

Här följer några frågor om vänner och bekanta.
Besvara frågorna genom att sätta kryss i rutan för de alternativ Ni väljer.

67. Bor några av följande personer på samma ort som Ni?

	Ja	Nej	Har inga
Egna barn	☐	☐	☐
Släktingar	☐	☐	☐
Bekanta från Er ungdom	☐	☐	☐
Arbetskamrater (även före detta)	☐	☐	☐
Övriga vänner	☐	☐	☐

68. Hur ofta **träffar** Ni följande personer?

	Så gott som varje dag	En el. några gånger/vecken	en el. några gånger/år	Aldrig	Har inga
Egna barn	☐	☐	☐	☐	☐
Släktingar	☐	☐	☐	☐	☐
Bekanta från Er ungdom	☐	☐	☐	☐	☐
Grannar	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetskamrater (även före detta) på fritiden	☐	☐	☐	☐	☐
Övriga vänner	☐	☐	☐	☐	☐

69. Vilka andra former av kontakt brukar Ni ha?

	Brev	Telefon	Ingen brev el. telefon kontakt
Egna barn	☐	☐	☐
Släktingar	☐	☐	☐
Bekanta från Er ungdom	☐	☐	☐
Grannar	☐	☐	☐
Arbetskamrater (även före detta)	☐	☐	☐
Övriga vänner i Sverige	☐	☐	☐
Släktingar och vänner i andra länder	☐	☐	☐

70. Vem skulle troligen uträtta följande ärende?

	Jag själv	Make/ maka	Eget barn	Annan släkting el. vän	Annan person
1 att fråga om en pensions- eller sjukförmån på försäkringskassan	☐	☐	☐	☐	☐
2 att klaga på någon vara Ni köpt i en affär	☐	☐	☐	☐	☐
3 att påtala ett fel med Er skatt for lokala skattemyndigheten	☐	☐	☐	☐	☐
4 att fråga om en försäkring på ett försäkringsbolag	☐	☐	☐	☐	☐
5 att påtala ett fel med Er pension eller sjukersättning hos försäkringskassan	☐	☐	☐	☐	☐
6 att fråga på en bank om ett nytt sparsätt som Ni skulle vilja känna till	☐	☐	☐	☐	☐

71. Vilka personer träffar Ni helst?

Välj endast ett av alternativen.
- ☐ Yngre än Ni själv
- ☐ Jämnåriga med Er
- ☐ Äldre än Ni själv
- ☐ Ingen speciell åldersgrupp

72. Vilka personer träffar Ni mest?

Välj endast ett av alternativen.
- ☐ Personer av samma kön som Ni själv
- ☐ Personer av motsatt kön
- ☐ Ungefär lika många män som kvinnor

73. Har Ni någon som Ni känner speciell samhörighet med, utom make/maka?

Välj endast ett av alternativen.
- ☐ En god vän
- ☐ Flera goda vänner
- ☐ Inte för närvarande

74. Hur mycket kontakt tycker Ni att Ni har med andra människor?

Välj endast ett alternativ.
- ☐ För mycket kontakt
- ☐ Lagom
- ☐ För lite kontakt

75. Finns det några människor Ni gärna skulle vilja träffa oftare?

	Ja	Nej
Barn och ungdom	☐	☐
Personer som är yngre än Ni	☐	☐
Personer som är jämnåriga med Er	☐	☐
Personer som är äldre än Ni	☐	☐

76. Har Ni tillgång till telefon? ☐ ☐

Var vänlig kontrollera, att Ni besvarat samtliga uppgifter.
Om Ni har några ytterligare synpunkter på formuläret, kan Ni skriva ned Era kommentarer här nedan eller på baksidan av formuläret.

Vi tackar för Er medverkan.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Bilaga 4.2 Hälsa och rörlighet

Svarsfördelning på fråga (7) och fråga (8) avseende hälsa och rörlighet i procent av (n) (antal personer).

Självskattad hälsa

	Män					Kvinnor			
	God	ej god	ej svar	n		God	ej god	ej svar	n
41 år	93	5	2	133	41 år	93	7	0	125
46	85	11	4	131	46	90	9	1	128
51	90	8	2	128	51	83	16	1	132
61	78	20	2	130	61	77	22	1	138
66	72	26	2	125	66	71	25	4	136
71	76	24	0	132	71	68	26	5	133
76	66	27	7	126	76	70	26	3	118
Tot.	80	17	3	905	Tot.	79	19	2	910

Självskattad rörelseförmåga

	Män					Kvinnor			
	Ej nedsatt	nedsatt	ej svar	n		Ej nedsatt	nedsatt	ej svar	n
41 år	88	5	7	133	41 år	86	8	6	125
46	82	9	9	131	46	88	2	9	128
51	85	5	10	128	51	85	7	8	132
61	65	29	5	130	61	75	16	9	138
66	67	28	5	125	66	73	21	7	136
71	70	22	8	132	71	71	23	6	133
76	59	39	2	126	76	61	29	10	118
Tot.	74	19	7	905	Tot.	77	15	8	910

Bilaga 4.3 Kontaktfrekvens för män och kvinnor

Kontakter med egna barn, släktingar, ungdomsbekanta, grannar, arbetskamrater på fritid, och övriga vänner. Tabellen anger svarsfördelningen för män och kvinnor i olika åldersgrupper i % av (n).
Teckenförklaring:
1. Så gott som varje dag
2. En eller några ggr/vecka
3. En eller några ggr/år
4. Aldrig
5. Har inga
0. Ej svar (sekundärt bortfall)
n. antal personer

Kontakter med olika kategorier för		Samtliga svarande män							Samtliga svarande kvinnor						
		1	2	3	4	5	0	n	1	2	3	4	5	0	n
Egna barn	41 år	71	4	2	0	17	6	133	79	5	2	0	10	4	125
	46	70	9	2	0	14	5	131	70	16	4	1	7	2	128
	51	50	23	8	0	16	3	128	47	29	8	0	11	5	132
	61	34	34	12	1	13	6	130	23	38	19	0	16	4	138
	66	27	31	19	0	17	6	~~135~~ 125	25	40	15	0	15	5	136
	71	22	36	22	0	14	6	132	26	27	17	0	17	13	133
	76	24	35	23	0	11	7	125	17	39	11	0	17	16	118
	Tot.	43	24	13	0	14	6	904	41	28	11	0	13	7	910
Släktingar	41 år	8	43	46	1	1	1	133	10	41	47	0	0	2	125
	46	14	40	44	0	0	3	131	13	37	48	0	0	2	128
	51	6	31	60	2	0	1	128	7	39	51	0	0	3	132
	61	3	35	60	0	1	4	130	5	30	60	1	0	4	138
	66	8	34	53	0	1	4	125	5	27	54	1	2	10	136
	71	11	28	53	1	0	7	132	6	35	46	1	1	11	133
	76	4	30	52	3	3	8	125	10	19	51	0	2	19	118
	Tot.	8	34	52	1	1	4	904	8	32	51	0	1	7	910

Kontakter med olika kategorier för		Samtliga svarande män							Samtliga svarande kvinnor						
		1	2	3	4	5	0	n	1	2	3	4	5	0	n
Bekanta från ungdomen	41 år	2	15	69	9	1	4	133	2	10	64	18	0	6	125
	46	6	19	60	10	2	3	131	3	15	62	16	2	2	128
	51	8	17	57	14	2	2	128	1	14	67	16	0	2	132
	61	3	23	52	11	3	8	130	0	15	65	13	1	6	138
	66	4	22	53	11	2	7	125	3	23	46	12	4	12	136
	71	8	17	55	11	1	8	132	3	18	49	11	4	15	133
	76	7	18	41	15	2	16	125	2	12	42	19	5	20	118
	Tot.	5	19	55	12	2	7	904	2	15	56	15	2	9	910
Grannar	41 år	15	54	16	9	2	4	133	26	46	8	14	2	4	125
	46	37	38	9	11	2	3	131	21	44	16	16	0	3	128
	51	32	49	11	6	0	2	128	25	51	11	10	1	3	132
	61	28	44	9	11	0	8	130	28	41	15	10	1	5	138
	66	34	44	10	4	1	6	125	29	43	7	10	0	11	136
	71	44	35	11	5	0	5	132	38	35	10	5	2	9	133
	76	34	39	6	5	0	16	125	30	39	10	6	0	15	118
	Tot.	32	43	11	7	1	6	904	28	43	11	10	1	7	910
Arbetskamrater	41 år	9	34	41	13	1	2	133	10	20	41	19	6	4	125
	46	16	34	36	8	3	4	131	7	20	43	18	7	5	128
	51	15	26	47	9	2	1	128	6	16	43	14	8	14	132
	61	8	36	38	8	1	9	130	5	14	33	22	12	15	138
	66	12	22	40	7	6	12	125	5	15	23	20	15	22	136
	71	11	28	42	7	4	8	132	1	9	31	7	20	32	133
	76	3	23	40	9	3	22	125	1	6	12	20	20	41	118
	Tot.	11	30	42	9	3	8	904	5	14	32	17	13	19	910
Övriga vänner	41 år	3	45	45	1	0	6	133	5	42	45	1	0	7	125
	46	10	46	36	1	2	5	131	3	44	43	2	2	6	128
	51	5	42	45	2	2	3	128	4	40	48	1	1	6	132
	61	6	34	47	0	2	12	130	4	42	42	1	1	9	138
	66	8	41	39	0	0	11	125	4	44	38	1	0	14	136
	71	14	30	40	2	1	13	132	6	35	35	1	2	20	133
	76	10	32	38	4	0	16	125	5	32	39	2	2	20	118
	Tot.	8	39	42	1	1	9	904	4	40	41	1	1	12	910

Bilaga 4.4 Kontaktfrekvensen för ej handikappad - handikappad

Kontakter med olika kategorier för		God hälsa o rörelseförmåga					Nedsatt hälsa o/el. rörelseförmåga				
	år	1	2	3-5	0	n	1	2	3-5	0	n
Egna barn	41,46,51	66	14	17	3	613	57	22	14	6	94
	61,66	26	40	30	4	319	28	30	36	6	167
	71,76	24	30	35	11	280	20	37	33	10	184
	Tot.	46	24	25	5	1212	31	31	30	8	445
Grannar	41,46,51	25	47	24	3	613	28	44	25	3	94
	61,66	30	44	19	7	319	28	43	21	8	167
	71,76	39	39	14	7	280	31	36	19	14	184
	Tot.	30	45	21	5	1212	29	40	21	10	445
Vänner från ungdomen	41,46,51	4	15	78	3	613	4	15	76	5	94
	61,66	3	21	68	8	319	2	20	72	6	167
	71,76	5	19	65	11	280	5	14	64	17	184
	Tot.	4	18	72	6	1212	4	17	69	10	445

Kontakter med olika kategorier för		God hälsa o rörelseförmåga					Nedsatt hälsa o/el. rörelseförmåga				
	år	1	2	3-5	0	n	1	2	3-5	0	n
Arbetskamrater	41,46,51	10	25	60	4	613	6	24	65	4	94
	61,66	8	22	58	13	319	5	23	56	17	167
	71,76	6	17	57	20	280	2	16	53	29	184
	Tot.	9	22	59	10	1212	4	20	57	19	445
	år										
Övriga vänner	41,46.51	5	44	46	6	613	5	37	53	4	94
	61,66	5	43	42	10	319	5	37	47	11	167
	71,76	11	35	40	13	280	6	28	46	21	184
	Tot.	6	41	44	9	1212	6	33	48	13	445
	år										
Släktingar	41,46,51	9	41	49	1	613	9	30	57	5	94
	61,66	6	33	55	6	319	4	29	64	3	167
	71,76	10	30	53	7	280	5	24	57	14	184
	Tot.	8	36	51	4	1212	5	27	60	8	445

Bilaga 4.5 Kontaktfrekvensen för olika handikappgrupper

		God hälsa - ej god rörelseförmåga					Ej god hälsa - god rörelseförmåga					Ej god hälsa - ej god rörelseförmåga				
	år	1	2	3-5	0	n	1	2	3-5	0	n	1	2	3-5	0	n
Egna barn	41,46,51	63	15	11	11	27	55	25	16	4	49	56	29	11	6	18
	61,66	33	26	29	12	49	28	34	34	4	50	25	29	43	3	68
	71,76	25	39	28	8	61	14	37	39	10	51	21	36	32	11	72
	Tot.	35	30	25	10	137	32	32	30	6	150	27	32	34	7	158
	år															
Grannar	41,46,51	37	37	19	7	27	31	41	29	0	49	6	61	28	6	18
	61,66	33	39	22	6	49	26	42	20	12	50	25	46	22	7	68
	71,76	29	41	20	10	61	26	41	20	13	51	37	29	17	17	72
	Tot.	32	39	21	8	137	27	41	23	9	150	29	40	20	11	158
	år															
Vänner från ungdomen	41,46,51	7	15	70	7	27	4	14	78	4	49	0	17	78	6	18
	61,66	4	16	74	6	49	0	26	66	8	50	1	19	75	5	68
	71,76	7	13	67	13	61	0	12	65	23	51	7	17	59	17	72
	Tot.	6	15	70	9	137	1	17	70	12	150	4	18	68	10	158
	år															
Arbetskamrater	41,46,51	11	33	56	0	27	4	22	67	6	49	6	17	72	6	18
	61,66	10	22	53	15	49	4	14	62	20	50	1	29	53	17	68
	71,76	2	15	59	24	61	0	14	55	31	51	4	18	47	31	72
	Tot.	7	21	56	16	137	3	17	61	19	150	3	23	53	21	158
	år															
Övriga vänner	41,46,51	7	44	48	0	27	4	35	55	6	49	6	33	56	6	18
	61,66	8	35	43	14	49	1	34	54	10	50	6	41	44	9	68
	71,76	10	34	41	15	61	6	22	47	25	51	3	26	49	22	72
	Tot.	9	36	43	12	137	4	30	52	14	150	4	34	47	15	158
	år															
Släktingar	41,46,51	11	26	59	4	27	6	31	55	8	49	11	33	56	0	18
	61,66	4	33	59	4	49	6	22	68	4	50	3	31	65	1	68
	71,76	5	26	59	10	61	6	22	55	18	51	4	25	57	14	72
	Tot.	6	28	59	7	137	6	25	59	10	150	4	28	61	7	158

Bilaga 5 VISSA LIVSSITUATIONERS INVERKAN PÅ SOCIALA KONTAKTER

Bilaga 5.1 Några fall där storleken på det "extra" bortfallet kan kontrolleras

Antal svarande på frågan om giftermåls inverkan			Antalet nu eller tidigare gifta som skickat in formuläret enligt CFB	
Ålder	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
41	119	116	118	116
46	118	118	118	120
51	116	125	115	127
61	122	124	121	125
66	112	119	112	120
71	121	114	123	116
76	116	95	118	97
Tot.	824	811	825	821

Antal svarande på frågan om inverkan av barns födelse			Antal svarande, som på fråga 9 angivit sig ha barn			
Ålder	Män	Kvinnor	Män	bortfall	Kvinnor	Bortfall
41	107	107	106	22	110	0
46	109	116	108	3	116	1
51	101	111	99	5	112	1
61	102	112	104	2	112	0
66	96	108	95	0	107	3
71	99	91	101	3	90	8
76	100	78	103	2	84	6
Tot.	714	723	716	17	731	19

Bilaga 5.2 Olika händelsers inverkan

Fördelningen av svaren på olika delfrågor i % av antalet svar på den enskilda frågan med avseende på ålder och kön.

Olika händelsers inverkan på –		Umgänge med vänner o bekanta				Nöjen, hobby o resemöjligheter				Ekonomi				
Män		förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall	förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall	förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall	Abs. ant.
Giftermål	41 år	23	70	5	2	20	60	18	2	39	40	19	2	119
	46	19	72	7	2	19	58	22	1	38	46	15	1	118
	51	16	78	3	3	18	60	16	6	33	48	14	5	116
	61	22	68	3	7	16	61	15	8	31	53	10	6	122
	66	13	77	5	5	7	69	12	12	26	60	13	11	112
	71	18	74	3	5	7	64	12	17	23	51	13	13	121
	76	16	72	3	9	14	61	9	16	23	50	15	12	116
	Tot.	18	73	4	5	14	62	15	9	31	48	14	7	824
Egna barns födelse	41 år	8	69	17	6	5	49	40	6	4	52	39	5	107
	46	10	76	12	2	5	54	39	3	3	57	38	3	109
	51	3	86	8	3	4	62	27	7	4	52	37	7	101
	61	11	76	5	8	5	62	23	10	4	58	28	10	102
	66	6	82	6	5	1	64	24	11	2	67	23	8	96
	71	5	84	4	7	1	57	23	19	2	56	29	13	99
	76	4	79	5	12	1	56	24	19	3	53	30	14	100
	Tot.	7	79	8	6	3	58	29	6	3	56	32	8	714

Olika händelsers inverkan på -		Umgänge med vänner o bekanta				Nöjen, hobby o reseböjligheter				Ekonomi				Abs. ant.
Män	år	förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall	förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall	förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall	
Barns flyttning	41,46,51	7	88	2	3	18	77	2	3	29	66	0	5	61
	61	2	82	4	12	15	69	4	12	22	57	8	13	67
	66	4	88	0	8	12	73	4	11	16	68	4	12	82
	71	1	86	2	11	10	65	2	22	14	62	3	20	98
	76	3	75	3	19	13	61	3	23	14	62	3	21	99
	Tot.	3	83	2	12	13	68	3	16	18	63	3	16	407
Pensionering	41,46,51	0	56	12	31	6	38	25	31	31	12	25	31	16
	61	0	52	11	37	4	33	26	37	4	22	41	33	27
	66	4	66	7	23	16	43	16	26	3	37	34	26	70
	71	5	77	5	13	14	51	11	24	9	48	22	21	130
	76	3	72	9	16	14	47	18	21	12	38	32	19	117
	Tot.	4	71	7	18	13	46	16	25	9	40	29	22	360
Egen sjukdom	41,46,51	2	73	23	2	6	50	42	2	4	40	54	2	48
	61,66	1	51	34	13	0	33	55	12	0	40	43	17	82
	71,76	2	67	54	16	1	34	43	22	3	46	28	23	114
	Tot.	1	54	34	10	2	37	47	15	2	43	38	17	244
Makas sjukdom	41,46,51	2	71	26	3	0	58	39	3	3	55	39	3	31
	61,66	2	53	35	9	2	29	49	22	2	47	31	20	45
	71,76	0	54	35	11	0	40	42	16	9	42	30	19	93
	Tot.	1	56	34	9	1	40	43	15	6	46	32	17	169
Makas död	41,46,51,61,66	6	68	20	6	9	68	12	12	12	60	21	6	34
	71,76	4	70	26	0	19	57	11	13	15	58	21	6	47
	Tot.	5	69	23	3	15	62	11	12	14	59	21	6	81
Skilsmässa	Tot.	12	61	18	9	18	53	17	12	20	42	29	9	90
Kvinnor														
Giftermål	41 år	15	75	5	5	24	47	22	7	51	37	6	5	116
	46	14	72	8	5	25	54	15	6	52	36	8	3	118
	51	16	73	10	2	32	51	13	4	53	38	5	4	125
	61	11	80	4	5	15	65	11	9	33	49	9	9	124
	66	11	82	5	3	17	60	10	13	34	45	8	13	119
	71	15	72	4	10	18	54	10	17	37	39	7	17	114
	76	9	72	3	16	14	54	8	24	22	44	11	23	95
	Tot.	13	75	6	6	21	55	13	11	41	41	8	10	811
Egna barns födelse	41 år	3	74	22	2	5	48	46	2	4	59	35	2	107
	46	8	78	12	3	2	54	39	5	3	64	28	5	116
	51	6	84	9	1	1	70	27	2	0	72	25	3	111
	61	8	79	9	4	4	58	29	10	3	57	29	11	112
	66	8	75	10	7	3	58	26	13	3	63	23	11	108
	71	1	81	7	11	0	61	20	19	1	60	23	16	91
	76	1	78	8	13	1	50	21	28	0	49	27	24	78
	Tot.	5	78	11	5	2	57	30	10	2	61	28	9	723

Olika händelsers inverkan på – Kvinnor	år	Umgänge med vänner o bekanta: förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall.	Nöjen, hobby o resemöjligheter: förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall	Ekonomi: förbättr.	ingen skill.	försämr.	bortfall	Abs. ant.
Barns flyttning	41,46,51	3	84	2	10	22	63	2	13	38	44	5	13	86
	61	3	83	4	9	11	68	6	16	22	60	3	14	90
	66	3	87	1	9	10	73	2	15	17	63	8	12	99
	71	2	78	1	19	9	65	1	25	10	65	3	21	89
	76	0	77	3	20	8	61	1	30	15	51	5	28	74
	Tot.	3	82	2	13	12	66	3	19	21	57	5	17	438
Pensionering	41,46,51	0	36	14	50	0	21	29	50	7	21	14	57	14
	61	0	77	2	21	5	53	16	26	3	31	38	28	61
	66	6	69	6	18	15	48	10	27	14	34	27	25	98
	71	7	65	4	24	13	44	8	35	13	34	20	33	120
	76	3	61	4	32	6	45	12	37	10	34	16	39	109
	Tot.	4	66	5	25	10	46	12	33	11	33	23	33	402
Egen sjukdom	41,46,51	0	50	39	10	10	26	58	6	6	35	48	10	31
	61,66	3	44	39	14	17	32	50	1	1	47	35	17	72
	71,76	0	48	34	18	2	30	47	21	2	50	31	18	88
	Tot.	2	47	37	15	3	30	50	17	3	47	34	16	191
Makes sjukdom	41,46,51	0	60	37	3	0	45	48	7	4	33	59	4	27
	61,66	2	47	42	10	0	28	52	20	3	28	48	20	60
	71,76	0	48	39	13	0	28	52	20	0	45	34	20	64
	Tot.	1	50	40	10	0	31	51	18	2	36	44	17	151
Makes död	41,46,51,61,66	7	66	26	2	20	43	31	6	15	38	43	5	61
	71,76	5	72	16	7	13	49	16	22	11	37	38	14	103
	Tot.	5	79	20	5	15	46	22	16	12	37	40	11	164
Skilsmässa	Tot.	21	54	23	2	33	36	23	8	30	26	39	5	66

Bilaga 6 EN ALTERNATIV SOCIALGRUPPERING

I nedanstående tabeller redovisas män och kvinnor fördelade över olika yrkesenheter. Siffrorna anger absoluta frekvenser. Både män och kvinnor har uppdelats i tre åldersgrupper (41,46,51; 61,66; 71,76). Då den yngsta åldersgruppen är större än övriga, har gruppens värden även omräknats till 2/3 för att lättare bli jämförbara med övriga gruppers värden, och redovisas omedelbart efter ursprungsvärdet. Vid jämförelser mellan tabellvärdena skall i övrigt observeras att tabellerna anger fördelningen av samtliga i undersökningen ingående män (1.050) medan endast de kvinnor som svarat kunnat redovisas (910). Vidare varierar antalet kvinnor mellan de olika åldersgrupperna.

	Män		Kvinnor	
41,46,51	450	(350)	385	(257)
61,66	300		274	
71,76	300		251	
Totalt	1050		910	

Högre tjänstemän (o fria yrken)	Män 41, 46,51	61,66	71,76	Tot.	Kvinnor 41, 46,51	61,66	71,76	Tot.
Sjukvårdande o sociala yrken	10	7	1	3	14	3	2	1	0	4
Undervisning	20	13	8	6	34	7	5	1	0	8
Kontorstekniska-administrativa-merkantila yrken	5	3	6	1	12	0	0	0	0	0
Naturvetenskapliga-tekniska-militära yrken	6	4	2	2	10	0	0	2	1	3
Religiösa o hum., litterära, konstn. yrken	5	3	4	2	11	1	1	0	0	1
Ospecificerbara	2	1	0	0	2	0	0	0	0	0
Totalt	48	32	21	14	83	11	7	4	1	16
Mellantjänstemän (o fria yrken)										
Sjukvårdande o sociala yrken	1	1	3	0	4	23	15	9	5	37
Undervisning	6	4	4	7	17	12	8	4	9	25
Kontorstekniska-administrativa-merkantila yrken	32	21	11	4	47	9	6	2	1	12
Naturvetenskapliga-tekniska-militära yrken	10	7	7	4	21	1	1	0	0	1
Religiösa o hum., litterära, konstn. yrken	2	1	1	3	6	0	0	1	1	1
Ospecifierbara	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1
Totalt	52	35	26	18	96	45	30	17	16	78
Lägre tjänstemän (o fria yrken)										
Sjukvårdande o sociala yrken	3	2	1	1	5	54	36	28	7	89
Undervisning	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1
Merkantila yrken	13	9	7	2	22	52	35	17	14	83
Kontorstekniska-administrativa yrken	6	4	1	4	11	50	33	10	13	73
Naturvetenskapliga-tekniska yrken	6	4	0	1	7	5	3	1	1	7
Religiösa o hum., litterära, konstn. yrken	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Övriga	2	1	2	1	5	0	0	0	0	0
Totalt	30	20	11	9	50	162	108	57	35	254

Arbetsledande yrken	Män					Kvinnor				
	41, 46,51		61,66	71,76	Tot.	41, 46,51		61,66	71,76	Tot.
Merkantila yrken	9	6	3	0	12	0	0	0	1	1
Militära yrken	3	2	0	0	3	0	0	0	0	0
Jordbruk o skogsbruk	3	2	3	7	13	0	0	0	0	0
Byggnad o anläggning, gruva	8	5	3	2	13	0	0	0	0	0
Industri, verkstad, teknik	14	9	6	7	27	0	0	0	0	0
Transport, lager o förråd	5	3	1	3	9	0	0	0	0	0
Husligt, ekonomiarbete, kök o servering	0	0	1	0	1	0	0	3	1	4
Övriga	2	1	1	0	3	0	0	0	0	0
Ospecifierbara	3	2	4	1	8	0	0	0	0	0
Totalt	47	31	22	20	89	0	0	3	2	5
Egna företagare inom jordbruk, skogsbruk o fiske										
Jordbrukare, skogsbrukare, fiskare	28	18	52	63	143	1	1	0	2	3
Lantbrukarhustru	0	0	0	0	0	19	13	29	47	95
Totalt	28	18	52	63	143	20	14	29	49	98
Egna företagare utom jordbruk, skogsbruk o fiske										
Merkantila yrken	13	9	11	5	29	3	2	1	3	7
Byggnad o anläggning, gruva	8	5	9	8	25	0	0	0	0	0
Industri, verkstad, teknik	8	5	8	7	23	0	0	0	0	0
Transport, lager	4	3	5	5	14	0	0	0	0	0
Hotell, restaurant, servering	1	1	1	1	3	1	1	0	1	2
Övriga	1	1	1	0	2	1	1	0	2	3
Ospecifierbara	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Totalt	36	24	35	26	97	5	3	1	6	12
Yrkesutbildade arbetare - "grovarbete"										
Jordbruk, skogsbruk, fiske	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Byggnads o anläggningsarbete	39	26	22	18	79	1	1	0	0	1
Övriga	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	39	26	22	18	79	1	1	1	0	1

Yrkesutbildade arbetare - industriarb., verkstadsarb., tekniskt arbete	Män					Kvinnor				
	41, 46,51		61,66	71,76	Tot.	41, 46,51		61,66	71,76	Tot.
Beklädnadsarbete	1	1	2	1	4	8	5	3	4	15
Järnbruks-, metallverks-, gjuteriarbete	5	3	3	8	16	1	1	0	0	1
Finmekaniskt o grafiskt arbete	6	4	2	2	10	0	0	0	0	0
Verkstadsarbete, vissa reparatörer	31	20	11	13	55	3	2	0	0	3
Trävaruind.arbete (sågverk-, snickerifabr.-, möbelind.arbete)	1	1	1	2	4	0	0	0	0	0
Glas-, porslin-, keramikarbete	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tegelbruk o cementgjuteriarbete	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Livsmedelsarbete	1	1	0	1	2	2	1	7	3	12
Kemiskt- o cellulosatekniskt arbete	3	2	1	0	4	0	0	0	0	0
Elektroarbete	10	7	4	8	22	0	0	0	0	0
Maskinister	6	4	0	4	10	0	0	0	0	0
Övriga	0	0	1	1	2	0	0	0	0	0
Ospecifierbara	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	64	43	25	40	129	14	9	10	7	31
Icke yrkesutbildade arbetare-grovarbetare										
Jordbruk, skogsbruk, fiske	15	10	19	18	52	2	1	2	2	6
Byggnads o anläggningsarbete	18	12	15	20	53	0	0	0	0	0
Övriga o ospecifierbara	2	1	3	8	13	0	0	0	0	0
Totalt	35	23	37	46	118	2	1	2	2	6
Icke yrkesutbildade arbetare - industriarb., verkstadsarb., tekniskt arbete										
Beklädnadsarbete	0	0	0	1	1	1	1	6	10	17
Järnbruks-, metallverk-, gjuteriarbete	3	2	2	6	11	0	0	0	0	0
Finmekaniskt o grafiskt arbete	0	0	0	0	0	2	1	0	0	2
Verkstadsarbete, vissa reparatörer	6	4	3	3	12	5	3	0	0	5
Trävaruind.arbete (sågverk-, snickerifabr.-, möbelind.arbete)	5	3	3	7	15	0	0	0	0	0
Glas-, porslin-, keramikarbete	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Tegelbruk o cementgjuteriarbete	3	2	3	3	9	0	0	0	0	0
Livsmedelsarbetare	6	4	2	3	11	1	1	0	1	2
Kemiskt- o cellulosatekniskt arbete	2	1	3	1	6	0	0	1	0	1
Elektroarbete	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maskinister	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Övriga	6	4	7	5	18	0	0	0	0	0
Ospecifierbara	2	1	0	0	2	3	2	6	0	9
Totalt	33	22	23	29	85	12	8	15	11	38

Icke yrkesutbildade arbetare - chaufförsyrken, förråd, lagerarbeten, vaktmästare m.m.	Män					Kvinnor				
	41, 46,51		61,66	71,76	Tot.	41, 46,51		61,66	71,76	Tot.
Chaufförsyrken	15	10	8	4	27	0	0	0	0	0
Förråd o lagerarbeten	5	3	7	3	15	1	1	0	1	2
Vaktmästare	8	5	10	4	22	0	0	0	1	1
Övriga	0	0	0	0	0	2	1	0	1	3
Ospecifierbara	2	1	0	3	5	0	0	0	0	0
Totalt	30	20	25	14	69	3	2	0	3	6
Icke yrkesutbildade arbetare - ekonomiarbete, husligt arbete										
Ekonomiarbete, husligt arbete	0	0	0	2	2	28	19	30	28	86
Totalt	0	0	0	2	2	28	19	30	28	86
Hemmafruar (hemmamän)	0	0	0	0	0	80	53	104	90	274
Totalt	0	0	0	0	0	80	53	104	90	274
Atypiska-personer utan rimlig yrkesidentifikation										
Långvarig sjukdom, skada el, dyl.	2	1	1	0	3	2	1	2	1	5
Totalt	2	1	1	0	3	2	1	2	1	5

Svarsfördelning för i kapitlet behandlade item. Fördelning i % av (n) (antal personer)
Socialgruppsindelning: se kapitel 6.

Åldersgrupper (ej pensionerade män)

	Ålder	Ja	Nej	Ej svar	n
18. Går det att utföra Ert arbete på mer än ett bra sätt?	41	62	35	3	127
	46	58	37	5	123
	51	54	43	3	120
	61	46	47	7	105
	66	47	47	7	45
	Tot.	55	41	5	521
19. Ger arbetet möjlighet att visa kunskap och förmåga?	41	87	6	5	2	127
	46	88	7	4	1	123
	51	87	5	8	0	120
	61	82	9	6	4	106
	66	71	14	13	0	45
	Tot.	85	7	6	2	521
20. Kan Ni i stort sett säga att Ni inte har mer att lära i Ert yrke?	41	18	80	2	127
	46	26	73	1	123
	51	28	73	0	120
	61	36	61	3	106
	66	45	55	0	47
	Tot.	28	71	1	523
21. Arbetar Ni numera mest på rutin?	41	46	53	2	127
	46	56	43	1	123
	51	62	35	3	120
	61	61	30	9	106
	66	74	22	4	46
	Tot.	58	39	3	522
22. Har Ni i Ert arbete nytta av kunskap från flera olika områden?	41	84	14	2	127
	46	81	18	1	123
	51	79	20	1	120
	61	70	23	8	106
	66	61	37	2	46
	Tot.	77	20	3	522
23. Träffar Ni många människor på arbetsplatsen?	41	80	19	1	127
	46	87	12	1	123
	51	83	17	0	120
	61	81	17	2	106
	66	76	24	0	46
	Tot.	82	17	1	522

Yrkes- o soc.grupper (ej pensionerade män) (åldrarna 41,46,51 år)

	Soc. grp.	Ja	Nej	Ej svar	n
18. Går det att utföra Ert arbete på mer än ett bra sätt?	M1	79	18	4	79
	M2	73	25	3	69
	M3	44	50	6	90
	M4	35	51	4	77
	M5	65	30	4	23
	M6	66	0	33	30
19. Ger arbetet möjlighet att visa kunskap och förmåga?	M1	99	1	0	0	79
	M2	97	3	0	0	69
	M3	81	10	7	2	90
	M4	73	10	17	0	77
	M5	87	4	4	4	23
	M6	93	0	3	3	30
20. Kan Ni i stort sett säga att Ni inte har mer att lära i Ert yrke?	M1	16	84	0	79
	M2	19	80	1	69
	M3	26	74	0	90
	M4	39	58	3	77
	M5	9	87	4	23
	M6	23	77	0	30
21. Arbetar Ni numera mest på rutin?	M1	18	78	3	79
	M2	62	38	0	69
	M3	64	32	3	90
	M4	69	30	1	77
	M5	43	52	4	23
	M6	77	23	0	30
22. Har Ni i Ert arbete nytta av kunskap från flera olika områden?	M1	94	5	1	79
	M2	90	10	0	69
	M3	74	24	1	90
	M4	70	27	3	77
	M5	83	13	4	23
	M6	80	20	0	30
23. Träffar Ni många människor på arbetsplatsen?	M1	96	4	0	79
	M2	94	6	0	69
	M3	84	14	1	90
	M4	78	22	0	77
	M5	9	87	4	23
	M6	93	7	0	30

Åldersgrupper
(ej pensionerade män)

Yrkes- o soc.grupper
(ej pensionerade män)
(åldrarna 41,46,51 år)

24. Har Ni någon arbetskamrat till nära vän?

Ålder	Ja	Nej	Ej svar	n
41	40	58	2	127
46	40	59	2	123
51	50	49	2	120
61	50	44	6	106
66	52	41	7	46
Tot.	45	52	3	522

Soc. grp.	Ja	Nej	Ej svar	n
M1	44	53	3	79
M2	35	65	0	69
M3	41	59	0	90
M4	51	49	0	77
M5	57	35	9	23
M6	37	57	7	30

25. Får Ni i stor utsträckning själv planera Ert arbete och Er arbetsdag?

Ålder	Ja	Nej	Ej svar	n
41	77	21	2	127
46	65	33	2	124
51	67	32	2	120
61	67	29	4	106
66	79	21	0	48
Tot.	70	28	2	525

Soc. grp.	Ja	Nej	Ej svar	n
M1	91	6	3	79
M2	77	20	3	69
M3	59	38	3	90
M4	44	56	0	77
M5	100	0	0	23
M6	80	20	0	30

26. Får Ni arbeta i Er egen takt?

Ålder	Ja	Nej	Tvek- sam	Ej svar	n
41	76	14	9	2	127
46	78	17	2	2	124
51	75	18	6	2	120
61	76	17	4	4	106
66	80	16	2	2	49
Tot.	76	16	5	2	526

Soc. grp.	Ja	Nej	Tvek- sam	Ej svar	n
M1	80	11	6	3	79
M2	81	12	6	1	69
M3	77	16	6	2	90
M4	61	31	6	3	77
M5	96	0	4	0	23
M6	87	10	3	0	30

27. Tycker Ni arbetskamraterna uppskattar Era arbetsprestationer?

Ålder	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar	n
41	49	2	46	4	127
46	46	3	45	6	123
51	47	3	47	4	120
61	50	4	36	10	106
66	50	2	26	22	46
Tot.	48	3	42	7	522

Soc. grp.	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar	n
M1	53	0	43	4	79
M2	49	4	45	1	69
M3	48	2	49	1	90
M4	51	4	45	0	77
M5	17	0	52	30	23
M6	40	3	40	17	30

28. Bortsett från lönen, skulle Ni då rekommendera Ert yrke till Er son eller någon vän?

Ålder	Ja	Nej	Tvek- sam	Ej svar	n
41	47	31	21	2	127
46	36	43	20	1	123
51	27	50	23	0	120
61	24	41	27	9	106
66	33	48	17	2	48
Tot.	34	42	22	3	524

Soc. grp.	Ja	Nej	Tvek- sam	Ej svar	n
M1	59	16	24	0	79
M2	35	39	26	0	69
M3	34	43	22	0	90
M4	19	60	18	3	77
M5	35	43	17	4	23
M6	33	53	13	0	30

29. Tycker Ni att Ni får lön efter den arbetsinsats Ni lägger ned?

Ålder	Ja	Nej	Tvek- sam	Ej svar	n
41	28	51	21	0	127
46	37	51	11	1	124
51	35	50	16	0	119
61	32	48	16	4	106
66	21	58	19	2	48
Tot.	32	51	16	1	524

Soc. grp.	Ja	Nej	Tvek- sam	Ej svar	n
M1	43	38	18	1	79
M2	31	52	16	0	69
M3	32	50	18	0	90
M4	27	55	19	0	77
M5	4	92	4	0	23
M6	53	40	7	0	30

31. Bör man framför allt välja ett arbete där man får bra betalt?

Ålder	Ja	Nej	Tvek- sam	Ej svar	n
41	22	58	20	1	127
46	27	55	18	1	124
51	32	48	21	0	120
61	34	46	15	5	106
66	34	28	38	0	47
Tot.	29	50	20	1	524

Soc. grp.	Ja	Nej	Tvek- sam	Ej svar	n
M1	3	81	16	0	79
M2	19	58	23	0	69
M3	39	38	23	0	90
M4	49	36	15	0	78
M5	30	48	17	4	23
M6	13	63	20	3	30

32. Har Ni ett påfrestande arbete?

Åldersgrupper (ej pensionerade män)

Ålder	Ja	Nej	Ej svar	n
41	72	24	4	127
46	73	27	1	124
51	75	21	4	120
61	72	23	6	106
66	51	49	0	47
Tot.	71	26	3	524

Yrkes- o soc.grupper (ej pensionerade män) (åldrarna 41,46,51 år)

Soc. grp.	Ja	Nej	Ej svar	n
M1	86	9	5	79
M2	68	30	3	69
M3	67	32	1	90
M4	74	22	4	78
M5	87	9	4	23
M6	60	40	0	30

Vad anser Ni viktigast för fritiden?

Påfrestande arbete

Soc. grp.	Vila	Fa-milj	Vän-ner	Fri-tid	n
M1	10	66	3	21	67
M2	2	78	0	20	46
M3	2	77	2	20	60
M4	21	47	16	16	57
M5	30	45	5	20	20
M6	6	50	6	39	18

Ej påfrestande arbete

Soc. grp.	Vila	Fa-milj	Vän-ner	Fri-tid	n
M1	14	86	0	0	7
M2	11	58	0	32	19
M3	10	59	10	21	29
M4	18	53	12	18	17
M5	0	100	0	0	1
M6	0	50	0	50	12

39. Har Ni en hobby Ni gärna offrar tid och arbete på, därför att den intresserar Er?

Åldersgrupper (ej pensionerade män)

Ålder	Ja	Nej	Ej svar	n
41	73	26	2	131
46	61	38	2	127
51	61	37	2	126
61	56	40	4	114
66	61	37	2	58
Tot.	61	38	2	556

Åldersgrupper (pensionerade män)

Ålder	Ja	Nej	Ej svar	n
61	64	36	0	14
66	60	36	5	67
71	58	38	5	132
76	48	43	8	123
Tot.	55	39	6	336

Yrkes- o soc.grupper (ej pensionerade män)

Soc. grp.	Ja	Nej	Ej svar	n
M1	68	31	1	84
M2	72	27	1	71
M3	66	33	1	91
M4	54	44	2	82
M5	52	44	4	23
M6	77	23	0	31

Yrkes- o soc.grupper (pensionerade män)

Soc. grp.	Ja	Nej	Ej svar	n
M1	81	17	2	48
M2	63	34	3	35
M3	50	43	7	58
M4	42	51	7	95
M5	48	46	5	60
M6	63	26	11	27

41. Är Ni med i någon vuxenutbildning eller studiecirkel?

Ålder	Ja	Nej	Ej svar	n
41	17	82	2	131
46	17	80	3	127
51	14	83	3	126
61	5	87	8	115
66	3	86	10	58
Tot.	12	83	5	557

Ålder	Ja	Nej	Ej svar	n
61	21	79	0	14
66	3	94	3	67
71	8	86	5	132
76	9	83	8	124
Tot.	8	86	6	337

Soc. grp.	Ja	Nej	Ej svar	n
M1	19	81	0	84
M2	17	82	1	71
M3	11	88	1	91
M4	7	85	7	82
M5	44	52	4	23
M6	10	77	3	31

Soc. grp.	Ja	Nej	Ej svar	n
M1	19	81	0	48
M2	3	94	3	35
M3	12	79	9	58
M4	4	87	8	95
M5	5	87	8	60
M6	0	100	0	27

43. Om man bortser från ekonomi, vilka bland nedanstående alternativ anser Ni vara de viktigaste för arbete? Sätt en 1:a för det viktigaste, en 2:a för det näst viktiga osv.

Det är viktigt
- att man får lära sig nya saker i arbetet

Åldersgrupper (ej pensionerade män)

Ålder	1	2	3	4	Ej svar	n
41 46 51	43	22	18	9	8	381
61	38	14	17	6	24	112
66	38	9	9	9	36	58
Tot.						

Åldersgrupper (pensionerade män)

Ålder	1	2	3	4	Ej svar	n
61	31	15	15	15	23	13
66 71 76	24	10	9	8	48	324
Tot.						

Yrkes- o soc.grupper (ej pensionerade män)

Soc. grp.	1	2	3	4	Ej svar	n
M1	35	27	20	14	2	84
M2	37	18	25	13	6	70
M3	53	21	13	4	9	91
M4	42	21	18	7	12	82
M5	61	22	9	0	9	23
M6	39	13	16	16	16	31

Yrkes- o soc.grupper (pensionerade män)

Soc. grp.	1	2	3	4	Ej svar	n
M1	33	3	19	15	21	48
M2	23	11	14	17	34	35
M3	21	7	17	3	52	58
M4	20	8	4	6	61	95
M5	25	12	3	2	59	61
M6	30	11	7	11	41	27

Det är viktigt
- att man får visa kunskap och förmåga

Åldersgrupper (ej pensionerade män)

Ålder	1	2	3	4	Ej svar	n
41						
46	26	30	20	11	13	381
51						
61	30	29	8	8	24	112
66	19	33	3	9	36	58
Tot.						

Åldersgrupper (pensionerade män)

Ålder	1	2	3	4	Ej svar	n
61	8	31	23	15	23	13
66						
71	21	14	9	7	49	324
76						
Tot.						

Yrkes- o soc.grupper (ej pensionerade män)

Soc. grp.	1	2	3	4	Ej svar	n
M1	29	30	23	17	2	84
M2	23	32	21	14	9	70
M3	23	34	19	8	17	91
M4	22	28	23	10	17	82
M5	26	13	22	4	35	23
M6	42	26	10	10	13	31

Yrkes- o soc.grupper (pensionerade män)

Soc. grp.	1	2	3	4	Ej svar	n
M1	27	21	17	8	27	48
M2	29	20	14	11	26	35
M3	24	14	2	7	53	58
M4	16	4	8	7	64	95
M5	15	20	7	3	56	61
M6	26	11	15	7	41	27

- att man får uppskattning för det arbete man utför.

Ålder	1	2	3	4	Ej svar	n
41						
46	43	24	18	9	6	381
51						
61	51	16	11	5	17	112
66	45	24	9	0	22	58
Tot.						

Ålder	1	2	3	4	Ej svar	n
61	46	23	15	8	8	1
66						
71	34	19	5	4	38	324
76						
Tot.						

Soc. grp.	1	2	3	4	Ej svar	n
M1	29	24	27	17	4	84
M2	49	25	14	6	4	70
M3	44	26	17	8	6	91
M4	66	18	10	1	5	82
M5	9	35	17	13	26	23
M6	29	19	26	16	10	31

Soc. grp.	1	2	3	4	Ej svar	n
M1	21	33	10	17	19	48
M2	49	17	11	0	23	35
M3	31	22	3	2	41	58
M4	32	13	4	0	52	95
M5	36	12	3	7	43	61
M6	48	26	0	0	26	27

- att man genom arbete träffar andra människor

Ålder	1	2	3	4	Ej svar	n
41						
46	13	17	17	41	12	381
51						
61	24	16	13	26	21	112
66	21	19	12	14	34	58
Tot.						

Ålder	1	2	3	4	Ej svar	n
61	31	23	0	15	31	13
66						
71	18	20	9	12	42	324
76						
Tot.						

Soc. grp.	1	2	3	4	Ej svar	n
M1	12	17	24	43	5	84
M2	17	13	17	44	9	70
M3	10	15	15	41	19	91
M4	16	21	10	42	12	82
M5	0	9	13	44	35	23
M6	19	26	19	29	7	31

Soc. grp.	1	2	3	4	Ej svar	n
M1	15	27	17	17	25	48
M2	20	29	14	14	23	35
M3	12	17	7	17	47	58
M4	19	15	5	8	53	95
M5	15	21	7	7	51	61
M6	33	15	7	11	33	27

44. Vad tycker Ni är viktigast för fritiden?
Kryssa för endast ett alternativ.
1) att få vila sig
2) att få umgås med familjen
3) att få träffa vänner
4) att få ägna sig åt olika fritidssysslor.

Ålder	Vila	Fam.	Vän-ner	Fri-tid	Ej svar	n
41	5	64	7	24	1	133
46	15	60	4	20	2	130
51	16	54	5	25	1	128
61	19	37	9	26	7	127
66	21	38	7	27	6	124
71	18	31	9	29	13	132
76	19	28	16	21	15	124
Tot.	16	45	8	25	6	898

Soc. grp.	Vila	Fam.	Vän-ner	Fri-tid	Ej svar	n
M1	11	63	2	23	1	84
M2	7	69	0	21	1	70
M3	6	69	4	21	0	91
M4	22	48	13	16	1	82
M5	26	44	4	22	4	23
M6	3	48	3	45	0	31

Soc. grp.	Vila	Fam.	Vän-ner	Fri-tid	Ej svar	n
M1	2	50	6	38	4	48
M2	11	34	11	31	11	35
M3	16	31	7	29	17	68
M4	28	25	15	22	10	95
M5	20	25	18	20	18	61
M6	26	33	4	22	15	26

Bilaga 8 KONTAKTER MED SAMHÄLLSINSTITUTIONER I OLIKA ÅLDERSGRUPPER

Bilaga 8.1 Ålder och kön

Män och kvinnor uppdelade i olika åldersgrupper. Svaren anges i % av (n)
Teckenförklaring:
1. Uträttar själv ärendet
2. Make-maka uträttar ärendet
3. Eget barn uträttar ärendet
4. Annan släkting eller vän uträttar ärendet
5. Annan person uträttar ärendet.
0. Ej svar (sekundärt bortfall)
n. Antal personer

70. Vem skulle troligen uträtta följande ärende?

		Män							Kvinnor						
		1	2	3	4	5	0	n	1	2	3	4	5	0	n
70:2 ....att klaga på någon vara Ni köpt i en affär	41	77	20	0	1	0	2	133	93	6	1	0	0	1	125
	46	79	21	0	0	0	0	131	97	2	1	0	0	1	128
	51	74	24	0	0	1	2	128	96	2	0	0	1	2	132
	61	77	21	0	0	1	2	130	96	1	0	0	1	2	138
	66	72	20	0	0	1	7	125	90	2	1	1	0	6	136
	71	75	20	2	0	2	2	132	87	5	2	1	1	5	133
	76	74	11	6	1	0	8	126	64	4	9	3	3	17	118
	Tot.	75	20	1	0	1	3	905	89	3	2	1	1	5	910
70:1 ....att fråga om en pensions- eller sjukförmån på försäkringskassan	41	83	13	0	1	1	2	133	80	18	0	0	0	2	125
	46	80	17	1	1	1	1	131	80	18	0	1	0	1	128
	51	77	20	1	0	2	0	128	71	25	0	0	2	2	132
	61	85	10	2	2	0	1	130	70	19	8	0	1	2	138
	66	85	9	0	2	2	2	125	72	14	6	3	2	3	136
	71	81	11	5	1	1	1	132	67	19	5	2	3	4	133
	76	72	11	9	1	1	6	126	40	9	26	8	3	14	118
	Tot.	81	13	2	1	1	2	905	69	18	6	2	1	4	910
70:5 ....att påtala ett fel med Er pension eller sjukersättning hos försäkringskassan	41	90	8	0	0	0	2	133	82	13	0	0	0	5	125
	46	86	9	1	1	1	2	131	81	16	0	1	0	2	128
	51	87	9	1	0	2	2	128	76	19	0	0	2	4	132
	61	87	7	2	0	2	2	130	74	13	4	0	2	7	137
	66	83	8	0	2	2	6	125	72	14	2	2	2	8	135
	71	89	5	3	0	1	2	132	65	17	5	3	1	9	133
	76	79	5	9	0	0	7	126	42	9	23	3	3	20	118
	Tot.	86	7	2	0	1	3	905	71	14	5	1	1	8	908
70:6 ....att fråga på en bank om ett nytt sparsätt som Ni skulle vilja känna til	41	91	7	0	0	0	2	133	86	12	0	0	0	2	125
	46	92	5	0	0	1	2	131	81	15	0	1	1	2	128
	51	86	9	2	0	2	2	128	75	22	0	1	1	2	132
	61	87	9	1	0	0	3	130	75	15	5	0	1	4	138
	66	86	6	1	2	0	5	125	72	15	3	2	1	7	136
	71	89	7	2	0	0	3	132	71	16	5	4	1	4	133
	76	75	4	8	1	0	13	126	45	7	21	4	2	21	118
	Tot.	87	7	2	0	0	4	905	72	15	5	3	1	6	910

		Män							Kvinnor						
		1	2	3	4	5	0	n	1	2	3	4	5	0	n
70:3 .... att påtala ett fel med Er skatt för lokala skattemyndigheten	41	95	3	0	0	1	2	133	58	39	0	1	0	2	125
	46	89	6	1	0	5	0	131	63	33	0	1	1	2	128
	51	92	2	0	0	5	1	128	50	45	0	0	3	2	132
	61	84	3	2	2	8	1	130	49	36	5	1	5	4	138
	66	74	6	3	5	6	6	125	54	29	4	2	4	7	136
	71	83	4	4	1	7	2	132	50	26	7	4	6	7	133
	76	73	2	9	0	5	10	126	31	11	26	6	7	19	118
	Tot.	84	4	3	1	5	3	905	51	31	6	2	4	6	910
70:4 ....att fråga om en försäkring på ett försäkringsbolag	41	93	6	0	0	0	1	133	60	38	0	0	0	2	125
	46	95	3	0	1	0	1	130	61	37	0	1	0	2	128
	51	93	4	0	0	2	1	128	57	40	0	0	1	2	132
	61	89	4	0	1	4	2	130	55	33	5	0	3	4	138
	66	85	7	0	2	2	5	125	59	21	5	2	4	10	136
	71	86	4	2	1	3	5	132	53	22	6	5	3	11	133
	76	78	3	7	0	1	11	126	41	10	20	5	3	21	118
	Tot.	88	4	11	11	2	4	904	55	29	5	2	2	7	910

Bilaga 8.1 Utbildning

Materialet uppdelat efter kön, ålder och utbildning. Svaren anges i % av (n).
Teckenförklaring:
1. Uträttar själv ärendet
2. Delegerar ärendet
0. Ej svar (sekundärt bortfall)
n. Antal personer

70. Vem skulle troligen uträtta följande ärende?

		Män								Kvinnor							
		Stud. +realex.				Folkskol.				Stud. + realex.				Folkskol.			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
70:2 ....att klaga på någon vara Ni köpt i en affär	41,46,51	70	30	0	87	79	20	1	294	97	3	0	96	95	4	1	286
	61,66	72	22	6	36	74	21	4	214	96	2	2	48	92	3	5	221
	71,76	79	21	0	29	74	21	6	212	89	4	7	28	74	15	11	212
	Tot.	72	26	1	152	76	21	3	719	95	3	5	172	88	7	5	719
70:1 ....att fråga om en pensions- eller sjukförmån på försäkringskassan	41,46,51	86	14	0	87	79	20	1	294	89	11	0	96	73	25	2	286
	61,66	83	14	3	36	86	13	1	214	85	15	0	48	68	29	3	221
	71,76	86	14	0	29	76	20	4	212	82	14	4	28	51	40	9	212
	Tot.	85	14	1	152	80	18	2	720	87	13	1	172	66	30	4	719
70:5 ....att påtala ett fel med Er pension eller sjukersättning hos försäkringskassan	41,46,51	91	9	0	87	87	11	2	294	88	11	0	96	77	19	4	286
	61,66	86	8	6	36	85	12	4	214	81	15	4	48	70	21	8	219
	71,76	90	7	3	29	83	12	5	212	79	18	4	28	52	33	15	212
	Tot.	89	9	2	152	85	11	4	720	85	13	2	172	67	24	9	717
70:6 ....att fråga på en bank om ett nytt sparsätt som Ni skulle vilja känna till	41,46,51	91	9	0	87	90	8	2	294	84	16	0	96	79	18	3	286
	61,66	75	19	6	36	88	8	4	214	81	15	4	48	72	22	6	221
	71,76	90	7	3	29	80	11	9	212	79	11	11	28	57	32	12	212
	Tot.	87	11	2	152	87	9	4	720	83	14	3	172	71	23	6	719

		Män								Kvinnor							
		Stud. +realex.				Folkskol.				Stud. + realex.				Folkskol.			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
70:3 ....att påtala	41,46,51	99	1	0	87	90	9	1	294	60	40	0	96	56	41	3	286
ett fel med Er skatt	61,66	89	6	6	36	77	20	3	214	65	29	6	48	48	47	5	221
för lokala skatte-	71,76	93	7	0	29	76	17	7	212	64	32	4	28	39	48	13	212
myndigheten	Tot.	96	3	1	152	82	15	3	720	62	35	2	172	49	45	6	719
70:4 ....att fråga om	41,46,51	98	2	0	87	92	6	1	293	65	35	0	96	57	41	2	286
en försäkring på ett	61,66	86	8	6	36	87	10	3	214	73	23	4	48	54	39	7	221
försäkringsbolag.	71,76	90	7	3	29	81	11	8	212	72	14	14	28	44	40	16	212
	Tot.	93	5	2	152	87	9	4	719	68	29	3	172	52	40	8	719

Bilaga 8.1 Yrkes- och socialgrupper

Materialet är uppdelat efter kön, ålder och yrkesgruppstillhörighet. Svaren i % av (n).
Teckenförklaring:
K1 - K6 och M1 - M6 yrkes-socialgruppsindelning (se kap. 6)
1. Uträttar själv ärendet
2. Delegerar ärendet
0. Ej svar (sekundärt bortfall)
n. antal personer

70. Vem skulle troligen uträtta följande ärende?

		K1				K2				K3				K4			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	nn
70:2 ....att klaga	41,46,51	97	3	0	61	97	2	1	162	91	6	3	32	93	4	4	28
på någon vara Ni	61,66	96	4	0	25	98	0	2	57	92	4	4	27	93	0	7	30
köpt i en affär	71,76	96	0	4	25	97	3	0	35	96	0	4	23	57	14	29	28
	Tot.	97	3	1	111	97	2	1	254	93	4	4	82	81	6	13	86
		K5				K6											
	41,46,51	95	5	0	20	95	5	0	80								
	61,66	90	7	3	29	90	4	6	104								
	71,76	59	25	16	49	72	18	10	90								
	Tot.	76	15	9	98	86	9	5	274								

		K1				K2				K3				K4			
70:1 ....att fråga	41,46,51	87	13	0	61	79	19	2	162	78	19	3	32	71	25	4	28
om en pensions- eller	61,66	96	4	0	25	75	25	0	57	70	30	0	27	67	30	3	30
sjukförmån på försäk-	71,76	84	12	4	25	83	17	0	35	61	26	13	23	50	29	21	28
ringskassan	Tot.	88	11	1	111	79	20	1	254	71	24	5	82	63	28	9	86
		K5				K6											
	41,46,51	70	30	0	20	71	28	1	80								
	61,66	73	24	3	29	63	32	5	104								
	71,76	33	57	10	49	45	47	8	90								
	Tot.	52	42	6	98	60	35	5	274								

70:5 ....att påtala ett fel med Er pension eller sjukförsättning hos försäkrkass.

	K1				K2				K3				K4			
	1	0	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	90	8	2	61	83	12	4	162	75	22	3	32	68	25	7	28
61,66	92	8	0	25	77	21	2	57	74	19	7	27	67	23	10	30
71,76	80	16	4	25	86	9	6	35	65	13	22	23	54	21	25	28
Tot.	88	10	2	111	82	14	4	254	72	18	10	82	63	23	14	86

	K5				K6			
41,46,51	75	25	0	20	75	23	2	80
61,66	64	29	7	28	69	19	11	104
71,76	31	53	16	49	46	40	14	90
Tot.	49	40	10	98	63	27	10	274

70.6 ....att fråga på en bank om ett nytt nytt sparsätt som Ni skulle vilja känna till

	K1				K2				K3				K4			
41,46,51	87	13	0	61	81	17	2	162	84	13	3	32	79	14	7	28
61,66	96	4	0	25	81	14	5	57	82	18	0	27	73	20	7	30
71,76	80	12	8	25	86	11	3	35	78	18	3	23	57	18	25	28
Tot.	87	11	2	111	81	15	3	254	82	16	2	82	70	17	13	86

	K5				K6			
41,46,51	70	30	0	20	78	21	1	80
61,66	52	41	7	29	69	24	7	104
71,76	39	47	14	49	48	39	13	90
Tot.	49	42	9	98	65	28	7	274

70:3 ....att påtala ett fel med Er skatt för lokala skattemyndigheten

	K1				K2				K3				K4			
41,46,51	62	38	0	61	62	36	2	162	63	34	3	32	61	36	3	28
61,66	76	24	0	25	63	37	0	57	59	41	0	27	57	37	7	30
71,76	68	28	4	25	68	26	6	35	52	35	13	23	43	25	32	28
Tot.	67	32	1	111	63	35	2	254	58	37	5	82	53	33	14	86

	K5				K6			
41,46,51	40	60	0	20	45	51	4	80
61,66	35	55	10	29	40	52	8	104
71,76	21	67	12	49	30	58	12	90
Tot.	29	62	9	98	38	54	8	274

70:4 ....att fråga om en försäkring på ett försäkringsbolag

	K1				K2				K3				K4			
41,46,51	67	33	0	61	61	38	1	162	63	34	3	32	54	39	7	28
61,66	80	16	4	25	63	35	2	57	56	44	0	27	50	43	7	30
71,76	76	16	8	25	74	17	9	35	57	26	17	23	50	21	29	28
Tot.	72	25	3	111	63	35	2	254	59	35	6	82	51	35	14	86

	K5				K6			
41,46,51	55	45	0	20	54	45	1	80
61,66	38	52	10	29	56	35	10	104
71,76	29	61	10	49	34	46	20	90
Tot.	37	55	8	98	48	41	11	274

70. Vem skulle troligen uträtta följande ärenden?

		M1				M2				M3				M4			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
70:2 .... att klaga på någon vara Ni köpt i en affär	41,46,51	77	23	0	85	71	28	0	72	73	26	1	92	80	20	0	87
	61,66	69	29	2	42	69	28	3	29	69	31	0	42	82	12	6	66
	71,76	77	23	0	30	74	22	4	27	72	22	6	50	71	23	6	78
	Tot.	75	25	1	157	71	27	2	128	72	26	2	184	77	19	4	231

	M5				M6			
41,46,51	78	13	9	23	87	8	3	31
61,66	76	16	9	45	77	20	3	30
71,76	83	11	6	52	72	28	0	21
Tot.	79	13	8	120	79	18	2	82

		M1				M2				M3				M4			
70:1 ....att fråga om en pensions- eller sjukförmån på försäkringskassan	41,46,51	89	11	0	85	89	11	0	72	67	33	0	92	77	22	1	87
	61,66	81	17	2	42	76	21	3	29	93	77	0	42	89	9	2	66
	71,76	87	13	0	30	85	11	4	27	76	22	2	50	68	27	5	78
	Tot.	87	13	1	157	85	13	2	128	75	24	1	184	77	20	3	231

	M5				M6			
41,46,51	83	9	9	23	77	23	0	31
61,66	89	11	0	45	83	17	0	30
71,76	81	13	6	52	76	24	0	21
Tot.	84	12	4	120	79	21	0	82

		M1				M2				M3				M4			
70:5 ....att påtala ett fel med Er pension eller sjukersättning hos försäkringskass.	41,46,51	92	8	0	84	92	8	0	0	72	84	14	2	92	84	12	4	82
	61,66	88	9	2	43	83	14	3	29	88	10	2	42	82	13	4	68
	71,76	100	0	0	30	85	11	4	27	84	10	6	50	81	13	6	78
	Tot.	92	7	1	157	88	10	2	128	85	12	3	184	82	13	5	231

	M5				M6			
41,46,51	87	4	9	23	94	6	0	31
61,66	89	7	4	45	80	13	7	30
71,76	79	15	6	52	86	14	0	21
Tot.	84	10	6	120	87	11	2	82

		M1				M2				M3				M4			
70:6 ....att fråga på en bank om ett nytt sparsätt som Ni skulle vilja känna till	41,46,51	88	11	1	85	96	4	0	72	88	11	1	92	87	12	1	87
	61,66	79	19	2	42	76	17	7	29	88	12	0	42	89	6	4	66
	71,76	100	0	0	30	85	11	4	27	74	16	10	50	78	10	12	78
	Tot.	88	11	1	157	89	9	2	128	84	13	3	184	85	10	6	231

	M5				M6			
41,46,51	91	0	9	23	90	7	3	31
61,66	89	4	7	45	97	0	3	30
71,76	81	10	10	52	86	14	0	21
Tot.	86	6	8	120	92	6	2	82

		M1				M2				M3				M4			
		1	2	0	n	1	22	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
70:3 ....att påtala ett fel med Er skatt för lokala skatte-myndigheten	41,46,51	99	1	0	84	93	7	0	72	89	10	1	92	89	11	0	82
	61,66	96	2	2	43	69	28	3	29	88	12	0	42	77	19	4	68
	71,76	100	0	0	30	89	11	0	27	74	18	8	50	73	18	9	78
	Tot.	98	1	1	157	87	12	1	128	85	12	3	184	80	16	4	228

	M5				M6			
41,46,51	87	4	9	23	90	10	0	31
61,66	69	24	7	45	77	23	0	30
71,76	71	21	8	52	81	19	0	21
Tot.	73	19	8	120	83	17	0	82

		M1				M2				M3				M4			
70:4 ....att fråga om en försäkring i ett försäkrings-bolag	41,46,51	96	4	0	84	96	4	0	72	88	10	2	92	93	7	0	81
	61,66	93	5	2	43	76	14	10	29	93	7	0	42	88	9	3	68
	71,76	100	0	0	30	89	7	4	27	82	12	6	50	69	15	15	78
	Tot.	96	3	1	157	90	7	3	128	88	10	3	184	83	11	6	227

	M5				M6			
41,46,51	91	0	9	23	100	0	0	31
61,66	82	11	7	45	90	10	0	30
71,76	83	9	8	52	90	10	0	21
Tot.	84	8	8	120	94	6	0	82

Bilaga 3.2 Yrkes-socialgrupper med hänsynstagande till civilstånd och egna barn

Kvinnorna uppdelade efter ålder, yrkesgruppstillhörighet och civilstånd. Svaren i % av (n).
Teckenförklaring:
1. Uträttar själv ärendet
2. Delegerar ärendet
0. Ej svar (sekundärt bortfall)
n. Antal personer

70. Vem skulle troligen uträtta följande ärende?

Gifta

		K1 - K2				K3 - K4				K5				K6			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
70:2 .... att klaga på någon vara Ni köpt i en affär	41,46,51	97	3	1	191	90	6	4	50	95	5	0	19	95	5	0	74
	61,66	98	0	2	47	91	3	6	34	88	8	4	24	90	3	7	89
	71,76	93	0	7	15	75	8	17	12	52	31	17	29	79	17	4	48
	Tot.	96	2	1	253	89	5	6	96	75	17	8	72	89	7	4	211

Änkor

	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
71,76	100	0	0	23	85	5	10	20	68	16	16	19	64	18	18	39
Tot.	100	0	0	41	88	3	9	32	75	13	12	24	74	14	12	57

Ogifta

	1	2	0	n
41,46,51	100	0	0	21
61,66	96	4	0	28
71,76	76	11	13	38
Tot.	88	6	6	87

70:1 ....att fråga om en pensions- eller sjukförmån på försäkringskassan

Gifta

	K1 - K2				K3 - K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	79	20	1	191	70	26	4	50	68	32	0	19	70	29	1	74
61,66	75	25	0	47	74	23	3	34	67	29	4	24	64	30	6	89
71,76	53	40	7	15	42	33	25	12	34	52	14	29	40	54	6	48
Tot.	76	22	1	253	68	26	6	96	54	39	7	72	61	35	4	211

Änkor

	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
71,76	100	0	0	23	70	25	5	20	26	69	5	19	54	36	10	39
Tot	100	0	0	41	75	21	3	32	42	54	4	24	56	37	7	57

Ogifta

	1	2	0	n
41,46,51	100	0	0	21
61,66	82	18	0	28
71,76	61	26	13	38
Tot.	77	17	6	87

70:5 ....att påtala ett fel med Er pension eller sjukersättning hos försäkr.kass.

Gifta

	K1 - K2				K3 - K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	83	14	3	191	66	28	6	50	74	26	0	19	74	23	3	74
61,66	79	21	0	47	76	15	9	34	58	33	8	24	70	17	13	88
71,76	60	27	13	15	50	25	25	12	31	55	14	29	38	50	12	48
Tot.	80	16	3	253	68	23	9	96	51	40	8	72	64	27	9	210

Änkor

	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
71,76	91	4	44	23	75	10	15	20	32	47	21	19	54	28	18	39
Tot.	90	5	5	41	75	12	13	32	44	39	17	23	58	30	12	57

Ogifta

	1	2	0	n
41,46,51	95	0	5	21
61,66	79	21	0	28
71,76	63	21	16	38
Tot.	76	16	8	87

70:6 ....att fråga på en bank om ett nytt sparsätt som skulle vilja känna till

Gifta

	K1 - K2				K3 - K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	81	18	2	191	78	16	6	50	68	32	0	19	77	22	1	74
61,66	87	13	0	47	68	26	6	34	46	46	8	24	68	24	8	89
71,76	67	20	13	15	67	17	17	12	38	48	14	29	42	48	10	48
Tot.	80	17	2	253	73	20	7	96	49	43	8	72	65	28	6	211

Änkor

	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
71,76	96	4	0	23	75	20	5	20	37	47	16	19	56	26	18	39
Tot.	88	7	5	41	81	16	3	32	46	42	12	24	61	26	12	57

Ogifta

	1	2	0	n
41,46,51	95	0	5	21
61,66	86	11	4	28
71,76	63	21	16	38
Tot.	78	13	9	87

Gifta

		K1 - K2				K3 - K4				K5				K6			
		1	2	0	n	1	22	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
70:3 ....att påtala	41,46,51	58	41	1	191	54	42	4	50	37	63	0	19	42	54	4	74
ett fel med Er skatt	61,66	51	49	0	47	56	38	6	34	25	63	12	24	42	49	9	89
för lokala skatte-	71,76	33	47	20	15	25	58	17	12	24	62	14	29	21	71	8	48
myndigheten	Tot.	54	43	2	253	51	43	6	96	28	62	10	72	37	56	7	211

Änkor

		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
	71,76	83	17	0	23	60	25	15	20	16	74	10	19	41	41	18	39
	Tot.	83	17	0	41	63	28	9	32	29	63	8	24	42	46	12	57

Ogifta

	1	2	0	n
44,46,51	100	0	0	21
61,66	75	25	0	28
71,76	55	26	18	38
Tot.	72	20	8	87

Gifta

		K1 - K2				K3 - K4				K5				K6			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
70:4 ....att fråga	41,46,51	56	43	1	191	50	44	6	50	53	47	0	19	52	47	1	74
om en försäkring	61,66	53	45	2	47	47	47	6	34	29	58	13	24	55	34	11	89
på ett försäk-	71,76	40	33	27	15	33	50	17	12	24	62	14	29	27	58	15	48
ringsbolag	Tot.	54	42	3	253	47	46	7	96	33	57	10	72	47	44	9	211

Änkor

		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
	71,76	91	9	0	23	70	10	20	20	32	63	5	19	44	28	28	39
	Tot.	93	7	0	41	66	22	12	32	42	54	4	24	49	32	19	57

Ogifta

	1	2	0	n
41,46,51	100	0	0	21
61,66	75	21	4	28
71,76	58	24	18	38
Tot.	74	17	9	87

Bilaga 8.3 Hälsa och rörelseförmåga i olika yrkes-socialgrupper

		M1	M2	M3	M4	M5	M6	K1	K2	K3	K4	K5	K6
7. Har Ni för Er ålder god	41,46,51	95	97	86	89	95	90	93	93	91	82	95	79
hälsa? Antal med "god hälsa"	61,66	83	69	69	77	77	83	72	80	85	72	43	84
i procent av antalet svarande	71,76	83	69	65	71	83	72	79	82	78	81	53	73
i respektive grupper.	Tot.	90	85	77	79	83	83	85	89	85	79	59	79

		M1	M2	M3	M4	M5	M6	K1	K2	K3	K4	K5	K6
8. Har Ni nedsatt rörelseför-	41,46,51	95	97	92	88	100	92	93	94	98	96	100	90
måga? Antal med "god rörelse-	61,66	88	59	61	67	71	70	80	82	85	73	62	86
förmåga" i procent av antalet	71,76	90	69	60	71	58	69	79	85	77	69	58	73
svarande i respektive grupper.	Tot.	92	83	76	76	70	77	87	90	87	79	67	83

Bilaga 9 KONTAKTER MED SAMHÄLLSINSTITUTIONER I OLIKA ÅLDERSGRUPPER (II)

Svarsfördelning uttryckt i % av (n)
Teckenförklaring:
1. Ja
2. Nej
0. Ej svar (sekundärt bortfall)
n. Antalet personer

Bilaga 9.1 Vetskap om vart man vänder sig.....

Svarsfördelning för några frågor rörande de tillfrågades vetskap om vart man vänder sig för att utnyttja viss tjänst eller rättighet.

		Män				Kvinnor			
		1	2	0	n	1	2	0	n
60. Vet Ni var man kan få ett personbevis (åldersbetyg)?	41	95	3	2	133	98	0	2	125
	46	98	1	1	131	98	2	0	128
	51	99	0	1	128	95	4	1	132
	61	95	5	0	130	97	2	1	138
	66	96	2	2	125	91	6	3	136
	71	93	2	5	132	91	7	2	133
	76	92	6	2	126	72	13	15	118
	Tot.	95	3	2	905	92	5	3	910
50. Vet Ni var man kan få ett legitimationskort?	41	96	3	1	133	99	1	0	125
	46	96	2	2	131	96	3	1	128
	51	96	4	0	128	97	3	0	132
	61	93	7	0	130	95	4	1	138
	66	93	7	0	125	85	14	1	136
	71	92	6	2	132	87	10	3	133
	76	83	14	3	126	65	24	11	118
	Tot.	93	6	1	905	90	8	2	910
65. Vet Ni var man kan klaga på sandningen av en gata (väg om Ni bor på landsbygden)?	41	87	11	1	133	83	16	1	125
	46	88	11	1	131	73	27	0	128
	51	88	10	2	128	81	18	1	132
	61	88	10	2	130	78	17	5	138
	66	87	11	2	125	66	27	7	136
	71	81	14	5	132	67	31	2	133
	76	72	20	8	126	42	36	22	118
	Tot.	85	12	3	905	70	25	5	910
56. Vet Ni var man ansöker om skattejämkning?	41	83	16	1	133	77	21	2	125
	46	82	18	0	131	69	29	2	128
	51	76	23	1	128	73	25	2	132
	61	68	29	3	130	63	34	3	138
	66	62	34	4	125	48	38	4	136
	71	68	29	3	132	57	35	8	133
	76	49	40	11	126	26	56	18	118
	Tot.	70	27	3	905	60	35	5	910

		Män								Kvinnor							
		Stud.+realex.				Folkskol.				Stud.+realex.				Folkskol.			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
60. Vet Ni var man kan få ett personbevis (åldersbetyg)?	41,46,51	99	0	1	87	98	1	1	294	98	2	0	96	97	2	1	286
	61,66	97	3	0	36	95	4	1	214	94	4	2	48	94	4	2	221
	71,76	100	0	0	29	91	5	4	212	89	7	4	28	81	10	9	212
	Tot.	99	1	1	152	95	3	2	720	96	3	1	172	92	5	3	719
50. Vet Ni var man kan få ett legitimationskort?	41,46,51	98	2	0	87	96	3	1	294	98	1	1	96	97	3	0	286
	61,66	97	3	0	36	92	8	0	214	90	10	0	48	91	8	1	221
	71,76	97	3	0	29	87	10	2	212	89	7	4	28	76	18	6	212
	Tot.	97	3	0	152	92	7	1	720	94	5	1	172	89	9	2	719

		Män								Kvinnor							
		Stud.+realex.				Folkskol.				Stud.+realex.				Folkskol.			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
65. Vet Ni var man kan klaga på sandningen av en gata (väg om Ni bor på landsbygden)?	41,46,51	85	13	2	87	89	10	1	294	82	18	0	96	78	21	1	286
	61,66	89	11	0	36	88	10	2	214	58	27	15	48	75	20	5	221
	71,76	80	17	3	29	76	16	8	212	43	50	7	28	57	31	12	212
	Tot.	85	13	2	152	85	12	3	720	69	26	5	172	71	24	5	719
56. Vet Ni var man ansöker om skattejämkning?	41,46,51	87	11	1	87	80	19	1	294	83	15	2	96	70	29	1	286
	61,66	78	17	5	36	63	34	3	214	73	25	2	48	51	45	4	221
	71,76	83	17	0	29	57	35	8	212	54	39	7	28	42	46	12	212
	Tot.	84	14	2	152	68	28	4	720	76	21	3	172	56	39	5	719

60. Vet Ni var man kan få ett personbevis (åldersbetyg)?

	K1				K2				K3				K4				K5				K6			
	1	2	0	n	11	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	98	2	0	61	98	1	1	162	100	0	0	32	96	4	0	28	100	0	0	20	94	5	1	80
61,66	96	4	0	25	98	0	2	57	89	11	0	27	97	3	0	30	90	7	3	29	94	3	3	104
71,76	84	4	8	25	97	0	2	35	83	13	4	23	75	11	14	28	85	6	10	49	76	16	9	90
Tot.	95	3	2	111	98	1	2	254	92	7	1	82	90	5	5	86	89	5	6	98	88	8	4	274

50. Vet Ni var man kan få ett legitimationskort?

41,46,51	98	2	0	61	99	1	1	162	97	3	0	32	96	4	0	28	95	5	0	20	96	4	0	80
61,66	92	8	0	25	91	9	0	57	89	11	0	27	97	0	3	30	86	10	3	29	89	10	1	104
71,76	80	16	4	25	94	3	3	35	87	9	4	23	82	4	14	28	57	35	8	49	74	19	7	90
Tot.	93	6	1	111	94	3	1	254	91	7	1	82	92	2	6	86	73	21	5	98	86	11	3	274

65. Vet Ni var man kan klaga på sandningen av en gata (väg om Ni bor på landsbygden)?

41,46,51	85	15	0	61	80	20	1	162	75	25	0	32	79	21	0	28	75	25	0	20	79	20	1	80
61,66	52	36	12	25	72	21	7	57	70	30	0	27	73	23	3	30	72	17	10	29	77	17	6	104
71,76	44	44	12	25	71	20	9	35	61	35	4	23	61	25	14	28	45	41	14	49	54	33	12	90
Tot.	69	26	5	111	77	20	3	254	70	29	1	82	71	23	6	86	59	31	10	98	70	23	7	274

56. Vet Ni var man ansöker om skattejämkning?

41,46,51	82	16	2	61	76	23	1	162	59	41	0	32	68	21	11	28	70	30	0	20	72	28	0	80
61,66	84	16	0	25	75	25	0	57	56	41	4	27	67	33	0	30	31	52	17	29	42	54	4	104
71,76	40	52	8	25	77	20	3	35	44	43	13	23	36	36	29	28	33	53	14	49	38	51	11	90
Tot.	73	24	3	111	76	23	1	254	54	41	5	82	57	30	13	86	40	48	12	98	50	45	5	274

60. Vet Ni var man kan få ett personbevis (åldersbetyg)?

	M1				M2				M3				M4				M5				M6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	99	0	1	85	99	1	0	72	98	0	2	92	97	3	0	87	96	0	4	23	97	3	0	31
61,66	98	2	0	42	90	10	0	29	98	2	0	42	97	2	0	66	93	4	2	45	97	0	3	30
71,76	100	0	0	30	93	4	4	27	94	4	2	50	89	3	9	78	90	8	2	52	95	5	0	21
Tot	98	1	1	157	95	4	1	28	97	2	2	184	94	3	3	231	92	5	2	120	96	2	1	82

50. Vet Ni var man kan få ett legitimationskort?

	M1				M2				M3				M4				M5				M6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	98	2	0	85	96	3	1	72	98	1	1	92	94	3	2	87	87	13	0	23	100	0	0	31
61,66	100	0	0	42	93	7	0	29	91	9	0	42	96	4	0	66	80	20	0	45	100	0	0	30
71,76	97	3	0	30	93	7	0	27	86	14	0	50	89	8	4	78	79	17	4	52	95	5	0	21
Tot.	98	2	0	157	95	5	1	128	93	7	1	184	93	5	2	231	81	17	2	120	99	1	0	82

65. Vet Ni var man kan klaga på sandningen av en gata (väg om Ni bor på landsbygden)?

41,46,51	82	14	4	85	92	7	1	72	92	7	1	92	81	18	1	87	96	4	0	23	97	3	0	31
61,66	88	10	2	42	86	14	0	29	79	19	2	42	86	9	5	66	93	7	0	45	97	3	0	30
71,76	73	23	3	30	93	4	4	27	70	18	12	50	76	17	8	78	75	21	4	52	86	9	5	21
Tot.	82	15	3	157	91	8	2	128	83	12	4	184	80	15	4	231	86	12	2	120	94	6	1	82

56. Vet Ni var man ansöker om skattejämkning?

41,46,51	89	10	1	84	90	10	0	72	83	17	0	92	68	32	0	82	70	26	4	23	81	16	3	31
61,66	77	21	2	43	72	21	7	29	52	43	5	42	53	44	3	68	69	27	4	45	80	20	0	30
71,76	73	27	0	30	67	26	7	27	50	38	2	50	58	33	9	78	50	44	6	52	76	24	0	21
Tot.	83	16	1	157	82	16	3	128	67	29	4	184	60	36	3	228	61	34	5	120	79	20	1	82

Bilaga 9 .2 Våga kontakta olika institutioner.....

Svarsfördelningen för några frågor rörande huruvida de tillfrågade känner sig nervösa för att kontakta olika institutioner, och komma med klagomål och tillrättaläggande.

		Män				Kvinnor			
		1	2	0	n	1	2	0	n
63. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste klaga på en vara Ni köpt i en affär?	41	9	91	0	133	10	88	2	125
	46	10	89	1	131	8	91	1	128
	51	11	88	1	128	6	93	1	132
	61	12	86	2	130	7	91	2	138
	66	12	86	2	125	9	87	4	136
	71	7	89	4	132	11	87	2	133
	76	13	82	5	126	16	69	15	118
	Tot.	11	87	2	905	10	87	4	910
62. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med allmänna försäkringskassan och be någon där informera Er om en pensions- eller sjukförmån?	41	4	95	1	133	4	96	0	125
	46	5	94	1	131	5	95	0	128
	51	4	96	0	128	6	93	1	132
	61	2	98	0	130	10	87	3	138
	66	3	97	0	125	11	87	2	136
	71	4	95	1	132	15	84	1	133
	76	11	86	3	126	24	63	13	118
	Tot.	5	94	1	905	10	87	3	910
57. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för allmänna försäkringskassan, att de troligen givit Er för lite ersättning?	41	2	97	1	133	5	94	1	125
	46	5	94	1	131	6	92	2	128
	51	6	92	2	128	6	92	2	132
	61	3	94	3	130	15	81	4	138
	66	9	88	3	125	21	76	3	136
	71	8	86	6	132	26	70	4	133
	76	14	77	9	126	29	54	17	118
	Tot.	7	90	3	905	15	80	4	910

		Män				Kvinnor			
		1	2	0	n	1	2	0	n
54. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med en bank och be någon där informera Er om exempelvis det nya sättet att spara skatteåterbäringen?	41	5	94	1	133	7	93	0	125
	46	7	92	1	131	9	91	0	128
	51	5	94	1	128	8	91	1	132
	61	9	89	2	130	13	84	3	138
	66	7	91	2	125	14	79	7	136
	71	6	92	2	132	17	78	5	133
	76	14	77	9	126	25	62	13	118
	Tot.	7	90	3	905	13	83	4	910
51. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för lokala skattemyndigheterna att det troligen blivit något fel med Er skatt?	41	6	93	1	133	14	86	0	125
	46	8	91	1	131	13	86	1	128
	51	12	87	1	128	17	83	0	132
	61	10	90	0	130	27	71	2	138
	66	12	87	1	125	33	61	6	136
	71	19	80	1	132	33	64	3	133
	76	25	68	7	126	41	47	12	118
	Tot.	13	85	2	905	26	71	3	910
66. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med ett försäkringsbolag och be någon informera Er om en försäkring?	41	3	97	0	133	3	96	1	125
	46	2	98	0	131	6	93	1	128
	51	6	93	1	128	4	95	1	132
	61	1	99	0	130	15	83	2	138
	66	5	94	1	125	15	81	4	136
	71	9	89	2	132	15	82	3	133
	76	13	83	4	126	24	62	14	118
	Tot.	6	93	1	905	12	85	3	910
59. Känner Ni Er nervös för att själv ringa till lasarettet och ändra tid för undersökning?	41	6	94	0	133	6	94	0	125
	46	8	91	1	131	5	95	0	128
	51	8	91	2	128	8	90	2	132
	61	8	88	4	130	13	84	3	138
	66	9	86	5	125	14	84	2	136
	71	13	80	7	132	17	79	4	133
	76	16	82	2	126	25	62	13	118
	Tot.	10	87	3	905	13	84	3	910

		Män								Kvinnor							
		Stud.+realex.				Folkskol.				Stud+realex.				Folkskol,			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
63. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste klaga på en vara Ni köpt i en affär?	41,46,51	13	87	0	87	9	90	1	294	8	91	1	96	8	91	1	286
	61,66	14	86	0	36	12	86	2	214	4	94	2	48	9	88	3	221
	71,76	7	90	3	29	10	85	5	212	14	79	7	28	14	78	8	212
	Tot.	12	87	1	152	11	87	2	720	8	90	2	172	10	86	4	719
62. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med allmänna försäkringskassan och be någon där informera Er om en pensions- eller sjukförmån?	41,46,51	4	96	0	87	4	95	1	294	2	98	0	96	6	94	0	286
	61,66	0	100	0	36	3	97	0	214	6	92	2	48	12	85	3	221
	71,76	7	93	0	29	8	89	3	212	7	89	4	28	21	72	7	212
	Tot.	4	96	0	152	5	94	1	720	4	95	1	172	12	85	3	719
57. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för allmänna försäkringskassan, att de troligen givit Er för lite ersättning?	41,46,51	2	98	0	87	5	93	2	294	3	97	0	96	7	91	2	286
	61,66	3	94	3	36	7	90	3	214	4	92	4	48	21	75	3	221
	71,76	10	83	7	29	11	81	8	212	11	86	4	28	29	60	11	212
	Tot.	4	94	2	152	7	89	4	720	5	94	2	172	18	77	5	719
54. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med en bank och be någon där informera Er om ex.vis det nya sättet att spara skatteåterbäringen?	41,46,51	3	97	0	87	6	93	1	294	3	97	0	96	10	90	1	286
	61,66	3	97	0	36	9	89	2	214	0	98	2	48	17	78	5	221
	71,76	7	90	3	29	11	83	6	212	7	86	7	28	23	69	8	212
	Tot.	4	95	1	152	8	89	3	720	3	95	2	172	16	80	4	719

		Män								Kvinnor							
		Stud.+realex.				Folkskol.				Stud.+realex.				Folkskol.			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
51. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för lokala skattemyndigheterna att det troligen blivit något fel med Er skatt?	41,46,51	6	94	0	87	8	90	1	294	6	94	0	96	17	82	1	286
	61,66	3	97	0	36	13	87	1	214	6	90	4	48	35	61	4	221
	71,76	17	83	0	29	23	72	5	212	14	82	4	28	40	53	7	212
	Tot.	7	93	0	152	15	84	2	720	8	91	2	172	30	67	3	719
66. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med ett försäkringsbolag och be någon informera Er om en försäkring?	41,46,51	1	98	1	87	4	96	0	294	2	98	0	96	5	94	1	286
	61,66	0	97	3	36	4	96	0	214	6	92	2	48	17	80	3	221
	71,76	7	93	0	29	12	84	4	212	7	86	7	28	20	72	8	212
	Tot.	2	97	1	152	7	92	1	720	4	94	2	172	13	83	4	719
59. Känner Ni Er nervös för att själv ringa till lasarettet och ändra tid för undersökning?	41,46,51	3	97	0	87	8	91	1	294	4	96	0	96	7	92	1	286
	61,66	3	97	0	36	10	85	5	214	6	92	2	48	15	82	3	221
	71,76	10	90	0	29	16	80	5	212	7	89	4	28	23	68	9	212
	Tot.	5	95	0	152	11	86	3	720	5	94	1	172	14	82	4	719

63. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste klaga på en vara Ni köpt i en affär?

	K1				K2				K3				K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	3	95	2	61	9	91	1	162	3	97	0	32	7	89	4	28	5	95	0	20	13	86	1	80
61,66	4	96	0	25	4	96	0	57	11	89	0	27	7	93	0	30	24	69	7	29	7	87	6	104
71,76	12	80	8	25	3	91	6	35	13	78	8	23	11	75	14	28	20	67	12	49	16	79	6	90
Tot.	5	92	3	111	7	92	1	254	9	89	2	82	8	86	6	86	18	74	8	98	11	84	4	274

62. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med allmänna försäkringskassan och be någon där informera Er om en pensions- eller sjukförmån?

41,46,51	0	100	0	61	3	96	1	162	9	91	0	32	7	93	0	28	5	95	0	20	10	90	0	80
61,66	8	92	0	25	3	95	2	57	18	82	0	30	10	90	0	30	10	79	10	29	12	85	3	104
71,76	4	92	4	25	3	97	0	35	13	78	9	23	14	71	14	28	31	59	10	49	27	68	6	90
Tot.	3	97	1	111	3	96	1	254	13	84	2	82	10	85	5	86	19	73	8	98	16	81	3	274

57. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för allmänna försäkringskassan att de troligen givit Er för lite ersättning?

41,46,51	3	97	0	61	3	97	0	162	9	88	3	32	11	82	7	28	0	100	0	20	10	88	2	80
61,66	12	88	0	25	10	90	0	57	18	79	4	27	20	77	3	30	21	69	10	29	23	74	3	104
71,76	8	88	4	25	9	91	0	35	26	57	17	23	25	54	21	28	47	39	14	49	30	61	9	90
Tot.	6	93	1	111	5	95	0	254	17	76	7	82	19	71	10	86	30	60	10	98	21	74	5	274

54. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med en bank och be någon där informera Er om exempelvis det nya sättet att spara skatteåterbäringen?

41,46,51	2	98	0	61	6	94	0	162	13	87	0	32	11	89	0	28	5	95	0	20	16	83	1	80
61,66	0	100	0	25	9	89	2	57	18	81	0	27	17	83	0	30	17	69	14	29	16	76	8	104
71,76	4	88	8	25	9	88	3	35	17	70	13	23	7	71	21	28	31	61	8	49	30	62	8	90
Tot.	2	96	2	111	7	92	1	254	16	80	4	82	12	81	7	86	21	71	8	98	21	73	6	274

51. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för lokala skattemyndigheterna att det troligen blivit något fel med Er skatt?

41,46,51	5	95	0	61	12	88	0	162	13	87	0	32	11	89	0	28	25	75	0	20	28	71	1	80
61,66	16	84	0	25	16	82	2	57	30	70	0	27	50	47	3	30	45	45	10	29	32	62	6	104
71,76	20	76	4	25	9	89	3	35	30	61	9	23	39	46	14	28	59	33	8	49	42	51	7	90
Tot.	11	88	1	111	12	87	1	254	23	75	2	82	34	60	6	86	48	45	7	98	34	61	5	274

66. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med ett försäkringsbolag och be någon informera Er om en försäkring?

	K1				K2				K3				K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	0	100	0	61	4	96	1	162	6	94	0	32	7	93	0	28	0	100	0	20	9	89	2	80
61,66	0	100	0	25	9	89	2	57	18	82	0	27	20	80	0	30	17	69	14	29	18	79	3	104
71,76	8	88	4	25	3	89	9	35	17	74	8	23	14	71	14	28	33	59	8	49	23	69	8	90
Tot.	2	97	1	111	5	93	2	254	13	84	2	82	14	81	5	86	21	71	8	98	17	79	4	274

59. Känner Ni Er nervös för att själv ringa till lasarettet och ändra tid för undersökning?

41,46,51	2	98	0	61	4	96	0	162	6	94	0	32	7	93	0	28	5	95	0	20	15	82	3	80
61,66	4	96	0	25	5	91	4	57	15	81	4	27	10	90	0	30	24	66	10	29	17	82	1	104
71,76	8	88	4	25	6	91	3	35	26	70	4	23	21	61	18	28	35	57	8	49	21	69	10	90
Tot.	4	95	1	111	5	94	1	254	15	83	2	82	13	81	6	86	26	67	7	98	18	78	4	274

63. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste klaga på en vara Ni köpt i en affär?

	M1				M2				M3				M4				M5				M6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	12	87	1	85	8	92	0	72	10	90	0	92	13	86	1	87	4	96	0	23	6	94	0	31
61,66	12	88	0	42	7	93	0	29	14	84	2	42	11	89	0	66	18	80	2	45	10	83	7	30
71,76	3	97	0	30	7	89	4	27	10	86	4	50	15	78	6	78	10	85	6	52	5	90	5	21
Tot.	10	89	1	157	8	91	1	128	11	87	2	184	13	84	3	231	12	85	3	120	7	89	4	82

62. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med allmänna försäkringskassan och be någon där informera Er om en pensions- eller sjukförmån?

41,46,51	3	97	0	85	0	100	0	72	4	96	0	92	9	90	1	87	4	92	4	23	6	94	0	31
61,66	0	100	0	42	3	97	0	29	2	98	0	42	8	92	0	66	0	100	0	45	0	100	0	30
71,76	0	100	0	30	4	96	0	27	6	94	0	50	9	86	5	78	13	85	2	52	5	90	5	21
Tot.	2	98	0	157	2	98	0	128	4	96	0	184	9	89	2	231	7	92	2	120	4	95	1	82

57. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för allmänna försäkringskassan att de troligen givit Er för lite ersättning?

41,46,51	1	99	0	84	0	97	3	82	7	92	1	92	7	93	0	82	4	92	4	23	3	94	3	31
61,66	0	100	0	43	7	90	3	68	7	91	2	42	12	87	1	68	7	89	4	45	0	90	10	30
71,76	7	90	3	30	7	93	0	78	12	82	6	50	13	76	11	78	15	77	8	52	5	86	9	21
Tot.	2	98	1	157	3	95	2	228	8	89	3	184	11	85	4	128	10	84	6	120	2	90	7	82

54. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med en bank och be någon där informera Er om exempelvis det nya sättet att spara skatteåterbäringen?

41,46,51	3	97	0	85	3	94	3	72	4	95	1	92	11	89	0	87	0	96	4	23	3	97	0	31
61,66	5	95	0	42	14	79	7	29	7	93	0	42	14	82	4	66	2	98	0	45	3	97	0	30
71,76	3	97	0	30	17	78	7	27	12	78	10	50	8	84	8	78	11	85	4	52	10	90	0	21
Tot.	4	96	0	157	8	87	5	128	7	90	3	184	11	85	4	228	6	92	2	120	5	95	0	82

51. Skulle Ni känna Er nervös om Ni själv måste förklara för lokala skattemyndigheterna att det troligen blivit något fel med Er skatt?

41,46,51	59	95	0	84	7	92	1	72	6	94	0	92	17	83	0	82	0	96	4	23	3	94	3	31
61,66	2	98	0	43	24	76	0	29	10	90	0	42	21	79	0	68	4	96	0	45	3	97	0	30
71,76	17	83	0	30	18	82	0	27	20	78	2	50	23	71	6	78	23	69	8	52	33	67	0	21
Tot.	6	94	0	157	13	86	1	128	11	88	1	184	20	78	2	228	12	84	4	120	11	88	1	82

66. Skulle Ni känna Er nervös för att själv ta kontakt med ett försäkringsbolag och be någon informera Er om en försäkring?

	M1				M2				M3				M4				M5				M6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	1	98	1	84	1	99	0	72	4	96	0	92	6	94	0	82	9	91	0	23	0	100	0	31
61,66	0	100	0	43	10	90	0	29	2	98	0	42	6	94	0	68	2	96	2	45	3	97	0	30
71,76	0	100	0	30	11	85	4	27	10	90	0	50	17	75	8	78	13	85	2	52	5	95	0	21
Tot.	1	99	1	157	5	94	1	128	5	95	0	184	10	88	3	228	8	90	2	120	2	98	0	82

59. Känner Ni Er nervös för att själv ringa till lasarettet för att ändra tid för undersökning?

41,46,51	2	98	0	85	3	97	0	72	7	91	2	92	16	84	0	87	13	87	0	23	7	90	3	31
61,66	5	95	0	42	10	86	3	29	5	83	12	42	15	80	15	66	9	89	2	45	3	93	3	30
71,76	0	97	3	30	7	89	4	27	14	82	4	50	21	72	8	78	21	77	2	52	5	90	5	21
Tot.	3	97	1	157	5	92	2	128	8	87	5	184	17	79	4	228	15	83	2	120	5	92	4	82

Bilaga 9.3 Kunskaper i olika institutioners språk.....

Svarsfördelningen för några frågor rörande de tillfrågades kunskaper i olika institutioners språk, termer och begrepp.

		Män				Kvinnor			
		1	2	0	n	1	2	0	n
61. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett taxeringsärende?	41	72	26	2	133	63	37	0	125
	46	75	25	0	131	57	43	0	128
	51	74	24	2	128	59	39	2	132
	61	61	35	4	130	52	44	4	138
	66	65	30	5	125	39	54	7	136
	71	61	34	5	132	43	50	7	133
	76	57	36	7	126	21	59	20	118
	Tot.	67	30	3	905	48	47	5	910
53. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett försäkringskasseärende?	41	41	58	1	133	40	60	0	125
	46	44	53	2	131	39	59	2	128
	51	37	62	1	128	32	67	1	132
	61	43	55	2	130	38	60	2	138
	66	49	46	5	125	29	66	5	136
	71	39	58	2	132	29	65	6	133
	76	33	57	10	126	20	66	14	118
	Tot.	41	56	3	905	33	63	4	910

		Män								Kvinnor							
		Stud.+realex.				Folkskol.				Stud.+realex.				Folkskol.			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
61. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett taxeringsärende?	41,46,51	84	16	0	87	71	27	2	294	77	23	0	96	54	45	1	286
	61,66	81	14	5	36	61	35	4	214	63	33	4	48	42	52	6	221
	71,76	86	14	0	29	56	37	7	212	43	43	14	28	31	57	12	212
	Tot.	83	15	1	152	63	33	4	720	67	29	4	172	44	51	6	719
53. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett försäkringskasseärende?	41,46,46	48	52	0	87	39	60	2	294	50	50	0	96	32	66	1	286
	61,66	64	33	3	36	43	54	3	214	50	46	4	48	30	66	4	221
	71,76	55	38	7	29	34	60	6	212	21	65	14	28	25	67	8	212
	Tot.	53	45	2	152	39	58	3	720	45	51	4	172	30	67	4	719

61. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett taxeringsärende?

	K1				K2				K3				K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	69	31	0	61	66	34	0	162	47	53	0	32	54	43	4	28	70	25	5	20	46	53	1	80
61,66	56	40	4	25	63	33	4	57	41	56	4	27	40	57	3	30	55	35	10	29	35	59	7	104
71,76	36	48	16	25	68	26	6	35	30	52	17	23	18	64	18	28	25	65	10	49	28	59	13	90
Tot.	58	37	5	111	66	33	2	254	40	54	6	82	37	55	8	86	43	48	9	98	36	57	7	274

53. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett försäkringskasseärende?

	K1				K2				K3				K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	49	51	0	61	41	59	0	162	16	81	3	32	18	79	4	28	45	50	5	20	34	65	1	80
61,66	48	52	0	25	44	56	0	57	30	70	0	27	27	70	3	30	28	59	14	29	29	67	4	104
71,76	40	48	12	25	51	43	6	35	30	61	9	23	21	64	14	28	18	71	10	49	14	77	9	90
Tot.	47	50	3	111	43	56	1	254	24	72	4	82	22	71	7	86	27	63	10	98	25	70	5	274

61. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett taxeringsärende?

	M1				M2				M3				M4				M5				M6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	82	18	0	84	78	19	3	72	74	25	1	92	63	37	0	82	69	22	9	23	77	23	0	31
61,66	84	12	5	43	55	45	0	29	48	45	7	42	53	44	3	68	69	27	4	45	80	13	7	30
71,76	90	10	0	30	74	22	4	27	42	50	8	50	55	38	7	78	52	42	6	52	71	19	10	21
Tot.	84	15	1	157	72	26	2	128	59	36	4	184	58	39	3	228	62	32	6	120	77	18	5	82

53. Vet Ni hur man överklagar (besvärar sig i) ett försäkringskasseärende?

41,46,51	52	48	0	85	53	46	1	72	34	64	2	92	33	66	1	87	26	70	4	23	42	58	0	31
61,66	62	36	2	42	38	59	3	29	38	57	5	42	36	61	3	66	49	49	2	45	60	37	3	30
71,76	53	43	3	30	41	56	4	27	34	60	6	50	28	64	8	78	36	56	8	52	43	57	0	21
Tot.	55	44	1	157	47	51	2	128	35	61	25	184	32	64	4	228	39	56	5	120	49	50	1	82

Bilaga 9 .4 Förmåga att överklaga.....

Svarsfördelningen för några frågor rörande de tillfrågades förmåga att överklaga institutioners beslut.

		Män				Kvinnor			
		1	2	0	n	1	2	0	n
64. Tycker Ni att de ord och uttryck som försäkringsbolag brukar använda sig av känns främmande för Er?	41	35	64	1	133	44	56	0	125
	46	35	64	1	131	42	56	2	128
	51	34	63	3	128	44	54	2	132
	61	42	54	4	130	54	44	2	138
	66	34	60	7	125	46	51	4	136
	71	37	61	2	132	52	42	6	133
	76	41	54	5	126	48	31	20	118
	Tot.	37	60	3	905	47	48	5	910
52. Tycker Ni att de ord och uttryck som banker brukar använda känns främmande för Er?	41	35	63	2	133	46	54	0	125
	46	31	68	1	131	40	59	1	128
	51	37	63	0	128	51	48	1	132
	61	39	59	2	130	51	45	4	138
	66	35	62	3	125	43	48	9	136
	71	40	57	3	132	50	44	6	133
	76	44	47	9	126	46	36	18	118
	Tot.	37	60	3	905	47	48	5	910
58. Tycker Ni att man hos myndigheter uttrycker sig på ett sätt som känns främmande för Er?	41	41	57	2	133	45	54	2	125
	46	38	60	2	131	46	49	5	128
	51	46	51	3	128	46	52	2	132
	61	43	52	5	130	59	35	6	138
	66	40	54	6	125	52	39	9	136
	71	49	48	3	132	59	32	8	133
	76	48	40	12	126	49	28	23	118
	Tot.	44	52	4	905	51	41	8	910
49 Tycker Ni det är svårt att veta vilka ord och uttryck man skall använda, när man skriver till en myndighet?	41	44	55	1	133	58	42	0	125
	46	47	52	1	131	52	48	0	128
	51	60	38	2	128	61	37	2	132
	61	49	49	2	130	66	31	3	138
	66	52	46	2	125	71	24	5	136
	71	61	36	3	132	69	29	2	133
	76	57	39	4	126	63	25	12	118
	Tot.	53	45	2	905	58	39	3	910

		Män				Kvinnor			
		1	2	0	n	1	2	0	n
55. Är den vanliga deklarations-	41	64	27	9	133	42	42	16	125
blanketten sådan att Ni kan dekla-	46	60	26	14	131	50	40	10	128
rera utan att någon hjälper Er?	51	58	28	14	128	30	56	14	132
	61	50	35	15	130	27	56	17	138
	66	42	37	21	125	24	51	25	136
	71	42	38	20	132	26	48	26	133
	76	38	35	27	126	25	54	21	118
	Tot.	51	32	17	905	32	50	18	910

		Män								Kvinnor							
		Stud.+realex.				Folkskol.				Stud.+realex.				Folskol.			
		1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
64. Tycker Ni att de ord och	41,46,51	17	83	0	87	39	59	2	294	31	68	1	96	48	50	2	286
uttryck som försäkringsbolag bru-	61,66	19	81	0	36	42	51	7	214	23	73	4	48	56	41	3	221
kar använda sig av känns främ-	71,76	17	83	0	29	44	53	3	212	32	54	14	28	53	34	12	212
mande för Er?	Tot.	18	82	0	152	41	55	4	720	29	67	4	172	52	43	5	719
52. Tycker Ni att de ord och	41,46,51	14	85	1	87	40	59	1	294	26	73	1	96	53	46	1	286
uttryck som banker brukar an-	61,66	11	89	0	36	43	54	3	214	29	69	2	48	52	41	7	221
vända känns främmande för Er?	71,76	14	83	3	29	46	48	6	212	18	72	10	28	52	37	11	212
	Tot.	13	86	1	152	43	54	3	720	26	71	3	172	52	42	6	719
58. Tycker Ni att man hos	41,46,51	27	71	2	87	46	52	2	294	26	73	1	96	52	45	3	286
myndigheter uttrycker sig på	61,66	14	78	8	36	47	48	5	214	38	58	4	48	60	32	8	221
ett sätt som känns främmande	71,76	21	79	0	29	54	38	8	212	46	39	14	28	57	29	14	212
för Er?	Tot.	22	74	3	152	49	47	5	720	33	63	4	172	56	36	8	719
49. Tycker Ni att det är svårt	41,46,51	22	77	1	87	59	40	1	294	21	79	0	96	69	30	1	286
att veta vilka ord och uttryck	61,66	14	86	0	36	57	41	2	214	19	75	6	48	80	17	4	221
man skall använda, när man skri-	71,76	21	79	0	29	66	30	4	212	36	57	7	28	71	23	6	212
ver till en myndighet?	Tot.	20	80	1	152	60	38	2	720	23	74	3	172	73	24	3	719
55. Är den vanliga deklarations-	41,46,51	78	10	12	87	55	32	13	294	66	26	8	96	32	53	15	286
blanketten sådan att Ni kan	61,66	92	0	8	36	38	42	20	214	50	42	8	48	20	56	24	221
deklarera utan att någon hjälper	71,76	72	10	17	29	35	41	24	212	57	32	11	28	21	54	25	212
Er?	Tot.	80	8	12	152	44	38	18	720	60	31	9	172	25	54	21	719

64. Tycker Ni att de ord och uttryck som försäkringsbolag brukar använda sig av känns främmande för Er?

	K1				K2				K3				K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	26	74	0	61	45	53	2	162	56	44	0	32	54	43	4	28	45	55	0	20	44	55	1	80
61,66	20	80	0	25	47	51	2	57	56	44	0	27	63	37	0	30	65	21	14	29	49	48	3	104
71,76	36	60	4	25	34	54	11	35	48	30	22	23	57	29	14	28	67	20	12	49	50	37	13	90
Tot.	27	72	1	111	44	52	4	254	54	40	6	82	58	36	6	86	62	28	10	98	48	46	6	274

52. Tycker Ni att de ord och uttryck som banker brukar använda känns främmande för Er?

41,46,51	33	67	0	61	44	55	1	162	63	37	0	32	61	36	4	28	50	45	5	20	48	51	1	80
61,66	20	80	0	25	31	67	2	57	67	26	7	27	70	27	3	30	48	35	17	29	51	41	8	104
71,76	24	68	8	25	31	66	3	35	44	43	13	23	25	50	25	28	61	29	10	49	62	26	12	90
Tot.	28	70	2	111	39	60	1	254	58	35	6	82	52	37	9	86	55	34	11	98	54	39	7	274

58. Tycker Ni att man hos myndigheter uttrycker sig på ett sätt som känns främmande för Er?

	K1				K2				K3				K4				K5				K6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	28	70	2	61	50	46	4	162	62	38	0	32	50	46	4	28	45	50	5	20	41	56	3	80
61,66	28	72	0	25	58	39	3	57	59	30	11	27	63	28	10	30	72	21	7	29	54	36	10	104
71,76	36	56	8	25	46	48	6	35	61	22	17	23	50	21	29	28	61	20	18	49	59	27	14	90
Tot.	31	68	3	111	51	44	4	254	61	30	9	82	55	31	14	86	61	27	12	98	52	39	9	274

49. Tycker Ni att det är svårt att veta vilka ord och uttryck man skall använda, när man skriver till en myndighet?

41,46,51	28	72	0	61	56	44	0	162	72	28	0	32	75	21	4	28	60	40	0	20	66	33	1	80
61,66	36	56	8	25	51	44	5	57	85	15	0	27	90	10	0	30	86	7	7	29	71	25	4	104
71,76	28	64	8	25	46	51	3	35	61	35	4	23	54	29	18	28	80	12	8	49	82	13	4	90
Tot.	30	67	4	111	54	45	2	254	73	26	1	82	73	20	7	86	78	16	6	98	73	23	3	274

55. Är den vanliga deklarationsblanketten sådan att Ni kan deklarera utan att någon hjälper Er?

41,46,51	62	28	10	61	43	47	10	162	34	50	16	32	18	64	18	28	35	50	15	20	32	49	19	80
61,66	60	28	12	25	32	60	9	57	18	56	26	27	13	57	30	30	14	62	24	29	22	54	24	104
71,76	56	24	20	25	46	46	9	35	17	61	22	23	18	43	39	28	16	63	20	49	19	53	28	90
Tot.	60	27	13	111	41	50	10	254	24	55	21	82	16	55	29	86	19	60	20	98	24	52	24	274

64. Tycker Ni att de ord och uttryck som försäkringsbolag brukar använda sig av känns främmande för Er?

	M1				M2				M3				M4				M5				M6			
	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n	1	2	0	n
41,46,51	18	82	0	85	32	65	3	72	46	54	0	92	50	54	0	92	50	49	1	87	30	57	13	32
61,66	21	79	0	42	48	48	3	29	50	48	2	42	44	48	8	66	38	56	7	45	23	63	13	30
71,76	7	93	0	30	33	63	4	27	54	44	0	50	42	54	4	78	46	48	6	52	29	67	5	21
Tot.	17	83	0	157	36	61	3	128	49	50	1	184	46	50	4	231	40	53	7	120	21	72	7	82

52. Tycker Ni att de ord och uttryck som banker brukar använda känns främmande för Er?

41,46,51	15	84	1	85	29	70	1	72	52	48	0	92	50	48	2	87	26	70	4	23	10	90	0	31
61,66	9	91	0	42	55	45	0	29	62	36	2	42	44	50	6	66	33	64	2	45	17	80	3	30
71,76	7	93	0	30	44	52	4	27	46	44	10	50	51	41	8	78	46	48	6	52	33	67	0	21
Tot.	12	87	1	157	38	60	2	128	53	44	3	184	49	46	5	231	37	58	4	120	18	81	1	82

58. Tycker Ni att man hos myndigheter uttrycker sig på ett sätt som känns främmande för Er?

41,46,51	18	79	4	84	39	58	3	72	52	47	1	92	54	46	0	82	61	35	4	23	35	62	3	31
61,66	18	77	5	43	48	45	7	29	48	43	9	42	50	50	0	68	42	51	7	45	40	50	10	30
71,76	23	77	0	30	44	52	4	27	58	36	6	50	60	32	8	78	44	42	14	52	38	52	10	21
Tot.	19	78	3	157	42	54	4	128	53	43	4	184	55	42	3	228	47	44	9	120	38	55	7	82

49. Tycker Ni att det är svårt att veta vilka ord och uttryck man skall använda, när man skriver till en myndighet?

41,46,51	18	82	0	85	44	53	3	72	68	32	0	92	70	29	1	87	57	39	4	23	39	58	3	31
61,66	12	88	0	42	55	45	0	29	62	36	2	42	65	33	2	66	62	33	4	45	37	63	0	30
71,76	17	83	0	30	44	56	0	27	66	32	2	50	71	23	6	78	71	23	6	52	48	52	0	21
Tot.	16	84	0	157	47	52	2	128	66	33	1	184	69	28	3	231	65	30	5	120	40	59	1	82

55. Är den vanliga deklarationsblanketten sådan att Ni kan deklarera utan att någon hjälper Er?

41,46,51	79	8	13	85	68	19	14	72	53	36	11	92	44	38	18	87	61	35	4	23	65	32	3	31
61,66	90	5	5	42	41	35	24	29	43	43	14	42	30	45	24	66	31	42	27	45	50	48	3	30
71,76	77	10	13	30	59	30	11	27	40	34	26	50	27	45	28	78	29	38	33	52	38	57	5	21
Tot.	82	8	11	157	59	25	16	128	47	37	16	184	34	42	23	231	36	39	25	120	52	44	4	82

AAGE, H. 1972. Some reasons for and effects of the use of attitude-variables in sociological theory. Acta sociologica, 15, 342 - 365.

BACK, K.W., & Gergen, K.J. 1966. Cognitive and motivational factors in aging and disangagement. I Simpson, I.H. & Mc Kinney, J.C. (Eds): Social aspects of aging. Durhamn, North Carolina: Duke University.

BJURÖ, T. et al. 1975. Kardiovaskulär sjukdom och plötslig hjärtdöd i samband med motions och tävlingsidrott. Läkartidningen, 72, 335 - 338.

BURGESS, E.W. 1960. Family structure and relationships. I Burgess, E. W. (Ed.): Aging in western societies. Chicago: University of Chicago Press.

CUMMIN, E. & Henry, W.H. 1961. Growing old: the process of disengagement. New York: Basis Books, Inc.

FORD, R.N. 1954. A rapid scoring procedure for scaling attitude questions. I Riley, M.W., Riley, J.W., & Toby, J. (Eds.) Sociological studies in scale analysis. New Brunswick, New Jersy: Rutgers University Press.

FREEMAN, H.E., Levine, S., & Reeder, L,G. 1963. Handbook of medical sociology. Prentice Hall Inc., Englewood Cliffs.

GOODMAN, L.A. 1959. Simple statistical methods for scalogram analysis. Psychometrica, 24, 29 - 43.

GUTTMAN, L. 1950a. The problem of attitude and opinion measurement. I Stouffer, S.A. et. al. Measurement and prediction. Princeton, New Jersy: Princeton University Press.

GUTTMAN, L. 1950b. The basis for scalogram analysis. I Stouffer, S.A. et al., Measurement and prediction. Princeton, New Jersy: Princeton University Press.

HAVIGHURST, R.J. 1961. Successful aging. The Gerontologist, 1, 8 - 13.

HAVIGHURST, R.J., Neugarten, B.L. & Tobin, S.S. 1968. Disengagement and patterns of aging. Neugarten, B.L. (Ed), Middle age and aging. Chicago: The University Chicago Press.

HENRY, W. 1964. The theory of intrinsic disengagement. Paper presented at the International Gerontological Research Seminar.,Markaryd, Sweden, 1963. - The theory of intrinsic disengament. I Hansen, P.F. (Ed.), Age with future. Philadelphia: Dawis.

HÄGERSTRAND, T. 1972. Om en konsistent, individorienterad samhällsbeskrivning för framtidsstudiebruk. Specialarbete S2 till SOU 1972:59.

JONSSON, T. 1975. Några aktiviteter hos vuxna och åldrande. Lic. avhandling. Uppsala:(stencil). Del III.

KING, S.H. 1963. Social psykhological factors in illness. Freeman, H.E. Levine, S., & Reeder, L,G.(Eds) Handbook of medical sociology. Prentice Hall Inc., Englewood Cliffs.

KOMMUNFÖRBUNDET, 1975. Serviceboende för äldre. Stockholm, Kommunsamköp.

LIPMAN, A., & Smith, K.J. 1968. Functionality of disengagement in old age. Journal of Gerontology, 23, 517 - 521.

LINDAHL, O., et al. 1975. Sjukskrivningsfrekvensen vid olika typer idrott och motion. Läkartidningen, 72, 1334 - 1336.

LINDER, O., & Sundsgård, B. 1975. Är konditionstränad personal friskare än övrig personal? Läkartidningen, 72, 1555 - 1556.

LJUNGQUIST, A. 1975. Bredidrott ett vårdalternativ? Läkartidningen 72, 331.

LUNDAHL, A. 1971. Fritid och rekreation. Kompendium om Låginkomstutredningen. Stockholm: Allmänna förlaget. 133 - 141.

LÄKARTIDNINGEN, 1970. Fysisk träning. (artikelserie). 67, 4529 - 4576, 4677 - 4716.

MADDOX, G.L. 1962. Some correlat of differences in selfassessments of health status among elderly. Journal of Gerontology, 17, 180 - 185.

MADDOX, G.L. 1963 - 1964. Activity and morale: A longitudinal study of elderly subjects. Social Forces, 42, 195 - 204.

MADDOX, G.L. 1968. Persistence of life style among the elderly: A longitudinal study of patterns of social activity to life satisfaction. Neugarten, B.L. (Ed.), Middle age and aging. Chicago: The University of Chicago Press. 181 - 183.

MADDOX, G.L., & Eisdorfer, C. 1962. Some correlates of activity and moral among the eldercy. Social Forces, 40, 254 - 263.

MARDEN, P.G., & Burnight, R.G. 1969. Social consequences of physical impairment in an aging population. The Gerontologist, 9, 39 - 46.

MÅRTENSSON, E. 1974. Psykologiska funktioner hos äldre på ålderdomshem. Jönköping: Institutet för Gerontologi. (Stencil).

MÅRTENSSON, E. 1975. Åldrandet och de psykologiska funktionerna. Läkartidningen, 72, 2954 - 2955.

NEUGARTEN, B.L. 1970 . Dynamics of transition of Middle Age to Old Age. Adoption in life cycle. Journal of Geriatric Psychiatry, 4, 71 - 87.

NEUGARTEN, B.L. 1972 . Personality and the aging process. The Gerontologist, 12, 9 - 15.

OHLIN, R. 1970. Åldrandet och isolering. Sundström, J.C. (Ed). Att åldras i Sverige. Verdandidebatt 52, Falköping: Prisma.

PALMORE, E.B. 1968. The effects of aging on activities and attitudes. The Gerontologist, 8, 259 - 263.

PALMORE, E.B. 1972. Cumpolsory versus flexible. Retirement: Issue and facts. The Gerontologist, 12, 343 - 348.

ROSOW, I. 1963. Adjustment of the normal aged: Concept and measurement. I Williams, R., Tibbits, C., Donahue, W. (Eds), Processes of aging. Vol. 2, New York: Atherton Press.

SIMMONS, L,W. 1952. The role of aged in primitive society. New Haven: Yale University Press, 1945 (reprinted 1948 and 1952).

SIMMONS, L.W. 1960. Aging in preindustrial societies, I Tibbitts, C. (Ed), Handbook of social gerontology. Chicago: University of Chicago Press.

SJÖBERG, I. & Lindquist, K. 1971. Sysselsättning - arbetslöshet - förvärvshinder. Kompendium om Låginkomstutredningen. Stockholm: Allmänna förlaget. 52.

SKOGLUND, J. 1974. Old people and their societal relations. Uppsala (stencil).

SOCIALSTYRELSEN, 1972. Socialstyrelsen redovisar: Servicehus för äldre. Stockholm: Allmänna förlaget.

SOU 1965:45. Aktiv åldringsvård och handikappvård. Stockholm: Allmänna förlaget.

SOU 1968:21. Pensionstillskott m m. Stockholm: Allmänna förlaget,

STATISTISKA CENTRALBYRÅN. Stockholm: Statistisk årsbok 1970.

STONE, J.L.,& Norris, A. 1966. Activities and attitudes of participants in the Baltimore longitudian study. Journal of Gerontology, 21, 575 - 580.

SUCHMAN, E.A. 1959. The intensity component in attitude and opinion research. I Stouffer, E.A. et al.,Measurement and prediction. Princeton, New Jersy: Princeton University Press.

SUNDEN, H. 1964. Om ålderdomen. Stockholm: Diakonistyrelsens bokförlag.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET, 1972. Kommunala insatser för pensionärer under 70-talet. Stockholm: Kommunaktiebolaget.

SYMONDS, P.M. 1946. The dynamics of human adjustment. New York: Appleton-Century-Crofts Inc.

TALLMER, M., & Kuthner, B. 1969. Disengagement and the stresses of aging. Journal of Gerontology, 24, 70 -75.

THORSON, J.A., et al.1974. Attitudes towards the age as a function of age and education. The Gerontologist, 14, 316 - 318.

THORSON, J.A., 1975. Attitudes towards the aged as a function of race and socialclass. The Gerontologist, 15, 343 - 344.

TIBBLING, G., & Wilhelmsen. L. 1975. Fysisk aktivitet och risk för hjärtinfarkt. Läkartidningen, 72, 343 - 345.

TISSUE, T.L. 1968. A Guttman scale of disengagement potential. Journal of Gerontology, 23, 513 - 515.

TORNSTAM, L. 1973. Att åldras. Socialgerontologiska perspektiv. Uppsala. 117 - 119.

TROST, J., & Asplund, J. 1961. Skalning av data från ett militärförband. Research Reports from the Department of Sociology, Uppsala: Sociologiska institutionen (Stencil).

TUCKMAN, J., & Lorge, I. 1953a. When does old age begin and worker become old? Journal of Gerontology, 8, 483 - 488.

TUCKMAN, J., & Lorge, I. 1953b. When aging begins and stereotypes about aging. Journal of Gerontology, 8, 489 - 492.

TUCKMAN, J., & Lorge, I. 1958. Attitude toward aging of individuals with experience with the aged. The Journal of Genetic Psychology, 92, 199 - 204.

WALDTON, S. 1975. Psykiatrins målsättningar. Läkartidningen, 72, 2942 - 2944.

VIDEBECK, R., & Know, A.B. 1965. Alternative participatory responses to aging. I Rose, A.M., & Petersen, W.A. (Eds), Older people and their social world. Philadelphia: F.A. Davis Co.

WILLIAMS, R.H., & Loeb, M.B. 1968. The adults social life space and suscessful aging: Some suggestions for a conceptoal framework. Neugarten, B.L. (Ed), Middle age and aging. Chicago: The University of Chicago Press.

YOUMANS, E.G. 1974. Age group health, and attitudes. The Gerontologist, 14, 249 - 254.

ZBOROWSKI, B.S. 1962. Aging and recreation. Journal of Gerontology, 17, 302 - 309.

ÖLANDER, F. 1969. Sambandet mellan attityder och beteende - ett månfacetterat problem. Markeskommunikasion, 6, 28 - 46.

ISBN 91-506-0045-1

Offsetcenter ab
Uppsala 1975